

**KVARTALNI IZVEŠTAJ
ZA TREĆI KVARTAL
2019. GODINE**

Sadržaj:

- 1. Izveštaj o poslovanju za treći kvartal 2019. godine**
- 2. Pojedinačni finansijski izveštaji za treći kvartal 2019. godine**
 - *Bilans stanja*
 - *Bilans uspeha*
 - *Izveštaj o ostalom rezultatu*
 - *Izveštaj o tokovima gotovine*
 - *Izveštaj o promenama na kapitalu*
 - *Napomene uz finansijske izveštaje*
- 3. Izjave lica odgovornih za sastavljanje finansijskih izveštaja**

**IZVEŠTAJ O POSLOVANJU BANKE
ZA TREĆI KVARTAL 2019. GODINE**

SADRŽAJ:

1. POSLOVNE AKTIVNOSTI I ORGANIZACIONA STRUKTURA BANKE.....	3
2. VERODOSTOJAN PRIKAZ RAZVOJA I REZULTATA POSLOVANJA DRUŠTVA, A NAROČITO FINANSIJSKO STANJE U KOME SE ONO NALAZI, KAO I PODACI RELEVANTNI ZA PROCENU STANJA IMOVINE DRUŠTVA.....	5
3. SVI VAŽNIJI POSLOVNI DOGAĐAJI KOJI SU NASTUPILI PERIODU ZA KOJU SE IZVEŠTAJ PRIPREMA.....	12
4. IZLOŽENOST RIZICIMA.....	13
5. SVI ZNAČAJNIJI POSLOVI SA POVEZANIM LICIMA.....	15

IZVEŠTAJ O POSLOVANJU ZA TREĆI KVARTAL 2019. GODINE

1. POSLOVNE AKTIVNOSTI I ORGANIZACIONA STRUKTURA BANKE

• Uvod

Izveštaj o poslovanju je sastavljen u skladu sa Zakonom o računovodstvu član 29 ("Službeni glasnik RS", br. 62/2013 i 30/2018).

Izveštaj je zasnovan na nerevidiranim podacima. Detaljniji prikaz poslovanja Banke dat je u Napomenama uz finansijske izveštaje na dan 30. septembra 2019. godine.

• O Banci

Erste Bank a.d. Novi Sad (u daljem tekstu "Banka") je najstarija finansijska institucija u zemlji, osnovana 1864. godine kao prva štedionica (Novosadska štedionica). Novosadska banka a.d. Novi Sad je početkom avgusta 2005. godine, nakon uspešno okončanog procesa privatizacije, postala član Erste Group Bank, (Erste Grupa) koja je osnovana 1819. godine kao prva štedionica u Austriji. Od 1997. godine, Erste Grupa se razvija kao jedna od najvećih kompanija za pružanje finansijskih usluga u centralnoj i istočnoj Evropi, sa oko 47.300 zaposlenih, koja opslužuje oko 16,5 miliona klijenata u 2.505 filijala u 7 zemalja (Austriji, Češkoj Republici, Slovačkoj, Rumuniji, Mađarskoj, Hrvatskoj i Srbiji).

Akcionari Banke su Erste Group Bank AG, Beč sa 74% učešća i Steiermärkische Bank und Sparkassen AG, Grac sa 26% učešća u akcijskom kapitalu Banke.

Sedište Banke se nalazi u Novom Sadu, Bulevar Oslobođenja broj 5. Banka u svom sastavu ima 3 centrale, 7 poslovnih jedinica, 46 filijala, 33 ekspozitura i 4 šaltera.

Matični broj Banke je 08063818, a poreski identifikacioni broj je 101626723.

Banka je na dan 30. septembra 2019. godine imala 1.179 zaposlenih (31. decembra 2018. godine: 1.117 zaposlenih).

Članovi Upravnog odbora Banke na dan 30. septembra 2019. godine su:

1. Ingo Bleier, predsednik, Erste Group Bank AG, Beč
2. Georg Bucher, član, zamenik predsednika, Steiermärkische Bank und Sparkassen AG, Grac
3. David O'Mahony, član Erste Group Bank AG, Beč
4. Hannes Frotzbacher, član, Erste Group Bank AG, Beč
5. Dragana Plavšić, nezavisna, Beograd,
6. Aleksandar Vlahović, član, nezavisan, Beograd

Članovi Izvršnog odbora Banke na dan 30. septembra 2019. godine su:

1. Slavko Carić, Predsednik Izvršnog odbora,
2. Jasna Terzić, Član Izvršnog odbora,
3. Aleksandra Radić, Član Izvršnog odbora
4. Tomislav Stena, Član Izvršnog odbora

Članovi Odbora za reviziju na dan 30. septembra 2019. godine su:

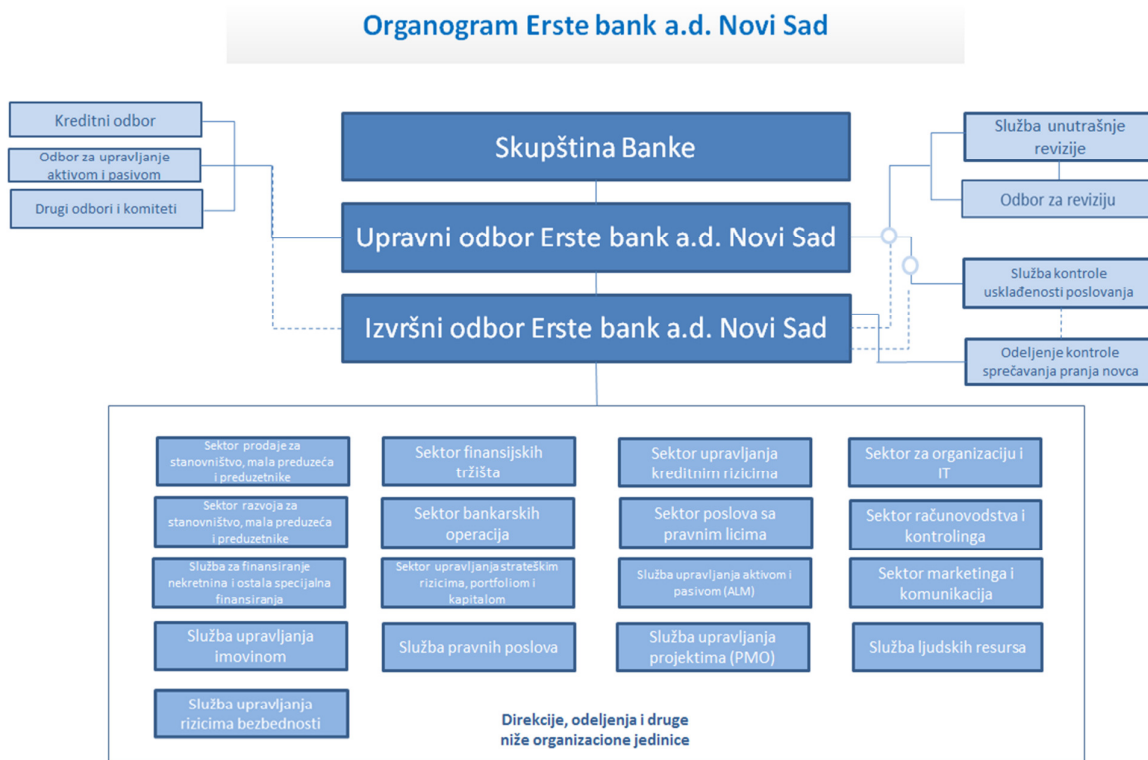
Mario Catasta, predsednik, Erste Group Bank AG, Beč
Georg Bucher, član, Steiermärkische Bank und Sparkassen AG, Grac
Aleksandar Vlahović, član, nezavisan, Beograd

Iznosi u ovom Izveštaju su iskazani u hiljadama dinara, osim ukoliko nije drugačije naznačeno.

IZVEŠTAJ O POSLOVANJU ZA TREĆI KVARTAL 2019. GODINE

1. POSLOVNE AKTIVNOSTI I ORGANIZACIONA STRUKTURA BANKE (nastavak)

Organizaciona struktura Banke je prikazana kako sledi:

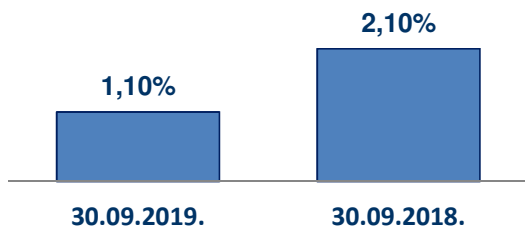

IZVEŠTAJ O POSLOVANJU ZA TREĆI KVARTAL 2019. GODINE

2. VERODOSTOJAN PRIKAZ RAZVOJA I REZULTATA POSLOVANJA DRUŠTVA, A NAROČITO FINANSIJSKO STANJE U KOME SE ONO NALAZI, KAO I PODACI RELEVANTNI ZA PROCENU STANJA IMOVINE DRUŠTVA

Makroekonomski uslovi poslovanja u toku trećeg kvartala 2019. godine

Kretanje inflacije

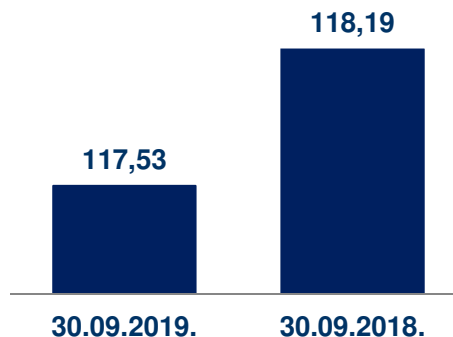

Međugodišnja inflacija u septembru je usporila rast i snižena je na 1,1%, što je u skladu sa očekivanjima i prethodnim najavama Narodne banke Srbije. Na međugodišnjem nivou, ukupna inflacije se u septembru našla na nivou od 1,1% dok je bazna inflacija (indeks potrošačkih cena po isključenju hrane, energije, alkohola i cigareta) iznosila 1,3%.

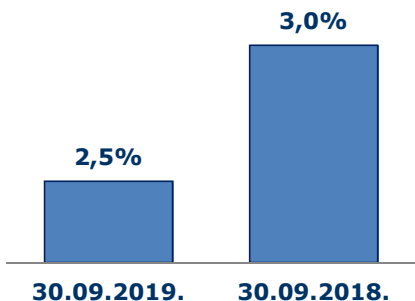
Prema centralnoj projekciji Narodne banke Srbije, međugodišnja inflacija će i u narednom periodu ostati niska i stabilna i nastaviće da se kreće u granicama cilja od 3,0 odsto ± 1,5 procentnih poena.

U 2019. godini dinar je apresirao u odnosu na evro, tako da je kurs dinara sa 118,19 koliko je iznosio na kraju 2018. godine smanjen na 117,53.

Kretanje kursa dinara

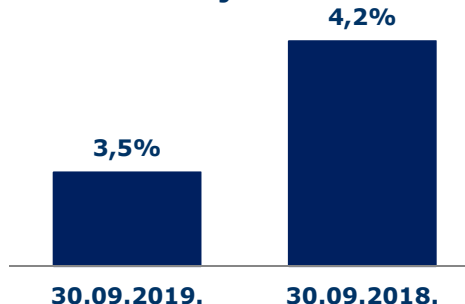
Kretanje referentne stope

Referentna kamatna stopa NBS se u toku 2018. godine kretala od 2,50% do 3,00% i ostala je na nepromenjenom nivou i u trećem kvartalu 2019. godine.

Prema proceni Ministarstva finansija stopa rasta BDP-a beleži pozitivnu vrednost u trećem kvartalu 2019. godine od 3,5% i dostigla je projektovanu vrednost održivog ubrzanja rasta BDP-a u 2019. godini, dok se u srednjem roku očekuje njegovo ubrzanje na oko 4%. Republički zavod za statistiku i NBS još uvek nisu objavili zvanične podatke za treći kvartal 2019. godine.

Kretanje rasta BDP-a

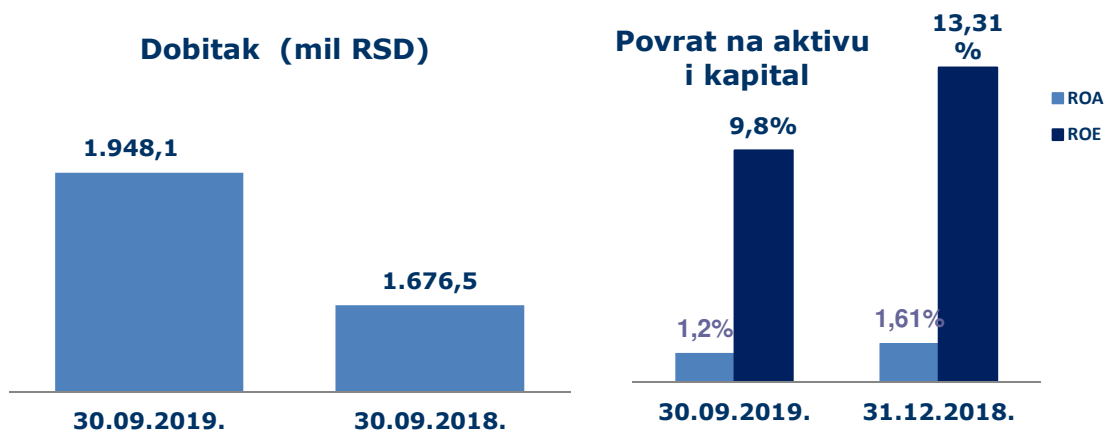
IZVEŠTAJ O POSLOVANJU ZA TREĆI KVARTAL 2019. GODINE
2. VERODOSTOJAN PRIKAZ RAZVOJA I REZULTATA POSLOVANJA DRUŠTVA, A NAROČITO FINANSIJSKO STANJE U KOME SE ONO NALAZI, KAO I PODACI RELEVANTNI ZA PROCENU STANJA IMOVINE DRUŠTVA (nastavak)
Pokazatelji poslovanja Banke
Bilans uspeha

Struktura bilansa uspeha u periodu od 1. januara do 30. septembra 2019. i uporedni pregled za isti period 2018. godine, sa procentima rasta u odnosu na prethodnu godinu, je sledeća:

	01.01. do 30.09.2019.	01.01. do 30.09.2018.	U RSD hiljada % rasta/(pada)
PRIHODI I RASHODI REDOVNOG POSLOVANJA			
Prihodi od kamata	6.980.532	6.010.783	16,13
Rashodi kamata	(1.622.533)	(1.092.242)	48,55
Dobitak po osnovu kamata	5.357.999	4.918.541	8,93
Prihodi od naknada i provizija	2.044.415	1.837.135	11,28
Rashodi naknada i provizija	(788.104)	(682.963)	15,39
Dobitak po osnovu naknada i provizija	1.256.311	1.154.172	8,85
Neto dobitak po osnovu promene fer vrednosti finansijskih instrumenata	274.101	76.249	259,48
Neto dobitak po osnovu prestanka priznavanja finansijskih instrumenata koji se vrednuju po fer vrednosti	-	73.099	(100,00)
Neto gubitak po osnovu prestanka priznavanja finansijskih instrumenata koji se vrednuju po fer vrednosti	(187)	-	100,00
Neto dobitak po osnovu zaštite od rizika	682	1.353	(49,59)
Neto prihod od kursnih razlika i efekata ugovorene valutne klauzule	298.567	309.325	(3,48)
Neto rashodi po osnovu obezvređenja finansijskih sredstava koja se ne vrednuju po fer vrednosti kroz bilans uspeha	(359.784)	(654.950)	(45,07)
Neto dobitak po osnovu prestanka priznavanja finansijskih instrumenata koja se vrednuju po amortizovanoj vrednosti	-	6.979	(100,00)
Neto gubitak po osnovu prestanka priznavanja finansijskih instrumenata koji se vrednuju po amortizovanoj vrednosti	(18.289)	-	100,00
Ostali poslovni prihodi	28.862	29.446	(1,98)
UKUPAN NETO POSLOVNI PRIHOD	6.838.262	5.914.214	15,62
Troškovi zarada, naknada zarada i ostali lični rashodi	(1.657.881)	(1.556.965)	6,48
Troškovi amortizacije	(382.669)	(241.199)	58,65
Ostali prihodi	334.300	302.275	10,59
Ostali rashodi	(3.013.030)	(2.635.278)	14,33
DOBIT PRE OPOREZIVANJA	2.118.982	1.783.047	18,84
Porez na dobit	(184.371)	(116.058)	58,86
Dobitak po osnovu odloženih poreza	13.453	9.516	41,37
DOBIT	1.948.064	1.676.505	16,20

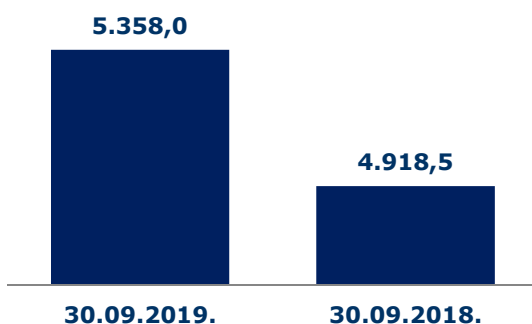
IZVEŠTAJ O POSLOVANJU ZA TREĆI KVARTAL 2019. GODINE

2. VERODOSTOJAN PRIKAZ RAZVOJA I REZULTATA POSLOVANJA DRUŠTVA, A NAROČITO FINANSIJSKO STANJE U KOME SE ONO NALAZI, KAO I PODACI RELEVANTNI ZA PROCENU STANJA IMOVINE DRUŠTVA (nastavak)

Banka je u periodu od 1. januara do 30. septembra 2019. godine ostvarila neto dobitak od RSD 1.948.064 hiljada (30. septembra 2018. godina: RSD 1.676.505 hiljada), što predstavlja povećanje od 16,20% u odnosu na prethodnu godinu.

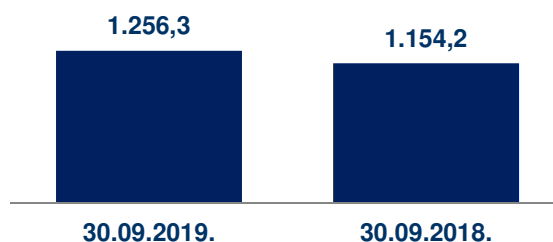
Neto prihod po osnovu kamata (mil RSD)

Prihodi od kamata u periodu od 1. januara do 30. septembra 2019. godine, iznose RSD 6.980.532 hiljada (30. septembra 2018. godina: RSD 6.010.783 hiljada), i u odnosu na prethodnu godinu beleže povećanje od 16,13%.

Rashodi kamata u periodu od 1. januara do 30. septembra 2019. godine, iznose RSD 1.622.533 hiljada (30. septembra 2018. godina: RSD 1.092.242 hiljada), i u odnosu na prethodnu godinu beleže povećanje od 48,55%.

Neto prihod po osnovu naknada (mil RSD)

Prihodi od naknada i provizija u periodu od 1. januara do 30. septembra 2019. godine, iznose RSD 2.044.415 hiljada (30. septembra 2018. godina: RSD 1.837.135 hiljade), i u odnosu na prethodnu godinu beleže povećanje od 11,28%.

Rashodi od naknada i provizija u periodu od 1. januara do 30. septembra 2019. godine, iznose RSD 788.104 hiljada (30. septembra 2018. godina: RSD 682.963 hiljada), i u odnosu na prethodnu godinu beleže povećanje od 15,39%.

U strukturi ukupnih prihoda i ukupnih rashoda, pored kamate i naknade, najveće učešće imaju dobitak po osnovu promene fer vrednosti finansijskih instrumenata, prihodi od kursnih razlika, ostali prihodi, odnosno ostali rashodi. **Pozitivan neto efekat kursnih razlika** u periodu od 1. januara do 30. septembra 2019. godine, iznosi RSD 71.065 hiljada. **Pozitivan neto efekat po osnovu promene fer vrednosti finansijskih instrumenata** iznosi RSD 84.989 hiljada.

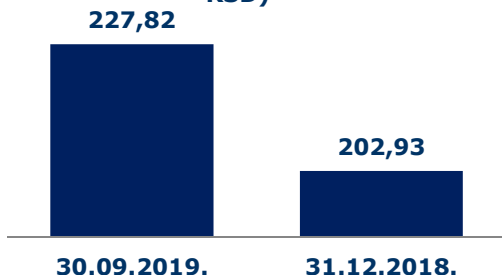
IZVEŠTAJ O POSLOVANJU ZA TREĆI KVARTAL 2019. GODINE
2. VERODOSTOJAN PRIKAZ RAZVOJA I REZULTATA POSLOVANJA DRUŠTVA, A NAROČITO FINANSIJSKO STANJE U KOME SE ONO NALAZI, KAO I PODACI RELEVANTNI ZA PROCENU STANJA IMOVINE DRUŠTVA (nastavak)
Bilans stanja

	30.09.2019.	U %	31.12.2018.	U %	U RSD hiljada % rasta/ pada
AKTIVA					
Gotovina i sredstva kod centralne banke	24.800.166	10,89	24.641.261	12,14	0,64
Potraživanja po osnovu derivata	493.671	0,22	181.204	0,09	172,44
Hartije od vrednosti	42.165.851	18,51	34.891.510	17,19	20,85
Kredit i potraživanja od banaka i drugih finansijskih organizacija	755.373	0,33	1.700.361	0,84	(55,58)
Kredit i potraživanja od komitenata	155.056.765	68,06	138.393.437	68,20	12,04
Investicije u zavisna društva	93.560	0,04	93.560	0,05	0,00
Nematerijalna ulaganja	642.700	0,28	537.025	0,26	19,68
Nekretnine, postrojenja i oprema	2.297.254	1,01	1.062.904	0,52	116,13
Tekuća poreska sredstva	166.843	0,07	173.326	0,09	0,00
Odložena poreska sredstva	-	0,00	18.809	0,01	100,00
Stalna sredstva namenjena prodaji i sredstva poslovanja koje se obustavlja	11.902	-	11.902	0,00	-
Ostala sredstva	1.331.950	0,58	1.226.714	0,60	8,58
UKUPNA AKTIVA	227.816.035	100	202.932.013	100	12,26
PASIVA					
Obaveze po osnovu derivata	414.186	0,18	95.518	0,05	333,62
Depoziti i ostale obaveze prema bankama i drugim finansijskim organizacijama i centralnoj banci	66.077.208	29,00	59.322.207	29,23	11,39
Depoziti i ostale obaveze prema drugim komitentima	118.647.170	52,08	113.210.214	55,79	4,80
Obaveze po osnovu hartija od vrednosti	3.514.467	1,54	-	0,00	100,00
Subordinirane obaveze	4.287.907	1,88	4.566.337	2,25	(6,10)
Rezervisanja	693.097	0,30	654.200	0,32	5,95
Tekuće poreske obaveze	184.371	0,08	252.560	0,12	(27,00)
Odložene poreske obaveze	3.446				
Ostale obaveze	2.913.507	1,28	1.199.176	0,59	142,96
UKUPNO OBAVEZE	196.735.359	86,36	179.300.212	88,35	9,72
KAPITAL					
Akcijski kapital	15.462.944	6,79	10.164.475	5,01	52,13
Dobitak	1.948.064	0,86	2.918.483	1,44	(33,25)
Rezerve	13.669.668	6,00	10.548.843	5,20	29,58
UKUPAN KAPITAL	31.080.676	13,64	23.631.801	11,65	31,52
UKUPNO PASIVA	227.816.035	100	202.932.013	100	12,26

IZVEŠTAJ O POSLOVANJU ZA TREĆI KVARTAL 2019. GODINE

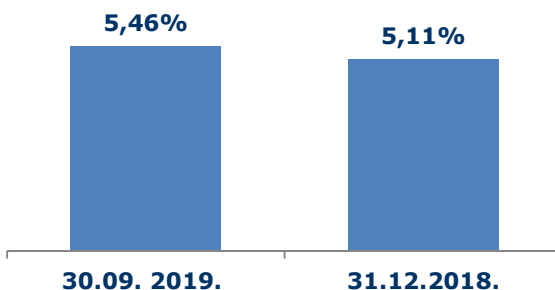
2. VERODOSTOJAN PRIKAZ RAZVOJA I REZULTATA POSLOVANJA DRUŠTVA, A NAROČITO FINANSIJSKO STANJE U KOME SE ONO NALAZI, KAO I PODACI RELEVANTNI ZA PROCENU STANJA IMOVINE DRUŠTVA (nastavak)

Kretanje bilansne aktive (mil RSD)

Ukupna **bilansna suma** Banke na dan 30. septembra 2019. godine iznosi RSD 227.816.035 hiljada (31. decembra 2018. godina: RSD 202.932.013 hiljada) i beleži rast u 2019. godini od 12,26% u odnosu na 31. decembar 2018. godine.

Tržišno učešće bilansne aktive EBS

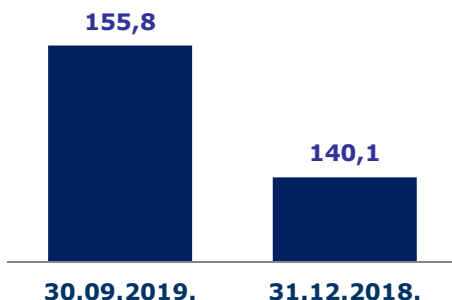
Tržišno učešće aktive Banke u odnosu na ukupnu aktivu bankarskog tržišta Srbije na dan 30. septembra 2019. godini je 5,46%, dok je tržišno učešće Banke u odnosu na ukupnu aktivu bankarskog tržišta Srbije u 2018. godini bilo 5,11%.

Gotovina i sredstva kod centralne banke na dan 30. septembra 2019. godine iznose RSD 24.800.166 hiljada. Gotovina i sredstva kod centralne banke su zabeležili porast od 0,64% u trećem kvartalu 2019. godine u odnosu na 2018. godinu.

Potraživanja po osnovu derivata na dan 30. septembra 2019. godine iznose RSD 493.671 hiljada. Potraživanja po osnovu derivata na dan 30. septembra 2019. godine su povećana za 172,44% u odnosu na 31. decembar 2018. godine.

Hartije od vrednosti na dan 30. septembra 2019. godine iznose RSD 42.165.851 hiljada. Hartije od vrednosti na dan 30. septembra 2019. godine su povećana za 20,85% u odnosu na 31. decembar 2018. godine.

Ukupno dati krediti

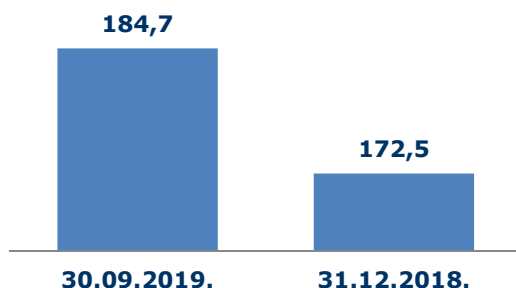
Kredit i potraživanja od banaka i drugih finansijskih organizacija na dan 30. septembra 2019. godine iznose RSD 755.373 hiljada. Krediti i potraživanja od banaka i drugih finansijskih organizacija na dan 30. septembra 2019. godine su smanjeni za 55,58% u odnosu na 31. decembar 2018. godine.

Kredit i potraživanja od komitenata na dan 30. septembra 2019. godine iznose RSD 155.056.765 hiljada. Krediti i potraživanja od komitenata na dan 30. septembra 2019. godine su povećana za 12,04% u odnosu na 31. decembar 2018. godine.

IZVEŠTAJ O POSLOVANJU ZA TREĆI KVARTAL 2019. GODINE

2. VERODOSTOJAN PRIKAZ RAZVOJA I REZULTATA POSLOVANJA DRUŠTVA, A NAROČITO FINANSIJSKO STANJE U KOME SE ONO NALAZI, KAO I PODACI RELEVANTNI ZA PROCENU STANJA IMOVINE DRUŠTVA (nastavak)

Ukupno primljeni depoziti

Depoziti i ostale obaveze prema bankama i drugim finansijskim organizacijama na dan 30. septembra 2019. godine iznose RSD 66.077.208 hiljada. Depoziti i ostale obaveze prema bankama i drugim finansijskim organizacijama na dan 30. septembra 2019. godine su povećana za 11,39% u odnosu na 31. decembar 2018. godine.

Depoziti i ostale obaveze prema drugim komitentima na dan 30. septembra 2019. godine iznose RSD 118.647.170 hiljada. Depoziti i ostale obaveze prema drugim komitentima na dan 30. septembra 2019. godine su povećana za 4,80% u odnosu na 31. decembar 2018. godine.

Ročna struktura konsolidovanog bilansa stanja na dan 30. septembra 2019. godine je povoljna. Trajni i dugoročni izvori finansiraju stalna sredstva i dugoročna sredstva.

Ukupan kapital Banke na dan 30. septembra 2019. godine iznosi RSD 31.080.676 hiljada i beleži porast od 31,52% u odnosu na 31. decembar 2018. godine.

IZVEŠTAJ O POSLOVANJU ZA TREĆI KVARTAL 2019. GODINE
2. VERODOSTOJAN PRIKAZ RAZVOJA I REZULTATA POSLOVANJA DRUŠTVA, A NAROČITO FINANSIJSKO STANJE U KOME SE ONO NALAZI, KAO I PODACI RELEVANTNI ZA PROCENU STANJA IMOVINE DRUŠTVA (nastavak)

Dinarski i devizni podbilans Banke na dan 30. septembra 2019. i 31. decembra 2018. godine prikazani su kako sledi:

	30.09.2019.	U %	31.12.2018.	U %	U RSD hiljada % rasta/pada
AKTIVA					
Aktiva u dinarima	81.898.728	35,95	70.633.753	34,81	15,95
Aktiva u stranoj valuti	145.917.307	64,05	132.298.260	65,19	10,29
Ukupna aktiva	227.816.035	100	202.932.013	100	12,26
PASIVA					
Pasiva u dinarima	87.646.320	38,47	72.021.177	35,49	21,70
Pasiva u stranoj valuti	140.169.715	61,53	130.910.836	64,51	7,07
Ukupna pasiva	227.816.035	100	202.932.013	100	12,26

Dinarski podbilans aktive Banke čini 35,95% ukupne aktive i beleži rast od 15,95% u periodu od 01.01. do 30.09.2019. godine. Međutim, devizni podbilans aktive Banke je i dalje značajniji i čini 64,05% aktive i beleži rast od 10,29% u periodu od 01.01. do 30.09.2019. godine.

Dinarski podbilans pasive Banke čini 38,47% ukupne pasive i beleži rast od 21,70% u u periodu od 01.01. do 30.09.2019. godine. Međutim, devizni podbilans pasive Banke je i dalje značajniji i čini 61,53% aktive i beleži rast od 7,07% u periodu od 01.01. do 30.09.2019. godine.

Kapital

Kapital Banke na dan 30. septembra 2019. godine iznosi RSD 31.080.676 hiljada (31. decembar 2018. godine: RSD 23.631.801 hiljada).

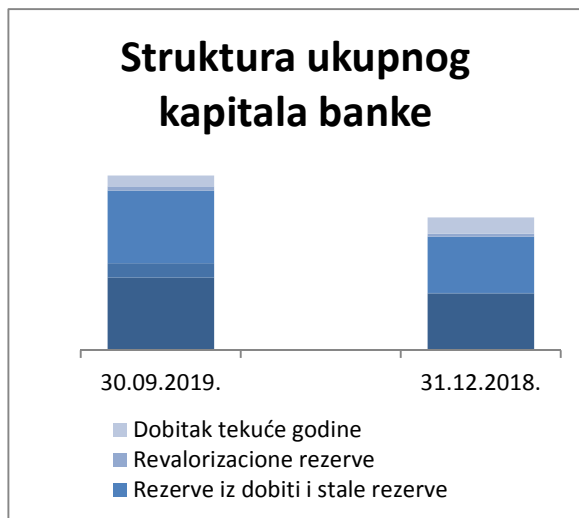
Struktura ukupnog kapitala Banke prikazana je kako sledi:

	30.09.2019.	U RSD hiljada 31.12.2018.
Akcijski kapital – obične akcije	12.909.000	10.040.000
Emisiona premija	2.553.944	124.475
Rezerve iz dobiti i stale rezerve	12.955.128	10.036.645
Revalorizacione rezerve	714.541	512.198
Dobitak tekuće godine	1.948.064	2.918.483
Stanje na dan 30. septembra	31.080.677	23.631.801

IZVEŠTAJ O POSLOVANJU ZA TREĆI KVARTAL 2019. GODINE

2. VERODOSTOJAN PRIKAZ RAZVOJA I REZULTATA POSLOVANJA DRUŠTVA, A NAROČITO FINANSIJSKO STANJE U KOME SE ONO NALAZI, KAO I PODACI RELEVANTNI ZA PROCENU STANJA IMOVINE DRUŠTVA (nastavak)

Kapital (nastavak)

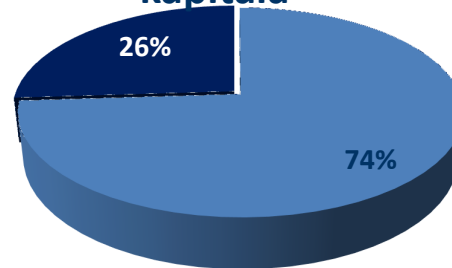
U trećem kvartalu 2019. godine Banka je na osnovu Odluke Skupštine akcionara o izdavanju običnih akcija broj 214/2019-25v/1 od 28. juna 2019. godine realizovala 31. emisiju akcija bez javne ponude radi povećanja osnovnog akcijskog kapitala.

Broj emitovanih akcija je 286.900 komada od čega je Erste Group Bank AG otkupila 212.306 komada a Steiermärkische Bank je otkupila 74.594 komada. Nominalna vrednost pojedinačnih akcija iznosi RSD 10.000,00 a emisiona cena RSD 18.468,00.

Na dan 30. septembra 2019. godine, upisani i uplaćeni kapital Banke se sastoji od 1.290.900 običnih akcija, pojedinačne nominalne vrednosti od 10.000 dinara (31. decembar 2018. godine: 1.004.000 običnih akcija pojedinačne nominalne vrednosti 10.000 dinara).

Većinski akcionar Banke je Erste Group Bank AG, Beč sa učešćem od 74% u akcijskom kapitalu na dan 30. septembra 2019. godine.

Struktura akcionarskog kapitala

■ Erste Group Bank AG
 ■ Steiermärkische Bank und Sparkassen AG

Struktura akcionara Banke na dan 30. septembra 2019. i 31. decembra 2018. godine je sledeća:

Naziv akcionara	Broj akcija	Učešće u %
Erste Group Bank AG, Beč	955.266	74.00
Steiermärkische Bank und Sparkassen AG, Grac	335.634	26.00
Ukupno	1.290.900	100.00

IZVEŠTAJ O POSLOVANJU ZA TREĆI KVARTAL 2019. GODINE

3. SVI VAŽNIJI POSLOVNI DOGAĐAJI KOJI SU NASTUPILI U PERIODU ZA KOJU SE IZVEŠTAJ PRIPREMA

Erste Bank A.D. Novi Sad je 14. februara 2019. godine uspešno završila emisiju dugoročnih dinarskih obveznica II emisije. Obim emisije je iznosio 3.500.000.000 dinara. Izdato je 350.000 komada obveznica pojedinačne nominalne vrednosti 10.000 dinara ISIN: RSNVBD53653 CFI: DBVUFR, sa varijabilnom kamatnom stopom i jednokratnim dospećem glavnice nakon dve (2) godine i jedan (1) dan. Kamata po obveznicama će se obračunavati i isplaćivati kvartalno, primenom godišnje stope od 1% + tromesečni BELIBOR.

Sredstva prikupljena izdavanjem obveznica koristeće se za redovno poslovanje Banke i pretežno će biti namenjena finansiranju klijenata Sektora stanovištva i Sektora poslova sa pravnim licima u segmentu malih i srednjih preduzeća, bez raščlanjivanja prikupljenih sredstava redom po prioritetu korišćenja. Izdavanjem obveznica Banka želi da vrši optimalno upravljanje likvidnošću, obezbeđivanjem stabilnih i dugoročnih izvora finansiranja u domaćoj valuti, kao i da obezbedi dalju diversifikaciju izvora sredstava za svoje poslovanje, želeći pri tome da i svoj doprinos razvoju tržišta kapitala u Republici Srbiji.

Izdane obveznice su listirane na Beogradskoj berzi, simbol NSBN02.

Od 1. januara 2019. godine stupio je na snagu MSFI 16. MSFI 16 zamenjuje postojeće smernice za obračunavanje zakupa u MRS 17 Lizing. MSFI 16 uvodi jedinstveni model obračuna lizinga za zakupce. Zakupac priznaje imovinu koja se odnosi na pravo korišćenja i predstavlja njeno pravo da koristi osnovnu imovinu i obavezu zakupa koja predstavlja njenu obavezu za plaćanje lizinga. Postoje izuzeci od priznavanja lizinga i to za kratkoročne ugovore o zakupu (kraće od 12 meseci) i ugovore o zakupu predmeta male vrednosti.

Za svaki ugovor o zakupu se procenjuje da li sadrži zakup, tj. da li ugovor nosi pravo na kontrolu korišćenja identifikovane imovine u ugovorenom periodu u zamenu za naknadu.

Banka je primenila MSFI 16 koristeći modifikovani retrospektivni pristup. U okviru priznavanja imovine sa pravom korišćenja i obaveza za zakup po obuhvatom MSFI 16 u Banci se nalaze nepokretnosti – objekti i pokretna imovina – vozila.

Imovina sa pravom korišćenja i obaveza zakupa priznaju se na datum početka zakupa. Imovina se početno vrednuje u visini lizing obaveze i naknadno amortizuje od datuma početka do perioda zakupa. Banka koristi linearnu metodu amortizacije.

Obaveza za lizing se inicijalno meri po sadašnjoj vrednosti plaćanja zakupnina koje nisu plaćene na datum početka primene, diskontovana korišćenjem kamatne stope implicitne u zakupu ili, ako se stopa ne može lako utvrditi, stopa zaduživanja zakupca.

Za zakup pokretnih stvari Banka koristi se inkrementalna stopa zaduživanja - stopa po kojoj bi Banka mogla da pozajmi sredstva od Erste Grupe.

Utvrđivanje inkrementalne stope zaduživanja za zakup nepokretne imovine zasniva se na stopi kapitalizacije. Takva stopa predstavlja prihod od imovine koji odražava godišnji povrat koji se očekuje na imovini.

Stanje imovine Banke sa pravom korišćenja i obaveza za zakup u periodu od 01.01. do 30.09.2019. godine prikazan je u sledećim tabelama:

PREGLED STANJA OBAVEZA ZA ZAKUP				
VALUTA OBAVEZE	01.01.2019.		30.09.2019.	
	IZNOS U VALUTI	IZNOS U RSD	IZNOS U VALUTI	IZNOS U RSD
EUR	6.428	759.722	6.612	777.152
Valutna klauzula (EUR)	4.088	483.236	4.790	563.071
RSD	-	54.965	-	18.201
UKUPNO:	10.516	1.297.923	11.402	1.358.424

PREGLED STANJA IMOVINE SA PRAVOM KORIŠĆENJA				
VRSTA IMOVINE	01.01.2019.		30.09.2019.	
	NABAVNA VREDNOST	ISPRAVKA VREDNOSTI	NABAVNA VREDNOST	ISPRAVKA VREDNOSTI
NEPOKRETNOSTI	1.254.362	-	1.402.587	141.426
POKRETNA IMOVINA	43.561	-	361.115	184.389
UKUPNO:	1.297.923	-	1.763.693	325.815

IZVEŠTAJ O POSLOVANJU ZA TREĆI KVARTAL 2019. GODINE

3. SVI VAŽNIJI POSLOVNI DOGAĐAJI KOJI SU NASTUPILI U PERIODU ZA KOJU SE IZVEŠTAJ PRIPREMA (NASTAVAK)

Na osnovu Odluke Skupštine akcionara Banka realizovala 31. emisiju akcija bez javne ponude radi povećanja osnovnog akcijskog kapitala.

Broj emitovanih akcija je 286.900 komada od čega je Erste Group Band AG otkupila 212.306 komada a Steiermarkische Bank je otkupila 74.594 komada. Nominalna vrednost pojedinačnih akcija iznosi RSD 10.000,00 a emisiona cena RSD 18.468,00.

Nakon uspešne emisije ukupan akcijski kapital je uvećan za RSD 2.869.000 hiljada i iznosi RSD 12.909.000. hiljada od čega EGB AG je vlasnik 74% sa 955.266 akcija, a Steiermarkische Bank 26% sa 335.634 akcija.

4. IZLOŽENOST RIZICIMA

Funkcije praćenja i upravljanja rizicima su u nadležnosti Sektora upravljanja kreditnim rizicima i Sektora upravljanja strateškim rizicima, portfoliom i kapitalom, kao posebnih organizacionih jedinica u Banci. Politike upravljanja rizicima, strategija upravljanja rizicima kao i strategija upravljanja kapitalom povezane su sa strategijom Banke, a obuhvataju definisanje vrste rizika, načine upravljanja tim rizicima kao i stepen rizika koje je Banka voljna da prihvati kako bi postigla svoje poslovne ciljeve. Posebna pažnja se poklanja punoj usklađenosti sa relevantnim propisima Narodne Banke Srbije (NBS).

Odgovornosti Sektora upravljanja kreditnim rizicima i Sektora upravljanja strateškim rizicima, portfoliom i kapitalom obuhvataju sledeće:

- Identifikovanje i merenje odnosno procena izloženosti Banke prema pojedinim vrstama rizika;
- Praćenje rizika, uključujući njihov nadzor i kontrolu, izradu analiza i izveštaja o visini pojedinih rizika, njihovim uzrocima i posledicama;
- Merenje odnosno procena kao i upravljanje rizičnim profilom Banke i adekvatnosti kapitala;
- Praćenje parametara koji utiču na poziciju izloženosti Banke rizicima, prevashodno uključujući upravljanje i optimizaciju kvaliteta aktive i troška rizika;
- Razvijanje i primena kvantitativnih modela za upravljanje rizicima kao elemenata u procesu naprednog poslovnog odlučivanja i određivanja cene rizika;
- Izrada strategija i predloga limita izloženosti Banke po pojedinim vrstama rizika i njihova kontrola;
- Kvantifikovanje uticaja promena u ekonomskom ciklusu ili stresnih događaja na finansijski položaj Banke;
- Procena rizičnosti uvođenja novih proizvoda i eksternalizacije aktivnosti;
- Izrada metodologija, procedura i politika za upravljanje rizicima u skladu sa važećom zakonskom regulativom, standardima Erste Grupe, dobrom poslovnom praksom i posebnim potrebama Banke;
- Razvoj i implementacija različitih tehničkih platformi i alata;

Banka adekvatno identifikuje rizike kojima je izložena i u skladu sa tim sprovodi aktivnosti upravljanja istim, nastojeći da ih izbegne ili svede u prihvatljive okvire.

Upravljanje rizicima u Banci zaključno sa trećim kvartalom 2019. godine sprovedeno je uspešno što se pre svega ogleda u poboljšanoj rejting distribuciji portfolija, zatim usaglašenosti poslovanja sa definisanim politikama i procedurama za upravljanje rizicima kao i njihovom kontinuiranom poboljšanju, stalnom fokusu Upravnog i Izvršnog odbora na kvalitetnom upravljanju rizicima, korišćenju savremene tehnologije u radu Banke i njenom kontinuiranom unapređenju, kao i usvojenoj kulturi upravljanja rizicima od strane zaposlenih u Banci.

Procena materijalne značajnosti rizika kojima Banka može biti izložena je pokazala da su sledeći rizici materijalno značajni:

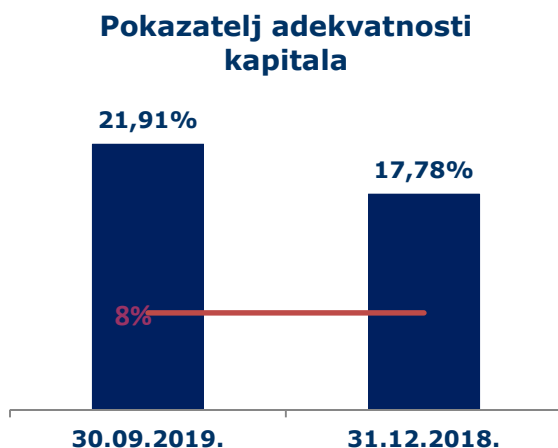
- Kreditni rizik (uključujući rizik druge ugovorne strane, rizik koncentracije, rezidualni rizik i kreditno-devizni rizik);
- Tržišni rizik u knjizi trgovanja;
- Kamatni rizik u bankarskoj knjizi;
- Devizni rizik ;
- Operativni rizik;
- Rizik likvidnosti;
- Strateški rizik
- Reputacioni rizik;
- Makroekonomski rizik (transverzalni rizik koji se odražava na sve prethodno navedene tipove rizika).

IZVEŠTAJ O POSLOVANJU ZA TREĆI KVARTAL 2019. GODINE

4. IZLOŽENOST RIZICIMA (nastavak)

Za materijalno značajne rizike (osim onih rizika koji se u okviru za upravljanje rizicima uključuju kroz precizno uspostavljen sistem praćenja i limita ili kroz stres testiranje) Banka kvartalno sprovodi procenu interne adekvatnosti kapitala u skladu sa relevantnim metodologijama i standardima prilikom računanja kapitalnih zahteva i internog kapitala koji Banci stoji na raspolaganju za apsorbovanje tih rizika.

Pored toga, Banka kontinuirano na osnovu NBS odluke iz oblasti adekvatnosti kapitala obračunava kapitalne zahteve i kapital prilikom računanja pokazatelja adekvatnosti kapitala. U skladu sa navedenim, kapitalni zahtev za kreditni rizik, rizik druge ugovorne strane i za rizik izmirenja/ isporuke po osnovu slobodnih isporuka, kao i kapitalni zahtev za cenovni rizik se obračunava prema standardizovanom pristupu (kapitalni zahtev za opšti cenovni rizik računa se primenom metoda dospeća) dok se kapitalni zahtev za operativni rizik računa primenom pristupa osnovnog indikatora i kapitalni zahteva za rizik prilagođavanja kreditne izloženosti primenom standardizovanog pristupa.

Adekvatnost kapitala izračunata je kao odnos regulatornog kapitala i rizične aktive, na dan 30. septembra 2019. godine. Banka je dužna da održava minimalne pokazatelje adekvatnosti kapitala propisane od strane Narodne banke Srbije (8% za adekvatnost kapitala, 6% za adekvatnost osnovnog kapitala i 4,5% za adekvatnost osnovnog akcijskog kapitala), kao i da ispunjava zahteva za kombinovani zaštitni sloj kapitala. Pored zahteva definisanih u vidu minimalnih pokazatelja adekvatnosti kapitala i zaštitnih slojeva kapitala, Banka je u obavezi da ispunjava i dodatni regulatorni minimalni kapitalni zahtev, definisan u procesu sveobuhvatne supervizorske procene (Supervisory Review and Evaluation Process - SREP). Pokazatelj adekvatnosti kapitala Banke na dan 30. septembra 2019. godine iznosi 21,91%.

Likvidnost Banke se prati i kontroliše kroz obezbeđenje kontinuirane sposobnosti Banke da se obezbede likvidna sredstva za isplatu depozita klijenata, finansiranje rasta aktive i operativnog poslovanja, kao i za izmirenje ostalih ugovornih obaveza. Banka je tokom drugog kvartala 2019. godine imala pokazatelj dnevne likvidnosti i pokazatelj pokriva likvidnom aktivom iznad zakonom propisanog nivoa.

Banka svojom imovinom i obavezama upravlja na način koji joj obezbeđuje da u svakom trenutku ispunjava sve svoje obaveze, kao i da njeni komitenti raspoložu svojim sredstvima u Banci u skladu sa ugovorenim rokovima.

Upravljanje rizikom promene kamatnih stopa Banka ima za cilj optimizaciju odnosa ovih uticaja u smislu uticaja na neto prihod od kamate sa jedne, i ekonomsku vrednost kapitala sa druge strane. Odbor za upravljanje aktivom i pasivom upravlja ročnom usklađenošću aktive i pasive na osnovu: smernica Erste Group AG, makroekonomskih analiza i predviđanja, predviđanja uslova za postizanje likvidnosti, analize i predviđanja trendova kamatnih stopa na tržištu za različite segmente aktive i pasive.

Devizna pozicija Banke kao rizik da će doći do promene vrednosti finansijskih instrumenata i negativnih efekata na finansijski rezultat i kapital Banke usled promena deviznog kursa, je u periodu od 01. januara do 30. septembra 2019. godine bila ispod maksimalno propisanog nivoa otvorene devizne pozicije. Pokazatelj deviznog rizika Banke na dan 30. septembra 2019. godine iznosi 0,14% kapitala Banke, što je znatno ispod propisanog maksimuma od 20% kapitala.

IZVEŠTAJ O POSLOVANJU ZA TREĆI KVARTAL 2019. GODINE
4. IZLOŽENOST RIZICIMA (nastavak)
Pokazatelji poslovanja Banke/Grupe – usaglašenost sa zakonskim pokazateljima

Banka je dužna da obim i strukturu svog poslovanja i rizičnih plasmana uskladi sa pokazateljima poslovanja propisanim Zakonom o bankama i relevantnim odlukama Narodne banke Srbije donetim na osnovu navedenog Zakona. U period od 01.01. do 30.09.2019. godine, Banka je kontinuirano ostvarivala propisane pokazatelje poslovanja.

<u>Pokazatelj poslovanja</u>	<u>Propisani</u>	<u>30.09.2019.</u>	<u>31.12.2018.</u>
1. Kapital	Minimum EUR 10 miliona	EUR 282.788.894	EUR 210.633.447
2. Adekvatnost kapitala	Minimum 8%	21,91	17,78
3. Pokazatelj adekvatnosti osnovnog kapitala	Minimum 6%	19,46	15,02
4. Pokazatelj adekvatnosti osnovnog akciskog kapitala	Minimum 4,5%	19,46	15,02
5. Ulaganja Banke	Maksimum 60%	7,05	4,46
6. Izloženost prema licima povezanim sa Bankom	bez limita	7,90	12,28
7. Veliki i najveći mogući krediti u odnosu na kapital	Maksimum 400%	29,45	124,11
8. Likvidnost:			
– pokazatelj likvidnosti	Minimum 0,8	1,27	1,36
– uži pokazatelj likvidnosti	Minimum 0,5	1,09	1,28
9. PPLA	Minimum 100%	148,90	175,30
10. Pokazatelj deviznog rizika	Maksimum 20%	0,14	2,55
11. Izloženosti Banke prema grupi povezanih lica	Maksimum 25%	11,73	16,54
12. Izloženosti Banke prema licu povezanim sa bankom	bez limita	3,16	5,49
13. Ulaganja Banke u lica koja nisu u finansijskom sektoru	Maksimum 10%	0,08	0,11

5. SVI ZNAČAJNIJI POSLOVI SA POVEZANIM LICIMA

U svom redovnom poslovanju Banka ostvaruje poslovne transakcije sa svojim akcionarima i drugim povezanim licima. Banka ulazi u odnose sa matičnim pravnim licem – većinskim akcionarom Erste Group Bank AG, drugim akcionarom i ostalim članicama Erste grupe. Na dan 30. septembra 2019. godine, zbir neto izloženosti prema licima povezanim sa Bankom iznosi 7,9% kapitala Banke.

Banka licima povezanim sa Bankom nije odobravala uslove koji su povoljniji od uslova odobrenih licima koja nisu povezana sa Bankom, u skladu sa članom 37. Zakona o bankama.

Novi Sad, 15. novembra 2019. godine

Odobreno od rukovodstva Erste Bank a.d. Novi Sad

 Stevan Čomić
 Direktor Sektora
 računovodstva i kontrolinga

 Slavko Carić
 Predsednik Izvršnog
 odbora

ERSTE BANK A.D. NOVI SAD

**POJEDINAČNI FINANSIJSKI IZVEŠTAJI
ZA PERIOD ZAVRŠEN 30. SEPTEMBRA 2019.
GODINE**

Sadržaj

	<u>Strana</u>
Bilans uspeha za godinu koja se završila 30. septembra 2019. godine	3
Izveštaj o ostalom rezultatu za godinu koja se završila 30. septembra 2019. godine	4
Bilans stanja na dan 30. septembra 2019. godine	5
Izveštaj o promenama na kapitalu za godinu koja se završila 30. septembra 2019. godine	6
Izveštaj o tokovima gotovine za godinu koja se završila 30. septembra 2019. godine	7
Napomene uz pojedinačne finansijske izveštaje za godinu koja se završila 30. septembra 2019. godine	8-79

BILANS USPEHA U PERIODU OD 1. JANUARA 2019. DO 30. SEPTEMBRA 2019. GODINE

(u RSD hiljade)

POZICIJA	U periodu završenom 30. septembra 2019.	U periodu završenom 30. septembra 2018.
Prihodi od kamata	6.980.532	6.010.783
Rashodi od kamata	(1.622.533)	(1.092.242)
Neto prihod po osnovu kamata	5.357.999	4.918.541
Prihodi od naknada i provizija	2.044.415	1.837.135
Rashodi naknada i provizija	(788.104)	(682.963)
Neto prihod po osnovu naknada i provizija	1.256.311	1.154.172
Neto dobitak po osnovu promene fer vrednosti finansijskih instrumenata	274.101	76.249
Neto dobitak po osnovu prestanka priznavanja finansijskih instrumenata koji se vrednuju po fer vrednosti	-	73.099
Neto gubitak po osnovu prestanka priznavanja finansijskih instrumenata koji se vrednuju po fer vrednosti	(187)	-
Neto dobitak po osnovu zaštite od rizika	682	1.353
Neto prihod od kursnih razlika i efekata ugovorene valutne klauzule	298.567	309.325
Neto rashodi po osnovu obezvređenja finansijskih sredstava koja se ne vrednuju po fer vrednosti kroz bilans uspeha	(359.784)	(654.950)
Neto dobitak po osnovu prestanka priznavanja finansijskih instrumenata koji se vrednuju po amortizovanoj vrednosti	-	6.979
Neto gubitak po osnovu prestanka priznavanja finansijskih instrumenata koji se vrednuju po amortizovanoj vrednosti	(18.289)	-
Ostali poslovni prihodi	28.862	29.446
UKUPAN NETO POSLOVNI PRIHOD	6.838.262	5.914.214
Troškovi zarada, naknada zarada i ostali lični rashodi	(1.657.881)	(1.556.965)
Troškovi amortizacije	(382.669)	(241.199)
Ostali prihodi	334.300	302.275
Ostali rashodi	(3.013.030)	(2.635.278)
DOBITAK PRE OPOREZIVANJA	2.118.982	1.783.047
Porez na dobitak	(184.371)	(116.058)
Dobitak po osnovu odloženih poreza	13.453	9.516
DOBITAK NAKON OPOREZIVANJA	1.948.064	1.676.505

Napomene na narednim stranama čine sastavni deo ovih finansijskih izveštaja.

Novi Sad, 15. novembra 2019. godine

Stevan Comić
Direktor Sektora računovodstva i
kontrolinga

Slavko Carić
Predsednik Izvršnog
odbora

IZVEŠTAJ O OSTALOM REZULTATU U PERIODU OD 1. JANUARA 2019. DO 30. SEPTEMBRA 2019. GODINE

POZICIJA	(u RSD hiljade)	
	U periodu završenom 30. septembra 2019.	U periodu završenom 30. septembra 2018.
DOBITAK	1.948.064	1.676.505
Komponente ostalog rezultata koje ne mogu biti reklasifikovane u dobitak ili gubitak:		
Aktuarski dobitci/(gublci)	-	(5.527)
Pozitivni/Negativni efekti promene vrednosti vlasničkih instrumenata koji se vrednuju po fer vrednosti kroz ostali rezultat	22.021	35.328
Komponente ostalog rezultata koje mogu biti reklasifikovane u dobitak ili gubitak:		
Pozitivni efekti promene vrednosti dužničkih instrumenata koji se vrednuju po fer vrednosti kroz ostali rezultat	216.031	86.449
Gubitak po osnovu poreza koji se odnosi na ostali rezultat perioda	(35.708)	(10.096)
Ukupan ostali rezultat perioda	202.344	106.154
UKUPAN REZULTAT PERIODA	2.150.408	1.782.659

Napomene na narednim stranama čine sastavni deo ovih finansijskih izveštaja.

Novi Sad, 15. novembra 2019. godine

 Stevan Comić
 Direktor Sektora računovodstva i
 kontrolinga

BILANS STANJA NA DAN 30. SEPTEMBRA 2019. GODINE

(u RSD hiljada)

AKTIVA

	Na dan 30. septembra 2019.	Na dan 31. decembra 2018.
Gotovina i sredstva kod centralne banke	24.800.166	24.641.261
Potraživanja po osnovu derivata	493.671	181.204
Hartije od vrednosti	42.165.851	34.891.510
Kredit i potraživanja od banaka i drugih finansijskih organizacija	755.373	1.700.361
Kredit i potraživanja od komitenata	155.056.765	138.393.437
Investicije u zavisna društva	93.560	93.560
Nematerijalna ulaganja	642.700	537.025
Nekretnine, postrojenja i oprema	2.297.254	1.062.904
Tekuća poreska sredstva	166.843	173.326
Odložena poreska sredstva	-	18.809
Stalna sredstva namenjena prodaji i sredstva poslovanja koje se obustavlja	11.902	11.902
Ostala sredstva	1.331.950	1.226.714
UKUPNO AKTIVA	227.816.035	202.932.013

PASIVA**OBAVEZE**

Obaveze po osnovu derivata	414.186	95.518
Depoziti i ostale obaveze prema bankama i drugim finansijskim organizacijama i Centralnoj banci	66.077.208	59.322.207
Depoziti i ostale obaveze prema drugim komitentima	118.647.170	113.210.214
Obaveze po osnovu hartija od vrednosti	3.514.467	-
Subordinirane obaveze	4.287.907	4.566.337
Rezervisanja	693.097	654.200
Tekuće poreske obaveze	184.371	252.560
Odložene poreske obaveze	3.446	-
Ostale obaveze	2.913.507	1.199.176
UKUPNO OBAVEZE	196.735.359	179.300.212

Kapital

Aktijski kapital	15.462.944	10.164.475
Dobitak	1.948.064	2.918.483
Rezerve	13.669.668	10.548.843
UKUPNO KAPITAL	31.080.676	23.631.801
UKUPNO PASIVA	227.816.035	202.932.013

Napomene na narednim stranama čine sastavni deo ovih finansijskih izveštaja.

Novi Sad, 15. novembra 2019. godine

Stevan Čomić
Direktor Sektora računovodstva i
kontrollinga

Slavko Carić
Predsednik Izvršnog
odbora

IZVEŠTAJ O PROMENAMA NA KAPITALU U PERIODU ZAVRŠENOM 30. SEPTEMBRA 2019. GODINE

	Akcijski kapital	Emisiona premija	Ostale rezerve	Revalorizacione rezerve	Akumulirani dobitak	(u RSD hiljada)
						Ukupno
Stanje na dan 1. januara 2018. godine	10.040.000	124.475	7.679.824	418.025	2.356.820	20.619.144
Ukupan pozitivan ostali rezultat perioda	-	-	-	94.174	-	94.174
Dobitak tekuće godine	-	-	-	-	2.918.483	2.918.483
Prenos iz dobiti na rezerve	-	-	2.356.820	-	(2.356.820)	-
Stanje na dan 31. decembar 2018. godine	10.040.000	124.475	10.036.644	512.199	2.918.483	23.631.801
Stanje na dan 1. januara 2019. godine	10.040.000	124.475	10.036.644	512.199	2.918.483	23.631.801
Transakcije s vlasnicima evidentirane direktno na kapitalu	2.869.000	2.429.469	-	-	-	5.298.469
Ukupan pozitivan ostali rezultat perioda	-	-	-	202.341	-	202.341
Dobitak tekuće godine	-	-	-	-	1.948.064	1.948.064
Prenos iz dobiti na rezerve	-	-	2.918.483	-	(2.918.483)	-
Stanje na dan 30. septembar 2019. godine	12.909.000	2.553.944	12.955.128	714.540	1.948.064	31.080.676

Napomene na narednim stranama čine sastavni deo ovih finansijskih izveštaja.

Novi Sad, 15. novembra 2019. godine

Stevan Cernić
Direktor Sektora računovodstva i
kontrolinga

Slavko Carić
Predsednik Izvršnog
odbora

NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE IZVEŠTAJE
 za period završen 30. septembra 2019. godine

IZVEŠTAJ O TOKOVIMA GOTOVINE U PERIODU OD 01. JANUARA 2019. DO 30. SEPTEMBRA 2019. GODINE

	U periodu završenom 30. septembra 2019.	(u RSD hiljade) U periodu završenom 30.septembra 2018.
A. TOKOVI GOTOVINE IZ POSLOVNIH AKTIVNOSTI		
Prilivi gotovine iz poslovnih aktivnosti	9.365.940	8.340.737
Prilivi od kamata	7.018.592	6.145.659
Prilivi od naknada	1.986.856	1.841.023
Prilivi po osnovu ostalih poslovnih prihoda	331.631	324.609
Prilivi od dividendi i učešća u dobitku	28.862	29.446
Odlivi gotovine iz poslovnih aktivnosti	6.619.683	5.829.923
Odlivi po osnovu kamata	1.554.527	1.022.886
Odlivi po osnovu naknada	787.648	682.975
Odlivi po osnovu bruto zarada, naknada zarada i drugih ličnih rashoda	1.476.148	1.387.976
Odlivi po osnovu poreza, doprinosa i drugih dažbina na teret prihoda	307.979	311.136
Odlivi po osnovu drugih troškova poslovanja	2.493.381	2.424.950
Neto priliv gotovine iz poslovnih aktivnosti pre povećanja ili smanjenja u plasmanima i depozitima	2.746.258	2.510.814
Smanjenje plasmana i povećanje depozita i ostalih obaveza	8.791.709	19.879.739
Povećanje depozita i ostalih obaveza prema bankama, drugim finansijskim organizacijama, centralnoj banci i komitentima	8.791.709	19.879.739
Povećanje plasmana i smanjenje uzetih depozita i ostalih obaveza	18.966.530	30.521.161
Povećanje kredita i potraživanja od banaka, drugih finansijskih organizacija, centralne banke i komitenata	12.024.901	26.779.706
Povećanje finansijskih sredstava koja se inicijalno priznaju po fer vrednosti kroz bilans uspeha, finansijskih sredstava namenjenih trgovanju i ostalih hartija od vrednosti koje nisu namenjene investiranju	6.941.629	3.741.455
Neto odliv gotovine iz poslovnih aktivnosti pre poreza na dobit	7.428.563	8.130.607
Plaćeni porez na dobit	246.076	287.020
Neto odliv gotovine iz poslovnih aktivnosti	7.674.639	8.417.627
TOKOVI GOTOVINE IZ AKTIVNOSTI INVESTIRANJA		
Prilivi gotovine iz aktivnosti investiranja	243.372	224.556
Prilivi od ulaganja u investicione hartije od vrednosti	243.372	224.556
Odlivi gotovine iz aktivnosti investiranja	404.759	374.759
Prilivi od prodaje nematerijalnih ulaganja, nekretnina, postojrenja i opreme	404.759	-
Odlivi po osnovu nabavke investicionih nekretnina	-	374.759
Neto odliv gotovine iz aktivnosti investiranja	161.387	150.202
TOKOVI GOTOVINE IZ AKTIVNOSTI FINANSIRANJA		
Prilivi gotovine iz aktivnosti finansiranja	12.268.263	9.189.996
Prilivi po osnovu uvežanja kapitala	5.298.469	-
Prilivi gotovine po osnovu subordiniranih obaveza	-	3.304.614
Prilivi po osnovu uzetih kredita	3.469.794	5.885.382
Ostali prilivi iz aktivnosti finansiranja	3.500.000	0
Odlivi gotovine iz aktivnosti finansiranja	448.302	101.550
Odlivi gotovine po osnovu subordiniranih obaveza	278.429	0
Ostali odlivi iz aktivnosti finansiranja	169.873	101.550
Neto priliv gotovine iz aktivnosti finansiranja	11.819.961	9.088.446
SVEGA NETO PRILIVI GOTOVINE	30.669.285	37.635.028
SVEGA NETO ODLIVI GOTOVINE	26.885.350	37.114.412
NETO POVEĆANJE GOTOVINE	3.983.934	520.617
GOTOVINA NA POČETKU GODINE	8.461.312	12.630.868
POZITIVNE KURSNE RAZLIKE	4.199.464	5.638.805
NEGATIVNE KURSNE RAZLIKE	3.900.897	5.329.480
GOTOVINA I GOTOVINSKI ELEMENTI NA KRAJU PERIODA	12.743.814	13.460.810

Napomene na narednim stranama čine sastavni deo ovih finansijskih izveštaja.

Novi Sad, 15. novembra 2019. godine

 Stevan Comić
 Direktor Sektora računovodstva i
 kontrolinga

 Slavko Carić
 Predsednik Izvršnog
 odbora

**NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE IZVEŠTAJE
za period završen 30. septembra 2019. godine**

1. OSNOVNE INFORMACIJE O BANCI

Erste Bank a.d. Novi Sad je najstarija finansijska institucija u zemlji, osnovana 1864. godine kao prva štedionica (Novosadska štedionica). Tokom 2005. godine Novosadska banka je postala član Erste Grupe, koja je osnovana 1819. godine kao prva štedionica u Austriji.

Rešenjem Agencije za privredne registre br. BD 101499/2005 od 21. decembra 2005. godine registrovana je promena naziva Novosadske banke a.d., Novi Sad u Erste Bank a.d., Novi Sad.

Akcionari Banke su Erste Group Banka AG Beč u daljem tekstu Erste Group sa 74% učešća i Steiermärkische Bank und Sparkassen AG, Grac sa 26% učešća u akcijskom kapitalu Banke. U cilju pojednostavljenja strukture Erste Group Bank AG izvršen je prenos vlasništva nad akcijama koje ima EBG CEPS kod banaka u Evropi na Erste Group. Na taj način je Erste Group postala direktni akcionar Banke sa 74% učešća u akcijskom kapitalu. Odluka Skupštine Banke za izmenu osnivačkih akata doneta 30. juna 2015. godine, a izmene u APR izvršene 22. juna 2015. godine.

Dana 15. januara 2014. godine na osnovu ugovora o kupovini i prenosu udela koji je zaključen sa Steiermarkische Bank und Sparkassen AG i Erste Group Immorent International Holding GMBH, Banka je stekla 75% udela u osnovnom kapitalu društva S-leasing d.o.o., Srbija, a 25% je u vlasništvu Steiermarkische Bank und Sparkassen AG. Osim toga, 2014. godine Banka je stekla i 19% udela u osnovnom kapitalu društva S Rent d.o.o., Srbija.

Ovom transakcijom obe kompanije i dalje ostaju članice Erste Grupe.

Banka je registrovana u Republici Srbiji za obavljanje platnog prometa u zemlji i inostranstvu, kreditnih i depozitnih poslova u zemlji, poslova sa platnim karticama, poslove sa hartijama od vrednosti kao i za dilerske poslove. U skladu sa Zakonom o bankama, Banka posluje na principima stabilnog i sigurnog poslovanja.

Sedište Banke se nalazi u Novom Sadu, Bulevar Oslobođenja broj 5. Banka u svom sastavu ima 3 centrale, 7 poslovnih jedinica, 46 filijala, 33 ekspoziture i 4 šaltera.

Banka je na dan 30. septembra 2019. godine imala 1.179 zaposlenih (31. decembra 2018. godine: 1.117 zaposlenih).

Matični broj Banke je 08063818, a poreski identifikacioni broj je 101626723.

SWIFT: GIBARS22

Internet stranica: www.erstebank.rs

**NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE IZVEŠTAJE
za period završen 30. septembra 2019. godine****2. PREGLED ZNAČAJNIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA (nastavak)****2.1. Osnove za sastavljanje i prikazivanje pojedinačnih finansijskih izveštaja**

Pojedinačni finansijski izveštaji Banke (u daljem tekstu "finansijski izveštaji") na dan 30. septembra 2019. godine sastavljeni su u skladu sa Međunarodnim standardima finansijskog izveštavanja ("MSFI") i propisima Narodne Banke Srbije koji regulišu finansijsko izveštavanje banaka.

U skladu sa Zakonom o računovodstvu (Sl.glasnik RS 62/2013 i 30/2018) banke kao velika pravna lica su u obavezi da vođenje poslovnih knjiga, priznavanje i procenjivanje imovine i obaveza, prihoda i rashoda, sastavljanje, prikazivanje, dostavljanje i obelodanjivanje finansijskih izveštaja vrše u skladu sa MSFI čiji je prevod utvrdilo i objavilo ministarstvo nadležno za poslove finansija. Dodatno, Zakonom o bankama (Sl.glasnik RS 14/2015 propisano je da banke u Republici Srbiji su dužne da pri sastavljanju godišnjih finansijskih izveštaja primenjuju MSFI, kao i naknadne izmene standarda i sa njima povezana tumačenja, od dana koji je nadležno međunarodno telo odredilo kao dan početka njihove primene.

Priloženi finansijski izveštaji su prikazani u formi propisanoj Odlukom o obrascima i sadržini pozicija u obrascima finansijskih izveštaja za banke ("Službeni glasnik Republike Srbije" broj 101/2017, 38/2018 i 103/2018).

Priloženi finansijski izveštaji predstavljaju pojedinačne finansijske izveštaje. Banka posebno sastavlja i prikazuje konsolidovane finansijske izveštaje u skladu sa Međunarodnim standardima finansijskog izveštavanja.

Banka ima 75% učešća u kapitalu zavisnog pravnog lica S-leasing d.o.o., Srbija (25% je u vlasništvu Steiermarkische Bank und Sparkassen AG). U ovim pojedinačnim finansijskim izveštajima učešće u kapitalu zavisnog pravnog lica iskazano je po nabavnoj vrednosti.

Priloženi finansijski izveštaji su sastavljeni u skladu sa konceptom istorijskog troška, izuzev za stavke koje se vrednuju po fer vrednosti: finansijska sredstva i finansijske obaveze po fer vrednosti kroz bilans uspeha, i finansijska sredstva i finansijske obaveze po fer vrednosti kroz ostali rezultat.

Iznosi u priloženim finansijskim izveštajima Banke iskazani su u hiljadama dinara, osim ukoliko nije drugačije naznačeno. Dinar (RSD) predstavlja funkcionalnu i izveštajnu valutu Banke. Sve transakcije u valutama koje nisu funkcionalna valuta, tretiraju se kao transakcije u stranim valutama.

Finansijski izveštaji su pripremljeni na bazi koncepta nastavka poslovanja koji podrazumeva da će Banka nastaviti sa poslovanjem u doglednoj budućnosti.

Banka je u sastavljanju priloženih finansijskih izveštaja primenila računovodstvene politike obelodanjene u daljem tekstu Napomene 2.

A) Novi standardi, tumačenja i i izmene postojećih standarda koji su na snazi u tekućoj godini

Novi i izmenjeni i dopunjeni MSFI, navedeni u nastavku, stupaju na snagu 1. januara 2019. godine:

• MSFI 16: Lizing

U januaru 2016. godine, IASB je izdao MSFI 16 koji je na snazi na dan ili nakon 1. januara 2019. godine. MSFI 16 zamenjuje postojeće smernice za obračunavanje zakupa u MRS 17 Lizing, IFRIC 4 - Utvrđivanje da li ugovor sadrži zakup, SIC-15 Operativni lizing - Podsticaji i SIC-27 Evaluacija supstanci transakcija koje uključuju pravni oblik zakupa.

Postoje izuzeci od priznavanja lizinga i to za kratkoročne ugovore o zakupu (kraće od 12 meseci) i ugovore o zakupu predmeta male vrednosti. Odluka Erste Grupe je da se za lizing male vrednosti primenjuje prag od 10.000 USD. U izuzetnim slučajevima Banka će za vrednosti između 5.000 i 10.000 USD razmotriti i obezbediti dokaz za priznavanje sredstva sa pravom korišćenja. Kratkoročni lizing predstavlja zakup koji sa prvim danom trajanja zakupa traje do 12 meseci ili kraće (zakup koji sadrži opciju otkupa nema karakter kratkoročnog zakupa, nezavisno od roka na koji je uzet).

Pri proceni da li je ugovor jeste ili sadrži lizing mora se znati koja je to imovina tj. mora se identifikovati imovina koja je predmet lizinga, odnosno pri razmatranju da li ugovor sadrži lizing značajna je činjenica da li ugovor prenosi pravo da se kontroliše identifikovana imovina za neki period vremena u zamenu za plaćanje.

Da bi ugovor predstavljao ugovor o lizingu neophodno je da zakupac /korisnik lizinga, osim prava da prisvaja sve ekonomske koristi od upotrebe identifikovane imovine ima i pravo da odredi način upotrebe te imovine tokom perioda korišćenja.

Prilikom procene od strane Banke da li ugovori sadrže lizing, u obzir su uzeti objekti, bankomati, IT oprema (hardware, fotokopir aparati, i sl.), POS terminali i vozila. Ugovori koji sadrže lizing obuhvatili su objekte i vozila, kao i IT opremu koja je prethodno uzeta putem finansijskog lizinga. Vrednosti navedenih stavki imovine prikazani su u Napomeni 24.

**NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE IZVEŠTAJE
za period završen 30. septembra 2019. godine****2. PREGLED ZNAČAJNIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA (nastavak)****2.1. Osnove za sastavljanje i prikazivanje pojedinačnih finansijskih izveštaja (nastavak)**

Pri proceni lizing perioda Banka je uključila period bez mogućnosti otkazivanja, opcioni period za produžetak lizinga, ukoliko je zakupac relativno siguran da će iskoristiti tu opciju, period pokriven opcijom za raskid lizinga, ukoliko je zakupac relativno siguran da neće upotrebiti tu opciju, dok u slučaju lizing perioda bez definisanog (određenog roka) roka primenjen je rok određen u skladu sa najboljom mogućom procenom perioda trajanja zakupa. Kada najbolja moguća procena nije izvodljiva, zbog nedostupnosti podataka, period trajanja zakupa procenjuje se na 5 godina u skladu sa periodom budžetiranja. Imovina sa pravom korišćenja i obaveza za zakup priznaju se na datum početka zakupa. Imovina se početno vrednuje po nabavnoj vrednosti koja predstavlja inicijalnu vrednost obaveza (diskontovanu na sadašnju vrednost) i sva plaćanja lizing kući nastala pre datuma lizinga umanjena za podsticaje primljene od lizing kuće.

Ova procenjena imovina se naknadno amortizuje od datuma početka do kraja perioda zakupa. Banka koristi linearnu metodu amortizacije.

Plaćanja po osnovu zakupa obuhvataju fiksne zakupnine, varijabilna plaćanja zakupnine koja zavise od indeksa ili stope, iznose za koje se očekuje da će biti plaćeni u okviru garancije rezidualne vrednosti i plaćanja za zakup u opcionom periodu produženja ako je zakupac procenio da će iskoristiti opcije i kazne za prevremeno raskidanje ugovora ako rok zakupa odražava zakupca koji koristi opciju raskida. Nakon toga, knjigovodstveni iznos obaveze po osnovu lizinga uvećava se za kamatu po važećoj diskontnoj stopi, umanjenoj za izvršene isplate lizinga i eventualno ponovo procenjuje u skladu sa izmenom lizinga.

Za zakup pokretnih stvari Banka koristi se inkrementalna stopa zaduživanja - stopa po kojoj bi Banka mogla da pozajmi sredstva od Erste Grupe.

Utvrđivanje inkrementalne stope zaduživanja za zakup nepokretne imovine zasniva se na stopi koja se lako može uočiti. Takva stopa predstavlja prihod od imovine koji odražava godišnji povrat koji se očekuje na imovini – stopa kapitalizacije za čiju kalkulaciju se koristi pristup razvijen od strane Erste Austrija Real Estate. Polazi se od bazne stope za a) glavni grad ili b) ostatak zemlje u zavisnosti i ona se dodatno koriguje (povećava/smanjuje) u zavisnosti od tehničkih uslova objekta, tržišnih uslova, lokacije, namene objekta, potrebe za dodatnim ulaganje i sl. Na taj način se dobija stopa kapitalizacije po svakom objektu.

Prosečna ponderisana diskontna stopa primenjena na 01.01.2019. za objekte iznosi 9,79%, a za vozila 1,17%.

Računovodstvo zakupodavca ostaje slično važećem standardu MRS 17, tj. zakupodavac nastavlja klasifikovati lizing kao finansijski ili operativni lizing.

Banka će preći na MSFI 16 koristeći modifikovani retrospektivni pristup u skladu sa MSFI 16.C5 (b) pri čemu uporedne informacije neće biti prepravljene. Za zakupe koji su ranije klasifikovani kao operativni lizing, diskontna stopa će biti inkrementalna stopa zaduživanja zakupca odnosno stopa kapitalizacije koja se utvrđuje na datum prve primene. Imovina sa pravom korišćenja biće priznata u iznosu jednakom obavezi za zakup (MSFI 16.C8 (b) (ii)). Kao rezultat toga, Erste Banka nije obračunala bilo kakav uticaj na kapital prilikom inicijalne primene. Svi ugovori koji su prethodno identifikovani kao zakupi primenjujući MRS 17 i IFRIC 4 biće preneti na MSFI 16. Banka nije primenila MSFI 16 na bilo kakve ugovore o nematerijalnim sredstvima. Erste Banka koristi izuzeće za kratkoročne zakupe i zakupe male vrednosti, pri čemu se pravo na korišćenje imovine ne priznaje.

Sredstava sa pravom korišćenja koja su priznata pod 01.01.2019. godine kao i iznos lizing obaveza koji su priznati pod 01.01.2019. godine, iznose RSD 1.297.923 hiljada u kom iznosu se povećala i bilansna suma Banke.

Prema analizi ugovora o lizinga kojima Banka raspolaže na datum prelaska na MSFI 16 a koji ispunjavaju uslov da se priznaju kao pravo korišćenja sredstva, 95% ugovora o lizingu se odnosi na nekretnine.

- **MSFI 9: Finansijski instrumenti (Izmena)**

Izmena i dopune standarda su primenljive za period od ili posle 1. januara 2019. godine. Navedenom izmenom je potvrđeno sledeće: 1) Razumna naknada pri prevremenoj otplati može biti pozitivan ili negativan novčani tok prilikom razmatranja da li finansijsko sredstvo ispunjava SPPI kriterijum; 2) Kada se finansijska obaveza vrednuje pomoću metode amortizovanog troška i kada nastupi modifikacija iz koje ne proizilazi prestanak priznavanja, u tom slučaju dobitak ili gubitak bi trebalo odmah priznati u okviru bilansa uspeha tekućeg perioda. Dobitak ili gubitak se obračunava kao razlika između originalnih ugovorenih novčanih tokova i modifikovanih novčanih tokova diskontovanih na sadašnju vrednost pomoću originalne efektivne kamatne stope. Dobitak ili gubitak se ne može razgraničiti na preostali period trajanja finansijskog instrumenta, što predstavlja promenu u odnosu na praksu dopuštenu standardom MRS 39. Rukovodstvo banke ne očekuje se da će izmene ovog standarda imati značajan uticaj na finansijske izveštaje Banke.

**NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE IZVEŠTAJE
za period završen 30. septembra 2019. godine****2. PREGLED ZNAČAJNIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA (nastavak)****2.1. Osnove za sastavljanje i prikazivanje pojedinačnih finansijskih izveštaja (nastavak)****• IFRIC tumačenje 23: Neizvesnost u pogledu tretmana poreza na dobit**

Tumačenje je primenljivo za periode počev od 1. januara 2019. godine ili kasnije. MRS 12 određuje na koji način se računaju tekući i odloženi porez, ali ne i kako se reflektuju efekti neizvesnosti. Interpretacija pojašnjava kako da se primene zahtevi priznavanja i vrednovanja u skladu sa MRS 12 kada postoji neizvesnost tretmana poreza na dobit. Entitet bi trebalo da utvrdi da li razmatra svaki neizvesni poreski tretman odvojeno ili zajedno sa jednim ili više drugih neizvesnih poreskih tretmana na osnovu pristupa koji bolje predviđa razrešenje neizvesnosti. Entitet će pretpostaviti da će poreski organi preispitivati iznose na koje imaju pravo i potpuno znanje o svim informacijama kada vrše ta ispitivanja. Ukoliko entitet zaključi da nije verovatno da će poreski organ prihvatiti neizvestan poreski tretman, efekat neizvesnosti će se reflektovati u utvrđivanju povezane oporezive dobiti ili gubitka, poreske osnovice, neiskorišćenih poreskih gubitaka, neiskorišćenih poreskih kredita ili poreskih stopa,

koristeći ili najverovatniji iznos očekivane vrednosti, u zavisnosti koji metod entitet očekuje da će bolje predvideti razrešenje neizvesnosti. Entitet će reflektovati efekat promene činjenica i pretpostavki ili novih informacija koje utiču na odluku ili procenu koju zahteva interpretacija kao promena u računovodstvenoj proceni. Primeri izmene u činjenicama i pretpostavkama ili ovim informacijama koje mogu rezultirati u ponovnoj proceni odluke ili uradjene procene, ali nisu limitirani samo na taj momenat, se odnose na ispitivanja ili akcije od strane poreskih organa, izmene u pravilima uspostavljenim od strane poreskih organa ili isteka prava poreske uprave da ispituje ili preispituje poreski tretman. Nedostatak saglasnosti ili nesaglasnosti od strane poreskih organa sa poreskim tretmanom, izdvojeno, neće najverovatnije konstituisati izmene u činjenicama i pretpostavkama ili novim informacijama koje utiču na odluke i procene koje se zahtevaju od strane Interpretacije. Rukovodstvo banke ne očekuje se da će navedena interpretacija imati značajan uticaj na finansijske izveštaje Banke.

• MRS 19: Primanja zaposlenih (Izmene)

Izmene i dopune standarda su primenljive za period od ili posle 1. januara 2019. godine. Izmene zahtevaju od entiteta da: koriste ažurirane pretpostavke za određivanje tekućih troškova usluge i neto kamata za preostali period nakon izmene, skraćivanja ili poravnanje plana; da priznaju u okviru bilansa uspeha kao deo troškova perioda ili kao dobitak ili gubitak usled poravnanja bilo koji manjak ili višak, čak i ako navedeni višak prethodno nije prethodno priznat usled uticaja gornje granice priznavanja sredstava. Rukovodstvo Banke ne očekuje da će zahtevi ovog standarda imati značajan uticaj na finansijske izveštaje Banke.

Za sledeća nova obelodanjivanja se ne smatra da imaju značajan uticaj na finansijske izveštaje Banke:

- Dugoročna ulaganja u pridružena pravna lica i zajednička ulaganja – izmene MRS 28 (objavljene 12. oktobra 2017. godine i stupaju na snagu za periode koji počinju na dan ili nakon 1. januara 2019. godine);
- Godišnja poboljšanja ciklusa MSFI 2015 – 2017 – izmene MSFI 3, MSFI 11, MRS 12 i MRS 23 (obelodanjeni 12. decembra 2017. godine i stupaju na snagu za periode koji počinju na dan ili nakon 1. januara 2019. godine).

B) Standardi koji su izdati ali još uvek nisu stupili na snagu i nisu ranije usvojeni od strane Banke**• MSFI 17: Ugovori o osiguranju**

Standard je primenljiv počev od ili posle 1. januara 2022. godine. MSFI 17 menja MSFI 4, koji je dao kompanijama izuzeće od pravila da vode računovodstvo za ugovore o osiguranju koristeći postojeće prakse. Kao konsekvencija, bilo je teško za investiture da uporede i razluče finansijske performanse od ostalih sličnih ugovora o osiguranju. MSFI 17 je standard baziran na jedinstvenom principu koji se odnosi na sve tipove ugovora o osiguranju, uključujući ugovore o reosiguranju. Standard zahteva priznavanje i vrednovanje grupa ugovora o osiguranju na: i) sadašnju vrednost budućih novčanih tokova usklađenu rizikom (izrada novčanih tokova) koja inkorporira sve dostupne informacije o novčanim tokovima na način da su konzistentni sa vidljivim tržišnim informacijama; plus (ako je vrednost obaveza) ili minus (ako se ova vrednosti odnosi na aktivu) ii) iznos koji predstavlja nezasluzeni profit u grupi ugovora (ugovorena uslužna margina). Osiguravatelji će priznati profit od grupe ugovora o osiguranju tokom osiguravajućeg perioda kao da nemaju rizik. Ukoliko grupa ugovora jeste ili postane generator gubitka entitet će priznati gubitak trenutno. Ne očekuje se da će zahtevi ovog standarda imati značajnog uticaja na finansijske izveštaje Banke.

**NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE IZVEŠTAJE
za period završen 30. septembra 2019. godine**

2. PREGLED ZNAČAJNIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA (nastavak)

2.1. Osnove za sastavljanje i prikazivanje pojedinačnih finansijskih izveštaja (nastavak)

• **MRS 1: Presentacija finansijskih izveštaja i MRS 8: Računovodstvene politike, promene računovodstvenih procena i greške (Izmene)**

Izmene i dopune standarda su primenljive za period od ili posle 1. januara 2020. godine. Izmene zahtevaju od entiteta da: koriste konzistentnu definiciju materijalnosti u svim MSFI i Konceptualni okvir za finansijsko izveštavanje; da razjasne objašnjenje definicije materijalnosti; da uključe smernice iz MRS 1 vezano za nematerijalne informacije. Rukovodstvo Banke ne očekuje da će zahtevi ovog standarda imati značajan uticaj na finansijske izveštaje Banke.

Za sledeća nova obelodanjivanja ne očekuje se da će, kada budu usvojena, imati značajan uticaj na finansijske izveštaje Banke:

- Poslovne kombinacije – izmene MSFI 3 (objavljene 22. oktobra 2018. godine i stupaju na snagu za periode koji počinju na dan ili nakon 1. januara 2020. godine).

**NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE IZVEŠTAJE
za period završen 30. septembra 2019. godine****2. PREGLED ZNAČAJNIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA (nastavak)****2.2. Prihodi i rashodi od kamata**

Prihodi i rashodi od kamata, uključujući i zateznu kamatu i ostale prihode i ostale rashode vezane za kamatonosnu aktivu, odnosno kamatonosnu pasivu, obračunati su po načelu uzročnosti prihoda i rashoda i uslovima iz obligacionog odnosa, koji su definisani ugovorom između Banke i komitenta. Prihodi i rashodi po osnovu kamata priznaju se po načelu uzročnosti prihoda uz primenu efektivne kamatne stope koja se utvrđuje u trenutku početnog priznavanja finansijskog sredstva / obaveze.

Za sve finansijske instrumente vrednovane po amortizovanoj vrednosti, finansijske instrumente koji se vrednuju po fer vrednosti kroz ostali ukupni rezultat kao i finansijsku imovinu koja se vrednuje po fer vrednosti kroz bilans uspeha, prihodi ili rashodi od kamata se priznaju po efektivnoj kamatnoj stopi, koja predstavlja stopu koja precizno diskontuje procenjena buduća plaćanja ili primanja kroz očekivani životni vek finansijskog instrumenta ili kada je to prikladno, u kraćem vremenskom periodu, na :

- bruto knjigovodstvenu vrednost finansijskog sredstva (amortizovana vrednost pre umanjenja za očekivane kreditne gubitke) izuzev onog koje je obezbeđeno ili
- amortizovanu vrednost finansijske obaveze

Prilikom obračuna efektivne kamatne stope za finansijska sredstva koja nisu POCI (nisu kreditno obezvređena u momentu odobrenja) uzimaju se u obzir svi ugovorni uslovi koji se odnose na taj finansijski instrument, ali ne i budući kreditni gubici.

U slučaju POCI kredita (kupljena ili odobrena kreditno obezvređena sredstva) obračunava se efektivna kamatna stopa usklađena za kreditni rizik, korišćenjem procenjenih budućih novčanih tokova koji uključuju očekivane kreditne gubitke.

Neamortizovano stanje unapred naplaćene naknade i drugih transakcionih troškova koji ulaze u efektivnu kamatnu stopu, kao i neamortizovano stanje korekcije plasmana zbog modifikacije, u slučaju prestanka priznavanja finansijskog sredstva se prezentuje u okviru prihoda od kamata na dan prestanka priznavanja.

Unwinding kao prihod od kamate na obezvređene kredite i plasmene klijenata izračunava se primenom efektivne kamatne stope na amortizovanu vrednost (neto vrednost) kredita i plasmana.

Prihodi od kamata uključuju takođe i dobitke i gubitke od modifikacije priznate na finansijskoj imovini u Nivou 1.

2.3. Prihodi i rashodi od naknada i provizija

Prihodi i rashodi od naknada i provizija nastali pružanjem, odnosno korišćenjem bankarskih usluga, priznaju se po načelu uzročnosti prihoda i rashoda odnosno na obračunskoj osnovi i utvrđuju se za period kada su ostvareni, tj. kada je usluga pružena.

Banka ostvaruje prihode od naknada i provizija koji proizilaze iz širokog spektra usluga koje pruža svojim klijentima. Prihodi od naknada se mogu svrstati u dve kategorije:

/i/ Naknade dobijene za pružanje usluga tokom određenog perioda razgraničavaju se tokom perioda pružanja usluga.

Naknade za odobrenje kredita za one kredite koji će verovatno biti povučeni i ostale naknade koje se odnose na kredite su odložene (zajedno sa svim dodatnim troškovima) i priznaju se kao izmena efektivne kamatne stope kredita.

/ii/ Prihodi od naknada povezani sa izvršenjem određenog posla

Naknade ili komponente naknada koje su povezane sa izvršenjem određenog posla se priznaju pošto se ispune odgovarajući kriterijumi.

2.4. Neto dobitak/gubitak po osnovu promene fer vrednosti finansijskih instrumenata

Neto dobitci /gubici po osnovu promene fer vrednosti finansijskih instrumenata obuhvataju efekte usklađivanja fer vrednosti derivata izuzev derivata namenjenih zaštiti od rizika.

2.5. Neto dobitak/gubitak po osnovu prestanka priznavanja finansijskih instrumenata koji se vrednuju po fer vrednosti

Neto dobitci /gubici po osnovu prestanka priznavanja finansijskih instrumenata koji se vrednuju po fer vrednosti obuhvataju efekte nastale prilikom prestanka priznavanja finansijskih sredstava i finansijskih obaveza koji se vrednuju po fer vrednosti kroz bilans uspeha, kao i finansijskih sredstava koji se vrednuju po fer vrednosti kroz ostali rezultat.

**NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE IZVEŠTAJE
za period završen 30. septembra 2019. godine**

2. PREGLED ZNAČAJNIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA (nastavak)

2.6. Neto dobitak / gubitak po osnovu zaštite od rizika

Neto dobitci / gubici po osnovu zaštite od rizika obuhvataju neto dobitke /gubitke po osnovu promene vrednosti derivata koji su namenjeni zaštiti od rizika.

2.7. Neto dobitak/gubitak po osnovu prestanka priznavanja finansijskih instrumenata koji se vode po amortizovanoj vrednosti

Ove stavke uključuju dobitak /gubitak u slučaju prodaje finansijskih instrumenata i modifikacija ugovornih uslova u periodu trajanja koji za rezultat imaju prestanak priznavanja finansijskog sredstva ili finansijske obaveze.

2.8 Preračunavanje stranih valuta

Stavke uključene u finansijske izveštaje Banke odmeravaju se korišćenjem valute primarnog privrednog okruženja u kome Banka posluje (funkcionalna valuta). Finansijski izveštaji prikazani su u hiljadama dinara (RSD).

Poslovne promene nastale u stranoj valuti su preračunate u dinare po srednjem kursu utvrđenom na međubankarskom tržištu deviza, koji je važio na dan poslovne promene. Monetarna sredstva i obaveze iskazani u stranoj valuti na dan bilansa stanja, preračunati su u dinare po srednjem kursu utvrđenom na međubankarskom tržištu deviza koji je važio na taj dan.

Pozitivne ili negativne kursne razlike nastale prilikom preračuna pozicija bilansa stanja iskazanih u stranoj valuti i prilikom poslovnih transakcija u stranoj valuti, evidentirane su u korist ili na teret bilansa uspeha kao prihodi i rashodi od kursnih razlika i efekata ugovorene valutne klauzule.

Dobici i gubici koji nastaju prilikom preračuna finansijskih sredstava i obaveza sa valutnom klauzulom evidentiraju se u bilansu uspeha u okviru prihoda, odnosno rashoda od kursnih razlika i efekata ugovorene valutne klauzule.

Preuzete i potencijalne obaveze u stranoj valuti preračunate su u dinare po srednjem kursu Narodne banke Srbije na dan bilansa stanja.

2.9 Finansijski instrumenti

Finansijski instrument je svaki ugovor koji dovodi do povećanja finansijskih sredstava jedne ugovorne strane odnosno finansijskih obaveza ili instrumenta kapitala druge ugovorne strane. U skladu sa MSFI 9 sva finansijska sredstva i obaveze - koji takođe uključuju derivativne finansijske instrumente - treba da se priznaju u bilansu stanja i mere u skladu sa njihovim dodeljenim kategorijama.

2.9.1. Metode merenja finansijskih instrumenata

a) Amortizovana vrednost i efektivna kamatna stopa

Amortizovana vrednost je iznos po kom se meri finansijsko sredstvo ili finansijska obaveza po početnom priznavanju minus otplata glavnice, plus ili minus kumulativna amortizacija koristeći metod efektivne kamatne stope bilo koje razlike između tog početnog iznosa i iznosa dospeća. Za finansijska sredstva iznos se usklađuje za ispravku vrednosti.

Efektivna kamatna stopa je stopa koja tačno eskontuje procenjena buduća novčana plaćanja ili primanja tokom očekivanog trajanja finansijskog instrumenta ili, ukoliko je odgovarajuće, kraći period u odnosu na bruto knjigovodstvenu vrednost finansijskog sredstva ili neto knjigovodstvenu vrednost finansijske obaveze.

Kada se izračunava efektivna kamatna stopa, Banka procenjuje novčane tokove uzimajući u obzir sve ugovorne uslove finansijskog instrumenta (na primer, prevremena otplata, kupovne i slične opcije), ali ne uzima u obzir buduće kreditne gubitke. Obračun uključuje sve naknade koje su plaćene ili primljene između ugovornih strana a koje su sastavni deo efektivne kamatne stope, troškove transakcija i sve ostale premije i eskonte.

Za kupljena ili stvorena finansijska sredstva umanjena za kreditne gubitke („POCI“) koristi se kreditno prilagođena EIR - efektivna kamatna stopa usklađena za kreditne rizike . To je stopa koja tačno diskontuje procenjene buduće novčane tokove koji uzimaju u obzir očekivane kreditne gubitke na amortizovanu vrednost POCI finansijskog sredstva.

Efektivna kamatna stopa se koristi i za priznavanje prihoda od kamata i rashoda od kamata.

**NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE IZVEŠTAJE
za period završen 30. septembra 2019. godine**

2. PREGLED ZNAČAJNIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA (nastavak)

2.9 Finansijski instrumenti (nastavak)

2.9.1. Metode merenja finansijskih instrumenata (nastavak)

a) Amortizovana vrednost i efektivna kamatna stopa (nastavak)

Prihodi od kamata se računaju na sledeći način:

- Primenom efektivne kamatne stope na bruto knjigovodstvenu vrednost finansijskog sredstva (Nivo 1 i Nivo 2)
- Primenom efektivne kamatne stope na amortizovanu vrednost finansijskog sredstva u narednim periodima izveštaja sve dok je sredstvo umanjeno za kreditne gubitke (Nivo 3)
- Primenom kreditno prilagođene efektivne kamatne stope na amortizovanu vrednost kupljenog ili stvorenog finansijskog sredstva umanjena za kreditne gubitke (POCI).

Rashodi kamata se računaju primenom efektivne kamatne stope na amortizovanu vrednost finansijske obaveze.

b) Fer vrednost

Fer vrednost se definiše kao cena koja bi se primila za prodaju sredstva ili platila za prenos obaveze u uobičajenoj transakciji između učesnika na tržištu na datum merenja. Ova definicija fer vrednosti se primenjuje takođe i na merenje fer vrednosti nefinansijske imovine i obaveza.

2.9.2. Početno priznavanje i vrednovanje

a) Početno priznavanje

Finansijska sredstva i finansijske obaveze se evidentiraju u bilansu stanja Banke, od momenta kada se Banka ugovornim odredbama vezala za instrument. Kupovina ili prodaja finansijskih sredstava na "regularan način" priznaje se primenom obračuna na datum poravnanja (izmirenja), što je datum kada je sredstvo isporučeno drugoj strani.

b) Početno vrednovanje

Finansijski instrumenti se inicijalno vrednuju po fer vrednosti, uvećanoj za troškove transakcija (izuzev finansijskih sredstava ili finansijskih obaveza koje se vrednuju po fer vrednosti kroz bilans uspeha), koji su direktno pripisivi nabavci ili emitovanju finansijskog sredstva ili finansijske obaveze. Po početnom priznavanju fer vrednost je u mnogim slučajevima jednaka ceni transakcije tj. ceni plaćenju za sticanje ili preuzimanje finansijskih sredstva ili primljenoj za preuzimanje finansijskih obaveza.

Dobici na prvi dan

Kada se cena transakcije na neaktivnom tržištu razlikuje od fer vrednosti na osnovu ostalih uporedivih tržišnih transakcija u okviru istog instrumenta ili baziranih na tehnikama procenjivanja čiji varijabilni parametri obuhvataju samo podatke raspoložive na uporedivim tržištima, Banka odmah priznaje razliku između cene transakcije i fer vrednosti (dobitak na prvi dan) u bilansu uspeha. U slučaju da je razlika u ceni transakcije i fer vrednosti utvrđena na bazi netržišnih parametara, dobitak/gubitak na prvi dan se razgraničava na period trajanja finansijskog instrumenta.

2.9.3. Klasifikacija i naknadno vrednovanje

Banka vrši klasifikaciju finansijskih instrumenata pri inicijalnom priznavanju. Klasifikacija finansijskih sredstava (izuzev derivata i instrumenata kapitala) prilikom početnog priznavanja zavisi od:

- a) Poslovnog modela za upravljanje tim finansijskim sredstvima – u smislu načina na koji Banka upravlja svojim finansijskim sredstvima sa ciljem prikupljanja novčanih tokova, odnosno da li banka novčane tokove prikuplja iz naplate ugovorenih novčanih tokova ili prodaje finansijske imovine, ili nekim drugim modelom
- b) Karakteristika ugovorenih novčanih tokova-procena se fokusira na proveru da li ugovorni uslovi finansijskog sredstva povećavaju, na specifične datume, novčani tok koji predstavlja samo plaćanje glavnice i kamate.

**NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE IZVEŠTAJE
za period završen 30. septembra 2019. godine****2. PREGLED ZNAČAJNIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA (nastavak)****2.9 Finansijski instrumenti (nastavak)****2.9.3. Klasifikacija i naknadno vrednovanje (nastavak)**

Banka je klasifikovala finansijska sredstva u sledeće kategorije:

- finansijska sredstva po amortizovanoj vrednosti
- finansijska sredstva po fer vrednosti kroz bilans uspeha,
- investicije koje se vrednuju po fer vrednosti kroz ostali sveobuhvatni rezultat.

Naknadno vrednovanje finansijskih sredstava zavisi od njihove klasifikacije.

2.9.3.1. Finansijska sredstva po amortizovanoj vrednosti

Finansijska sredstva se vrednuju po amortizovanoj vrednosti ukoliko je opredeljen poslovni model čiji je cilj prikupljanje ugovorenih novčanih tokova i ukoliko su ti novčani tokovi SPPI.

Na dan bilansiranja, ova sredstva se vrednuju po bruto knjigovodstvenoj vrednosti umanjenoj za kreditne gubitke.

Finansijska sredstva po amortizovanoj vrednosti su prezentovana u okviru pozicije „Kredit i potraživanja“, „Hartije od vrednosti“ i „Gotovina i sredstva kod centralne banke“. Gotovinska stanja podrazumevaju samo potraživanja (depozite) od centralne banke i kreditnih institucija koji se otplaćuju na zahtev. „Koji se isplaćuju na zahtev“ znači da se mogu povući u bilo koje vreme ili u roku od samo jednog radnog dana ili 24 časa. Obavezne rezerve se takođe prikazuju u ovoj poziciji.

Finansijska sredstva po amortizovanoj vrednosti su najveća kategorija merenja, jer se celokupan portfolio kredita Banke vrednuje po amortizovanoj vrednosti. Deo hartija od vrednosti čine dužničke hartije koje se vrednuje po amortizovanoj vrednosti. Preostale dužničke hartije od vrednosti vrednuje po fer vrednosti ili kroz bilans uspeha ili kroz ostali sveobuhvatni rezultat.

Kamatni prihod na ova sredstva se obračunava putem metode efektivne kamate i prezentovan je u okviru pozicije „Neto prihod po osnovu kamate“ u bilansu uspeha Banke. Gubici po osnovu obezvređenja se prezentuju u okviru pozicije „Neto rashod po osnovu obezvređenja finansijskih sredstva koja se ne vrednuju po fer vrednosti kroz bilans uspeha“. U slučaju prestanka priznavanja takve imovine, rezultat se prikazuje na poziciji „Neto dobitak/gubitak po osnovu prestanka priznavanja finansijskih instrumenata po amortizovanoj vrednosti“.

2.9.3.2 Finansijska sredstva po fer vrednosti kroz ostali sveobuhvatni rezultat

Finansijska sredstva se vrednuju po fer vrednosti kroz ostali sveobuhvatni rezultat ukoliko su karakteristike ugovorenog novčanog toka SPPI i ukoliko se sredstva drže u okviru poslovnog modela čiji cilj se ostvaruje i putem prikupljanja ugovorenog novčanog toka i prodaje.

U bilansu stanja Banke na dan 30. septembra 2019. godine, ovakva sredstva su prezentovana u okviru pozicije „Hartije od vrednosti“.

Deo dužničkih hartija od vrednosti koji zadovoljava gore navedene kriterijume se vrednuje po fer vrednosti kroz ostali sveobuhvatni rezultat. Kamatni prihod na takve hartije se izračunava primenom metode efektivne kamate i uključuje se u poziciju „Neto prihod po osnovu kamate“ u bilansu uspeha Banke. Dobici i gubici po osnovu umanjenja za kreditne gubitke se prezentuju takođe u bilansu uspeha na poziciji „Neto rashod po osnovu obezvređenja finansijskih sredstva koja se ne vrednuju po fer vrednosti kroz bilans uspeha“. Kao rezultat, efekat vrednovanja priznat u bilansu uspeha Banke je isti kao i za finansijska sredstva koja se vrednuju po amortizovanoj vrednosti. Razlika između fer vrednosti po kojoj se ove hartije vrednuju u bilansu stanja i njihove amortizovane vrednosti se priznaje kroz ostali sveobuhvatni rezultat u okviru pozicije „pozitivni/negativni efekti promene dužničkih instrumenata koji se vrednuju po fer vrednosti kroz ostali rezultat“. Kada hartija prestane da se priznaje, iznos prethodno akumuliran u ostalom sveobuhvatnom rezultatu se reklasifikuje u bilans uspeha i prikazuje na poziciji „Neto dobitak/gubitak od prestanka priznavanja finansijskih instrumenata koji se vrednuju po fer vrednosti“.

Banka je izabrala opciju da određene vlasničke instrumente koji se ne drže za trgovanje, vrednuje po fer vrednosti kroz ostali rezultat i ova opcija se primenjuje na strateški značajne investicije Banke. Rezultat fer vrednovanja se prikazuje na poziciji „Pozitivni/negativni efekti promene vlasničkih instrumenata koji se vrednuju po fer vrednosti kroz ostali rezultat“. Iznos priznat u ostalom sveobuhvatnom rezultatu nikad se ne reklasifikuje na bilans uspeha.

Ostale vlasničke instrumente kapitala Banka vrednuje po fer vrednosti kroz bilans uspeha.

**NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE IZVEŠTAJE
za period završen 30. septembra 2019. godine**

2. PREGLED ZNAČAJNIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA (nastavak)

2.9 Finansijski instrumenti (nastavak)

2.9.3. Klasifikacija i naknadno vrednovanje (nastavak)

2.9.3.2 Finansijska sredstva po fer vrednosti kroz ostali sveobuhvatni rezultat (nastavak)

Kategoriju merenja fer vrednosti kroz bilans uspeha imaju finansijska sredstva koja ili nisu prošla SPPI test ili imaju neki drugi poslovni model. Ova finansijska sredstva se generalno prodaju pre njihovog dospeća i njihove performanse se procenjuju na osnovu fer vrednosti te se dobiti ostvaruje njenom realizacijom putem prodaje. U poslovanju Banke to je poslovni model po kojem se finansijska sredstva drže radi trgovanja.

Banka u svom portfoliju hartija od vrednosti ima deo dužničkih instrumenata koje drži radi trgovanja.

Banka nema dužničkih finansijskih instrumenata koja nisu prošla SPPI test niti kreiranih da se vrednuju po fer vrednosti kroz bilans uspeha.

**NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE IZVEŠTAJE
za period završen 30. septembra 2019. godine****2. PREGLED ZNAČAJNIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA (nastavak)****2.9 Finansijski instrumenti (nastavak)****2.9.3. Klasifikacija i naknadno vrednovanje (nastavak)****2.9.3.3. Finansijska sredstva po fer vrednosti kroz bilans uspeha**

Kategoriju merenja fer vrednosti kroz bilans uspeha imaju finansijska sredstva koja ili nisu prošla SPPI test ili imaju neki drugi poslovni model. Ova finansijska sredstva se generalno prodaju pre njihovog dospeća i njihove performanse se procenjuju na osnovu fer vrednosti te se dobit ostvaruje njenom realizacijom putem prodaje. U poslovanju banke to je poslovni model po kojem se finansijska sredstva drže radi trgovanja.

Banka u svom portfoliju hartija od vrednosti ima deo dužničkih instrumenata koje drži radi trgovanja.

Banka nema dužničkih finansijskih instrumenata koja nisu prošla SPPI niti kreiranih da se vrednuju po fer vrednosti kroz bilans uspeha.

2.9.3.4 Reklasifikacija finansijskih sredstava

Banka reklasifikuje finansijsku imovinu samo kada menja svoj poslovni model. Ukoliko Banka promeni poslovni model za upravljanje finansijskim sredstvima primeniće reklasifikaciju unapred počev od datuma reklasifikacije. Banka neće menjati već priznate dobitke, gubitke ili kamatu.

U period od 01. januara do 30. septembra 2019. godine Banka nije vršila reklasifikaciju finansijskih sredstava.

2.9.3.5 Vlasnički instrumenti (instrumenti kapitala)

Instrumenti kapitala su instrumenti koji ispunjavaju definiciju kapitala iz perspektive izdavaoca, odnosno instrumenti koji ne sadrže ugovorenu obavezu plaćanja i koji predstavljaju udeo u neto imovini izdavaoca. Banka instrumente kapitala vodi po fer vrednosti kroz ostali rezultat i po fer vrednosti kroz bilans uspeha.

Instrumenti kapitala po fer vrednosti kroz ostali rezultat se priznaju inicijalno po fer vrednosti uvećanoj za transakcione troškove koji se mogu direktno pripisati njihovom sticanju, osim ukoliko Banka u određenim slučajevima proceni da nabavna vrednost predstavlja najbolju procenu fer vrednosti.

Efekte promene fer vrednosti instrumenata kapitala koji se vrednuju po fer vrednosti kroz ostali rezultat prilikom naknadnog vrednovanja priznaju se u okviru ostalog rezultata i nikada se ne reklasifikuju u bilans uspeha, čak ni prilikom prestavka priznavanja. Za ove instrumenta ne priznaju se efekti obezvređenja kroz bilans uspeha, već se sve promene u fer vrednosti evidentiraju u okviru ostalog rezultata.

Efekte promene fer vrednosti instrumenata kapitala koji se vrednuju po fer vrednosti kroz bilans uspeha evidentiraju se u okviru pozicije „*Neto dobitak po osnovu promene fer vrednosti finansijskih instrumenata*“.

2.9.4 Obezvređenje finansijskih instrumenata po MSFI 9

Banka priznaje gubitke od obezvređenja na dužničkim finansijskim instrumentima (krediti i potraživanja i dužničke hartije od vrednosti) osim onih koji se vrednuju po FVPL, kao i za vanbilansne kreditne izloženosti koje nastaju po osnovu garancija i drugih obaveza.

Obezvređenje se zasniva na modelu očekivanih kreditnih gubitaka čije merenje odražava:

- Nepristrasan i verovatnoćom ponderisan iznos koji je određen na osnovu procene niza mogućih ishoda;
- Vremenske vrednosti novca;
- Sve razumne i potkrepljujuće informacije koje su raspoložive bez nepotrebnih troškova i napora na dan izveštavanja, o prošlim događajima, trenutnim uslovima i prognozi budućih ekonomskih okolnosti.

Očekivani kreditni gubitak/obezvređenje je sadašnja vrednost svih smanjenja očekivanog novčanog toka tokom očekivanog veka trajanja finansijskog sredstva. Smanjenje predstavlja razliku između novčanih tokova koji se duguju Banci u skladu sa ugovorom i novčanih tokova koje Banka očekuje da će primiti. Pošto očekivani kreditni gubici uzimaju u obzir iznos i vreme plaćanja, kreditni gubitak nastaje čak i kada Banka očekuje da će se platiti u potpunosti ali kasnije nego od dospeća po ugovoru.

Iznos gubitka od obezvređenja se priznaje kao ispravka vrednosti sredstva. U svrhu merenja iznosa očekivanih kreditnih gubitaka (ECL) i priznavanja prihoda od kamate, Banka pravi razliku između tri nivoa obezvređenja.

**NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE IZVEŠTAJE
za period završen 30. septembra 2019. godine**

2. PREGLED ZNAČAJNIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA (nastavak)

2.9. Finansijski instrumenti (nastavak)

2.9.4. Obezvređenje finansijskih instrumenata po MSFI 9 (nastavak)

- 1) Nivo obezvređenja 1.
 - a) Finansijska sredstva po početnom priznavanju (osim POCI imovine)
 - b) Finansijskih sredstava koja ispunjavaju uslove niskog kreditnog rizika
 - c) Finansijskih sredstava bez značajnog povećanja kreditnog rizika od početnog priznavanja bez obzira na njihov kreditni kvalitet

U Nivou 1 ispravke vrednosti usled kreditnih gubitaka izračunavaju se kao dvanaestomesečni ECL.

- 2) Nivo obezvređenja 2.

Sadrži finansijska sredstva sa značajnim povećanjem kreditnog rizika, ali nisu umanjena usled kreditnih gubitaka, uključujući početno priznata sredstva opisana iznad.

U Nivou 2 ispravke vrednosti izračunavaju se kao ECL tokom veka trajanja.

- 3) Nivo obezvređenja 3.

Sadrži finansijska sredstva koja su obezvređena usled kreditnih gubitaka, odnosno u status neizvršenja obaveza na datum izveštaja.

U Nivou 3 ispravke vrednosti izračunavaju se kao ECL tokom veka trajanja.

POCI imovina – finansijska sredstva obezvređena prilikom inicijalnog priznavanja. POCI imovina nije predmet transfera između nivoa, odnosno nezavisno od promene kreditnog kvaliteta klijenta nakon inicijalnog priznavanja POCI imovine, vrši se obračun očekivanih kreditnih gubitaka tokom čitavog veka trajanja finansijskog sredstva. Takođe, očekivani kreditni gubici tokom veka trajanja na datum početnog priznavanja POCI sredstva moraju se uzeti u obzir kod izračuna fer vrednosti sredstva (dok naknadne promene prvobitnog očekivanja dovode do priznavanja ispravki vrednosti usled kreditnih gubitaka samo ukoliko dovode do nižih očekivanja u poređenju sa datumom stvaranja, dok se ona koja dovode do boljih očekivanja u poređenju sa datumom početnog priznavanja priznaju kao povećanja bruto knjigovodstvene vrednosti sredstva).

2.9.5. Prestanak priznavanja finansijskih sredstava i obaveza i modifikacije

Finansijska sredstva prestaju da se priznaju:

- kada Banka izgubi kontrolu nad ugovorenim pravima nad tim instrumentima, što se dešava kada su prava korišćenja instrumenata realizovana, istekla, napuštena ili ustupljena.
-
- kada je Banka prenela prava na gotovinske prilive po osnovu sredstava ili je sklopila ugovor o prenosu, i pri tom nije prenela sve rizike i koristi u vezi sa sredstvom, niti je prenela kontrolu nad sredstvom, sredstvo se priznaje u onoj meri koliko je Banka angažovana u pogledu sredstva. Dalje angažovanje Banke, koje ima formu garancije na preneseno sredstvo, se vrednuje u iznosu originalne knjigovodstvene vrednosti sredstva ili iznosu maksimalnog iznosa naknade koju bi Banka morala da isplati, u zavisnosti koji iznos je niži, ukoliko su se desile naknadne izmene ugovorenih uslova finansijskog sredstva, a koje dovode do značajnih modifikacija novčanih tokova finansijskog sredstva.

Takođe implementacijom MSFI 9 standarda do prestanka priznavanja finansijskog sredstva dolazi i ukoliko su se desile naknadne izmene ugovorenih uslova finansijskog sredstva, a koje dovode do značajnih modifikacija novčanih tokova finansijskog sredstva.

Modifikacije finansijskog sredstva koje ne dovode do prestanka priznavanja

U svom redovnom poslovanju u toku trajanja ugovora o kreditima, Banka može da ponovo pregovara o uslovima ugovora i modifikuje ih. Ovo može da uključuje komercijalne tržišno uslovljene pregovore sa klijentima ili komercijalne pregovore kojima se sprečava ili ublažavaju finansijske teškoće klijenta. Kako bi se očuvala ekonomska suština i utvrdili finansijski efekti takvih modifikacija, Banka je definisala neke kriterijume po kojima procenjuje da li su izmenjeni uslovi ugovora suštinski i značajno drugačiji od originalnih. To su promena dužnika, promena valute, uvođenje nekih klauzula koje dovode do promene novčanih tokova tako da plasman nije više SPPI.

**NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE IZVEŠTAJE
za period završen 30. septembra 2019. godine****2. PREGLED ZNAČAJNIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA (nastavak)****2.9. Finansijski instrumenti (nastavak)****2.9.5. Prestanak priznavanja finansijskih sredstava i obaveza i modifikacije (nastavak)****Modifikacije finansijskog sredstva koje ne dovode do prestanka priznavanja (nastavak)**

Određene izmene ugovora (kao što je reprogram) sa klijentima koji se suočavaju sa finansijskim poteškoćama se ne tretiraju kao značajne sa aspekta prestanka priznavanja jer za cilj imaju poboljšanje verovatnoće naplate ugovorenog novčanog toka od strane Banke.

Kada su ugovoreni tokovi gotovine finansijske imovine pregovarani i izmenjeni i novi dogovor ili izmena nema za rezultat prestanak priznavanja te finansijske imovine Banka će preračunati novu bruto knjigovodstvenu vrednost finansijskog sredstva i priznati prihod ili rashod po osnovu modifikacije u bilansu uspeha u okviru pozicije „Neto prihod / rashod po osnovu umanjenja - obezvređenja finansijskih sredstva koja se ne vrednuju po fer vrednosti kroz bilans uspeha“. Bruto knjigovodstvena vrednost finansijskog sredstva se utvrđuje kao sadašnja vrednost modifikovanih novčanih tokova diskontovanih originalnom efektivnom kamatnom stopom. Eventualno nastali transakcioni troškovi koriguju knjigovodstvenu vrednost modifikovanog finansijskog sredstva i amortizuju se tokom njegovog veka trajanja.

Prestanak priznavanja usled značajne modifikacije ugovornih uslova

Sa druge strane takve izmene kod klijenata koji se ne suočavaju sa finansijskim poteškoćama, mogu da budu suštinski značajne i da dovedu do prestanka priznavanja. To su sledeći kriterijumi: promena otplatnog plana na način da je prosečna preostala ročnost plasmana izmenjena više od 100% i ne više od dve godine u poređenju sa originalnim ugovorom, promena vremena ili iznosa ugovorenog novčanog toka koja rezultira u promeni sadašnje vrednosti modifikovanog sredstva za više od 10% u odnosu na knjigovodstvenu vrednost plasmana, komercijalni pregovori inicirani zbog izmene tržišnih uslova koji su povoljniji za klijenta kao alternativa refinansiranju.

U slučaju značajnih modifikacija ugovornih uslova (kao što je prethodno navedeno), Banka prestaje sa priznavanjem starog sredstva i priznaje novo, izmenjeno sredstvo po fer vrednosti uvećane za eventualne transakcione troškove. Eventualne razlike između knjigovodstvene vrednosti postojećeg i fer vrednosti novog finansijskog sredstva se priznaju u bilansu uspeha u okviru pozicije „Neto dobitak/gubitak po osnovu prestanka priznavanja finansijskih instrumenata koji se vrednuju po amortizovanoj vrednosti“. Ukoliko je dužnik u default-u ili značajna modifikacija dovodi do default-a novo sredstvo ima tretman POCI (kupljeni /plasirani kreditno obezvređen) plasmana.

Po stupanju Zakona o konverziji stambenih kredita IO Banke je usvojio Odluku kojom definiše sve korake, uslove i učesnike u sprovođenju Zakona. Banka je u portfoliju imala 277 stambenih kredita u volumenu do 11.076.726,50 CHF a koji ispunjavaju uslove za konverziju stambenih kredita u EUR.

Banka je sve aktivnosti spavela u skladu sa Zakonom i Zakonskim rokovima. 93,50% klijenata (259 klijenta) je prihvatilo konverziju kredita. Reprogrami su rađeni kao prestanak priznavanja gde su performing klijenti ostali performing dok su non-performing klijenti nakon konverzije priznati kao POCI. Konverzija nije imala materijalno značajan uticaj pa P&L Banke.

Finansijske obaveze prestaju da se priznaju kada je obaveza predviđena ugovorom ispunjena, otkazana ili istekla. Banka takođe prestaje da priznaje finansijsku obavezu kad su ugovoreni uslovi modifikovani odnosno u slučaju gde je postojeća finansijska obaveza zamenjena drugom obavezom prema istom poveriocu, ali pod značajno promenjenim uslovima ili ukoliko su uslovi kod postojeće obaveze značajno izmenjeni, takva zamena ili promena uslova tretira se kao prestanak priznavanja prvobitne obaveze sa istovremenim priznavanjem nove obaveze, dok se razlika između prvobitne i nove vrednosti obaveze priznaje u bilansu uspeha.

2.9.6. Reprogramirani krediti

Kada je u mogućnosti, Banka radije reprogramira, odnosno restrukturira kredite, nego što realizuje sredstva obezbeđenja. To može da podrazumeva produženje roka otplate ili bilo koju drugu izmenu inicijalnih uslova kreditiranja. Reprogrami mogu biti poslovni (biznis) repogrami ili forbearance po definiciji EBA-e.

Biznis reprogram podrazumeva izmenu inicijalno ugovoreni uslova koja nije uslovljena pogoršanjem finansijske pozicije dužnika, odnosno ublažavanjem posledica pogoršane finansijske pozicije i ne predstavlja restrukturiranje. Rezultat je promenjene situacije na tržištu (kupci, dobavljači, konkurencija) i potrebe da se postojeća dinamika i uslovi kredita prilagode novonastaloj situaciji.

**NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE IZVEŠTAJE
za period završen 30. septembra 2019. godine**

2. PREGLED ZNAČAJNIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA (nastavak)

2.9. Finansijski instrumenti (nastavak)

2.9.7. Izdati finansijski instrumenti i ostale finansijske obaveze

Forbearance predstavlja restrukturiranje uslovljeno:

- nesposobnošću dužnika da ispunjava ugovorne obaveze usled finansijskih poteškoća i
- potrebom da Banka učini određene ustupke kako bi klijent mogao da servisira ugovorne obaveze.

Nakon izmene uslova, ne smatra se da je kredit dospeo, ali ako nakon restrukturiranja postoji dokaz o obezvređenju potraživanja klijentu se dodeljuje status neizmirenja obaveza. Banka kontinuirano kontroliše reprogramirane kredite kako bi se osiguralo ispunjenje svih kriterijuma, kao i budućih plaćanja ili pravovremenog dodeljivanja statusa neizmirenja obaveza klijentu koji se ne pridržava definisanih kriterijuma.

Izdati finansijski instrumenti ili njihove komponente se klasifikuju kao obaveze kada suština ugovornog odnosa ukazuje da Banka ima obavezu ili da isporuči gotovinu ili neko drugo finansijsko sredstvo imaocu, ili da ispuni obavezu na drugačiji način od razmene gotovine ili drugog finansijskog sredstva za fiksni broj sopstvenih akcija.

Komponente složenih finansijskih instrumenata, koje sadrže i elemente obaveza i elemente kapitala, iskazuju se posebno, pri čemu se komponenti kapitala dodeljuje ostatak vrednosti po odbitku iznosa koji je posebno određen kao fer vrednost komponente obaveza na dan izdavanja.

Naknadno vrednovanje finansijskih obaveza zavisi od njihove klasifikacije, kao što sledi:

Depoziti i ostale obaveze prema bankama i prema drugim komitenata

Depoziti banaka i komitenata, kao i ostale kamatonosne finansijske obaveze se inicijalno priznaju po fer vrednosti, umanjenoj za nastale transakcione troškove, izuzev finansijskih obaveza koje se vrednuju po fer vrednosti kroz bilans uspeha. Nakon početnog priznavanja, kamatonosni depoziti i krediti se iskazuju po amortizovanoj vrednosti.

Obaveze po osnovu pozajmljenih sredstava

Obaveze po osnovu pozajmljenih sredstava se inicijalno priznaju po fer vrednosti umanjenoj za nastale transakcione troškove. Obaveze po osnovu pozajmljenih sredstava se naknadno vrednuju po amortizovanoj vrednosti. Obaveze po osnovu pozajmljenih sredstava se klasifikuju kao tekuće obaveze, osim ukoliko Banka nema bezuslovno pravo da izmiri obavezu za najmanje 12 meseci nakon datuma izveštavanja.

Ostale obaveze

Obaveze prema dobavljačima i ostale kratkoročne obaveze iskazane su po nominalnoj vrednosti.

2.10. Prebijanje finansijskih sredstava i finansijskih obaveza

Finansijska sredstva i finansijske obaveze se prebijaju, a razlika između njihovih suma se priznaje u bilansu stanja, ako, i samo ako, postoji zakonom omogućeno pravo da se izvrši prebijanje priznatih iznosa i postoji namera da se isplata izvrši po neto osnovu, ili da se istovremeno proda sredstvo i izmiri obaveza.

2.11. Gotovina i gotovinski ekvivalenti

U Izveštaju o tokovima gotovine pod gotovinom i gotovinskim ekvivalentima podrazumevaju se novčana sredstva na žiro računu Banke i računima blagajne (dinarske i devizne) i devizna sredstva na računima kod domaćih i stranih banaka sa originalnom ročnošću do 3 meseca.

2.12. Poslovi kupovine i ponovne prodaje hartija od vrednosti ("reverzni repo" poslovi)

Hartije od vrednosti kupljene po ugovoru, kojim je utvrđeno da će se ponovo prodati na tačno određeni dan u budućnosti su priznate u bilansu stanja.

Plaćena gotovina po tom osnovu, uključujući dospelu kamatu, se priznaje u bilansu stanja. Razlika između kupovne cene i cene po ponovnoj prodaji se tretira kao prihod po osnovu kamate i dospeva tokom trajanja ugovora.

**NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE IZVEŠTAJE
za period završen 30. septembra 2019. godine**

2. PREGLED ZNAČAJNIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA (nastavak)

2.13. Investicije u zavisna društva

Zavisno pravno lice je onaj entitet nad kojim Banka ima kontrolu. Kontrola je uspostavljena kada je Banka izložena, ili ima prava na, varijabilnim prinosima po osnovu učešća u entitetu u koji je investirala i ima sposobnost da utiče na te prinose po osnovu moći koju ima nad entitetom u koji je investirala.

Banka na dan 30. septembra 2019. godine poseduje 75% vlasništva privrednog društva S Leasing d.o.o., Beograd. Učešće u kapitalu navedenog zavisnog pravnog lica iskazano je po nabavnoj vrednosti umanjenoj za ispravku vrednosti u pojedinačnim finansijskim izveštajima Banke.

2.14. Nematerijalna ulaganja

Nematerijalna ulaganja se iskazuju po nabavnoj vrednosti umanjenoj za akumuliranu ispravku vrednosti i eventualne gubitke po osnovu umanjena vrednosti sredstava. Nematerijalna ulaganja se sastoje od licenci i ostalih nematerijalnih ulaganja.

Korisni vek upotrebe nematerijalnih sredstava se procenjuje kao ograničen ili neograničen.

Nematerijalna sredstva sa ograničenim vekom trajanja se amortizuju tokom korisnog veka upotrebe. Period i metod amortizacije za nematerijalna sredstva sa ograničenim vekom upotrebe se proveravaju najmanje jednom godišnje, na kraju finansijske godine.

Promene u očekivanom korisnom veku upotrebe ili očekivanom obrascu potrošnje budućih ekonomskih koristi sadržanih u sredstvu se obuhvataju tako što se promeni period ili metod amortizacije i tretiraju se kao promene u računovodstvenim procenama.

Amortizacija nematerijalnih ulaganja se obračunava korišćenjem proporcionalne metode u cilju smanjenja vrednosti nematerijalnih ulaganja na nulu tokom procenjenog korisnog veka upotrebe, kako sledi:

Licence za softver	u skladu sa ugovorenim rokom korišćenja
Ostala nematerijalna ulaganja	4 - 6 godina

Troškovi amortizacije nematerijalnih sredstava sa ograničenim vekom trajanja se priznaju na teret bilansa uspeha.

Izdaci vezani za održavanje kompjuterskih softverskih programa priznaju se kao trošak u periodu kada nastanu.

2.15. Nekretnine, postrojenja i oprema i investicione nekretnine

Nekretnine, postrojenja i oprema se iskazuju po nabavnoj vrednosti umanjenoj za akumuliranu ispravku vrednosti i eventualne gubitke po osnovu umanjena vrednosti sredstava.

Nabavna vrednost uključuje izdatke koje se direktno pripisuju nabavci nekretnine, postrojenja i opreme.

Naknadni troškovi se uključuju u nabavnu vrednost sredstva ili se priznaju kao posebno sredstvo, samo kada postoji verovatnoća da će Banka u budućnosti imati ekonomsku korist od tog sredstva i ako se njegova vrednost može pouzdano utvrditi. Svi drugi troškovi tekućeg održavanja terete bilans uspeha perioda u kome su nastali.

Banka poseduje nekretnine kao investicije u cilju ostvarenja prihoda po osnovu zakupnina i porasta vrednosti nekretnina na tržištu. Investicione nekretnine iskazane su po nabavnoj vrednosti umanjenoj za ispravku vrednosti.

Amortizacija se ravnomerno obračunava na nabavnu vrednost nekretnine, postrojenja i opreme, primenom sledećih propisanih godišnjih stopa, s ciljem da se sredstva u potpunosti otpišu u toku njihovog korisnog veka trajanja:

Građevinski objekti	40 godina
Kompjuterska oprema	4 godina
Ostala oprema	5 do 10 godina

Promene u očekivanom korisnom veku upotrebe sredstava obuhvataju se kao promene u računovodstvenim procenama.

Obračun amortizacije nekretnina i opreme počinje od narednog meseca u odnosu na mesec u kojem je osnovno sredstvo stavljeno u upotrebu. Obračun amortizacije se ne vrši za investicije u toku. Obračunat trošak amortizacije priznaje se kao rashod perioda u kome je nastao.

Ulaganja u tuđe nekretnine, postrojenja i opremu amortizuju se shodno vremenu korišćenja istih utvrđenih ugovorom.

**NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE IZVEŠTAJE
za period završen 30. septembra 2019. godine**

2. PREGLED ZNAČAJNIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA (nastavak)

2.15. Nekretnine, postrojenja i oprema i investicione nekretnine (nastavak)

Dobici ili gubici koji se javljaju prilikom rashodovanja ili prodaje nekretnina i opreme, priznaju se na teret ili u korist bilansa uspeha, kao deo ostalih poslovnih prihoda ili operativnih i ostalih poslovnih rashoda.

2.16. Obezvredjenje nefinansijske imovine

Saglasno usvojenoj računovodstvenoj politici, na dan izveštavanja, rukovodstvo Banke analizira vrednosti po kojima su prikazana nematerijalna ulaganja, nekretnine, postrojenja i opreme i investicije u zavisna društva Banke. Ukoliko postoji indikacija da je neko sredstvo obezvređeno, nadoknativ iznos te imovine se procenjuje kako bi se utvrdio iznos obezvređenja. Ukoliko je nadoknativi iznos nekog sredstva procenjen kao niži od vrednosti po kojoj je to sredstvo prikazano, postojeća vrednost tog sredstva se umanjuje do visine nadoknative vrednosti, koju predstavlja vrednost veća od fer vrednosti sredstva umanjene za troškove prodaje i vrednosti u upotrebi. Gubitak zbog obezvređenja se priznaje u iznosu razlike, na teret rashoda saglasno MRS 36 „Umanjenje vrednosti imovine“.

Nefinansijska sredstva (osim goodwill-a) kod kojih je došlo do umanjenja vrednosti se revidiraju na svaki izveštajni period zbog mogućeg ukidanja efekata umanjenja vrednosti.

**NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE IZVEŠTAJE
za period završen 30. septembra 2019. godine**

2. PREGLED ZNAČAJNIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA (nastavak)

2.17. Lizing MSFI 16

U januaru 2016. godine, IASB je izdao MSFI 16 koji je na snazi na dan ili nakon 1. januara 2019. godine. MSFI 16 zamenjuje postojeće smernice za obračunavanje zakupa u MRS 17 Lizing, IFRIC 4 - Utvrđivanje da li ugovor sadrži zakup, SIC-15 Operativni lizing - Poticaji i SIC-27 Evaluacija supstanci transakcija koje uključuju pravni oblik zakupa.

Postoje izuzeci od priznavanja lizinga i to za kratkoročne ugovore o zakupu (kraće od 12 meseci) i ugovore o zakupu predmeta male vrednosti. Odluka Erste Grupe je da se za lizing male vrednosti primenjuje prag od 10.000 USD. U izuzetnim slučajevima Banka će za vrednosti između 5.000 i 10.000 USD razmotriti i obezbediti dokaz za priznavanje sredstva sa pravom korišćenja. Kratkoročni lizing predstavlja zakup koji sa prvim danom trajanja zakupa traje do 12 meseci ili kraće (zakup koji sadrži opciju otkupa nema karakter kratkoročnog zakupa, nezavisno od roka na koji je uzet).

Pri proceni da li ugovor jeste ili sadrži lizing mora se znati koja je to imovina tj. mora se identifikovati imovina koja je predmet lizinga, odnosno pri razmatranju da li ugovor sadrži lizing značajna je činjenica da li ugovor prenosi pravo da se kontroliše identifikovana imovina za neki period vremena u zamenu za plaćanje.

Da bi ugovor predstavljao ugovor o lizingu neophodno je da zakupac /korisnik lizinga, osim prava da prisvaja sve ekonomske koristi od upotrebe identifikovane imovine ima i pravo da odredi način upotrebe te imovine tokom perioda korišćenja.

Prilikom procene od strane Banke da li ugovori sadrže lizing, u obzir su uzeti objekti, bankomati, IT oprema (hardware, fotokopir aparati i sl.), POS terminali i vozila. Ugovori koji sadrže lizing obuhvatili su objekte i vozila, kao i IT opremu koja je prethodno uzeta putem finansijskog lizinga.

Pri proceni lizing perioda Banka je uključila period bez mogućnosti otkazivanja, opcion period za produžetak lizinga, ukoliko je zakupac relativno siguran da će iskoristiti tu opciju, period pokriven opcijom za raskid lizinga, ukoliko je zakupac relativno siguran da neće upotrebiti tu opciju, dok u slučaju lizing perioda bez definisanog (određenog roka) roka primenjen je rok određen u skladu sa najboljom mogućom procenom perioda trajanja zakupa. Kada najbolja moguća procena nije izvodljiva, zbog nedostupnosti podataka, period trajanja zakupa procenjuje se na 5 godina u skladu sa periodom budžetiranja.

Imovina sa pravom korišćenja i obaveza za zakup priznaju se na datum početka zakupa. Imovina se početno vrednuje po nabavnoj vrednosti koja predstavlja inicijalnu vrednost obaveza (diskontovanu na sadašnju vrednost) i sva plaćanja lizing kući nastala pre datuma lizinga umanjena za podsticaje primljene od lizing kuće. Ova procenjena imovina se naknadno amortizuje od datuma početka do kraja perioda zakupa. Banka koristi linearnu metodu amortizacije.

Plaćanja po osnovu zakupa obuhvataju fiksne zakupnine, varijabilna plaćanja zakupnine koja zavise od indeksa ili stope, iznose za koje se očekuje da će biti plaćeni u okviru garancije rezidualne vrednosti i plaćanja za zakup u opcionom periodu produženja ako je zakupac procenio da će iskoristiti opcije i kazne za prevremeno raskidanje ugovora ako rok zakupa odražava zakupca koji koristi opciju raskida. Nakon toga, knjigovodstveni iznos obaveze po osnovu lizinga uvećava se za kamatu po važećoj diskontnoj stopi, umanjenoj za izvršene isplate lizinga i eventualno ponovo procenjuje u skladu sa izmenom lizinga.

Za zakup pokretnih stvari Banka koristi se inkrementalna stopa zaduživanja - stopa po kojoj bi Banka mogla da pozajmi sredstva od Erste Grupe.

Utvrđivanje inkrementalne stope zaduživanja za zakup nepokretne imovine zasniva se na stopi koja se lako može uočiti. Takva stopa predstavlja prihod od imovine koji odražava godišnji povrat koji se očekuje na imovini - stopa kapitalizacije za čiju kalkulaciju se koristi pristup razvijen od strane Erste Austrija Real Estate. Polazi se od bazne stope za a) glavni grad ili b) ostatak zemlje u zavisnosti i ona se dodatno koriguje (povećava/smanjuje) u zavisnosti od tehničkih uslova objekta, tržišnih uslova, lokacije, namene objekta, potrebe za dodatnim ulaganje i sl. Na taj način se dobija stopa kapitalizacije po svakom objektu.

Prosečna ponderisana diskontna stopa primenjena na 01.01.2019. za objekte iznosi 9,79%, a za vozila 1,17%.

**NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE IZVEŠTAJE
za period završen 30. septembra 2019. godine**

2. PREGLED ZNAČAJNIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA (nastavak)

2.17. Lizing MSFI 16 (nastavak)

Banka je prešla na MSFI 16 koristeći modifikovani retrospektivni pristup u skladu sa MSFI 16.C5 (b) pri čemu uporedne informacije neće biti prepravljene. Za zakupe koji su ranije klasifikovani kao operativni lizing, diskontna stopa je inkrementalna stopa zaduživanja zakupca odnosno stopa kapitalizacije koja se utvrđuje na datum prve primene. Imovina sa pravom korišćenja je priznata u iznosu jednakom obavezi za zakup (MSFI 16.C8 (b) (ii)). Kao rezultat toga, Erste Banka nije imala uticaj na kapital prilikom inicijalne primene. Svi ugovori koji su prethodno identifikovani kao zakupi primenjujući MRS 17 i IFRIC 4 su preneti MSFI 16. Banka nije primenila MSFI 16 na bilo kakve ugovore o nematerijalnim sredstvima. Erste Banka koristi izuzeće za kratkoročne zakupe i zakupe male vrednosti, pri čemu se pravo na korišćenje imovine ne priznaje.

Sredstava sa pravom korišćenja koja su priznata pod 01.01.2019. godine kao i iznos lizing obaveza koji su priznati pod 01.01.2019. godine, iznose RSD 1.297.923 hiljada u kom iznosu se povećala i bilansna suma Banke.

Prema analizi ugovora o lizinga kojima Banka raspolaže na datum prelaska na MSFI 16 a koji ispunjavaju uslov da se priznaju kao pravo korišćenja sredstva, 95% ugovora o lizingu se odnosi na nekretnine.

2.18. Rezervisanja, potencijalne obaveze i potencijalna sredstva

Rezervisanja se priznaju i vrše kada Banka:

- ima sadašnju obavezu, (zakonsku ili izvedenu), kao posledicu prošlih događaja i
- kada je verovatno da će doći do odliva resursa kako bi se izmirila obaveza i
- kada se može pouzdano proceniti iznos obaveze.

Radi održavanja najbolje moguće procene rezervisanja se razmatraju, utvrđuju i ako je potrebno koriguju na svaki izveštajni datum.

Rezervisanje se odmerava po sadašnjoj vrednosti očekivanih izdataka za izmirenje obaveze, primenom diskontne stope koja odražava tekuću tržišnu procenu vremenske vrednosti novca.

Kada više nije verovatan odliv ekonomskih koristi radi izmirenja zakonske ili izvedene obaveze rezervisanje se ukida putem storniranja troškova u tekućoj godini odnosno u korist prihoda, ukoliko je rezervisanje formirano u prethodnom periodu. Rezervisanje se prati po vrstama i može da se koristi samo za izdatke za koje je prvobitno bilo priznato. Rezervisanje se ne priznaje za buduće poslovne gubitke.

Potencijalne obaveze se ne priznaju u finansijskim izveštajima. Potencijalne obaveze se obelodanjuju u napomenama uz finansijske izveštaje, osim ako je verovatnoća odliva resursa koji sadrže ekonomske koristi veoma mala.

Banka ne priznaje potencijalna sredstva u finansijskim izveštajima. Potencijalna sredstva se obelodanjuju u napomenama uz finansijske izveštaje, ukoliko je priliv ekonomskih koristi verovatan.

**NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE IZVEŠTAJE
za period završen 30. septembra 2019. godine**

2. PREGLED ZNAČAJNIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA (nastavak)

2.19. Naknade zaposlenima

(a) Porezi i doprinosi za obavezno socijalno osiguranje – Definisani planovi doprinosa

U skladu sa propisima koji se primenjuju u Republici Srbiji, Banka je obavezna da uplaćuje doprinose raznim državnim fondovima za socijalnu zaštitu. Ove obaveze uključuju doprinose na teret zaposlenih i na teret poslodavca u iznosima koji se obračunavaju primenom zakonom propisanih stopa. Banka ima zakonsku obavezu da izvrši obustavu obračunatih doprinosa iz bruto zarada zaposlenih i da za njihov račun izvrši prenos obustavljenih sredstava u korist odgovarajućih državnih fondova. Banka nije u obavezi da zaposlenima isplaćuje naknade koje predstavljaju obavezu Penzionog fonda Republike Srbije. Porezi i doprinosi koji se odnose na definisane planove naknada po osnovu zarada, evidentiraju se kao rashod perioda na koji se odnose.

(b) Obaveze po osnovu ostalih naknada – Otpremnine prilikom odlaska u penziju i jubilarne nagrade

U skladu sa Kolektivnim ugovorom Banka ima obavezu isplate naknade zaposlenima prilikom odlaska u penziju (otpremnina) u iznosu od 3 prosečne mesečne zarade ostvarene u Republici Srbiji prema poslednjem objavljenom podatku Republičkog zavoda za Statistiku ili 3 prosečne mesečne zarade ostvarene u Banci u mesecu koji prethodi mesecu odlaska u penziju, odnosno 3 mesečne zarade zaposlenog ostvarene u mesecu koji prethodi mesecu isplate – u zavisnosti šta je povoljnije za zaposlenog.

Pored toga, u skladu sa kolektivnom ugovorom, Banka je u obavezi da isplati i jubilarne nagrade za 10, 20, 30, 40 godina neprekidnog rada u Banci. Jubilarne nagrade se isplaćuju u visini jedne, dve ili tri prosečne zarade u Banci ostvarene u mesecu koji prethode datumu isplate, zavisno od trajanja neprekidnog rada kod poslodavca.

Troškovi i obaveze po osnovu ovih planova nisu obezbeđeni fondovima. Obaveze po osnovu naknada i sa njima povezani troškovi se priznaju u iznosu sadašnje vrednosti očekivanih budućih gotovinskih tokova primenom aktuarske metode projektovanja po jedinici prava.

Aktuarski dobici i gubici i troškovi prethodno izvršenih usluga priznaju se u bilansu uspeha kada nastanu, s tim što se aktuarski dobici i gubici po osnovu otpremnina prilikom odlaska u penziju priznaju u okviru ostalog ukupnog rezultata.

(c) Kratkoročna, plaćena odsustva

Akumulirana plaćena odsustva mogu da se prenose i koriste u narednim periodima, ukoliko u tekućem periodu nisu iskorišćena u potpunosti. Očekivani troškovi plaćenih odsustava se priznaju u iznosu akumuliranih neiskorišćenih prava na dan bilansa, za koje se očekuje da će biti iskorišćeni u narednom periodu. U slučaju neakumuliranog plaćenog odsustva, obaveza ili trošak se ne priznaju do momenta kada se odsustvo iskoristi.

**NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE IZVEŠTAJE
za period završen 30. septembra 2019. godine****2. PREGLED ZNAČAJNIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA (nastavak)****2.20. Finansijske garancije**

U uobičajenom toku poslovanju Banka odobrava finansijske garancije koje se sastoje od plativih i činidbenih garancija, akreditiva, akcepta menica i drugih poslova jemstva. Finansijske garancije su ugovori koji obavezuju izdavaoca garancije da izvrši plaćanje ili nadoknadi gubitak primaocu garancije, nastao ukoliko određeni poverilac blagovremeno ne izvrši svoje obaveze u skladu sa uslovima predviđenim ugovorom.

Finansijske garancije se inicijalno priznaju u finansijskim izveštajima po fer vrednosti na datum kada je garancija data. Nakon inicijalnog priznavanja, obaveze Banke koje proističu iz finansijskih garancija se vrednuje u iznosu amortizovane naknade ili najbolje procene izdataka neophodnih da bi se izmirila finansijska obaveza koja nastaje kao rezultat garancije, u zavisnosti koji je iznos viši.

Povećanje obaveza koje se odnosi na finansijske garancije se priznaje u bilansu uspeha. Primljene naknade se priznaju u korist bilansa uspeha u okviru prihoda od naknada i provizija ravnomerno tokom perioda trajanja garancije.

Činidbene garancije su ugovori obezbeđuju kompenzaciju ukoliko druga strana ne ispunji svoju ugovornu obavezu. Takvi ugovori prenose, pored kreditnog i nefinansijske rizike izvršenja. Činidbene garancije se početno priznaju po fer vrednosti, koja se obično dokazuje iznosom primljene naknade. Ovaj iznos se amortizuje ravnomerno tokom trajanja ugovora. Na kraju svakog izveštajnog perioda, ugovori o činidbenim garancijama se odmeravaju u iznosu većem od (i) neamortizovanog iznosa pri početnom priznavanju i (ii) najbolje procene troškova potrebnih za izmirenje ugovora ugovora na kraju izveštajnog perioda, diskontovanog na sadašnju vrednost.

2.21. Sredstva stečena naplatom potraživanja

Banka preuzima imovinu (kolaterale) kao vid naplate u slučajevima kreditiranja sa problemima u otplati. Osnovni razlozi su omogućavanje kontrole kolaterala i zaštita vrednosti kolaterala na nelikvidnim ili problematičnim tržištima postavljanjem osnove na tržištu i, kao strategija odbrane, strategija protiv gubitka imovine na aukciji po neodgovarajućoj ceni. Konverzija loših plasmana u materijalnu imovinu se takođe vidi kao mera za poboljšanje kontrole troškova po Banku i za izbegavanje daljeg pogoršanja vrednosti.

Imovina stečena na takav način, može biti klasifikovana kao:

- 1) Materijalna imovina koju Banka drži za svoju upotrebu (MRS 16 Imovina, postrojenja i oprema)
- 2) Investiciona nekretnina (MRS 40 Investiciona imovina)
- 3) Sredstva stečena naplatom potraživanja (MRS 2 Inventar zaliha)
- 4) Stalna sredstva namenjena prodaji (MSFI 5)

Imovina stečena naplatom potraživanja evidentira se po kupovnoj ceni u RSD.

Materijalna imovina Banke koju Banka drži za svoju upotrebu se vodi po nabavnoj vrednosti umanjenoj za ukupnu akumuliranu amortizaciju i ukupne akumulirane gubitke zbog bilo kog umanjenja vrednosti (ispravke vrednosti). Investiciona nekretnina je nekretnina u vlasništvu vlasnika u svrhu generisanja prihoda od zakupa. Originalna investicija se priznaje po nabavnoj ceni i amortizuje se u skladu sa Računovodstvenom politikom Banke i Priručnikom računovodstva po MSFI Erste bank ad Novi Sad.

U skladu sa MRS 2, zalihe se vrednuju po nižoj od sledeće dve vrednosti, nabavne cene / cene koštanja i neto ostvarive vrednosti (cene prodaje umanjenoj za troškove prodaje).

Od datuma bilansa stanja, rukovodstvo Banke analizira vrednost zaliha po kojima je imovina Banke obelodanjena. Ukoliko ima naznaka da je neka imovina obezvređena, naplativ iznos imovine se procenjuje kako bi se definisao iznos obezvređenja. Ukoliko je procenjeno da je naplativ iznos imovine niži od vrednosti po kojoj je imovina obelodanjena, postojeća vrednost te imovine se smanjuje na iznos naplative vrednosti. Sektor upravljanja rizicima vrši procenu. Iznosi otpisa zaliha do neto generisane vrednosti, kao i gubici zaliha, prepoznaju se kao trošak perioda tokom kojeg je došlo do otpisa i nastanka gubitka.

**NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE IZVEŠTAJE
za period završen 30. septembra 2019. godine**

2. PREGLED ZNAČAJNIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA (nastavak)

2.21. Sredstva stečena naplatom potraživanja (nastavak)

Stalna sredstva namenjena prodaji vrednuju se po nižoj vrednosti od knjigovodstvene vrednosti koju bi ta imovina imala da nije klasifikovana kao namenjena prodaji (nabavnoj vrednosti) i fer vrednosti umanjene za troškove prodaje. Ne radi se obračun amortizacije pošto ova klasifikacija podrazumeva brzu i izvesnu prodaju.

Ukoliko u toku držanja imovine, nisu više zadovoljeni kriterijumi za klasifikaciju imovine kao namenjene prodaji, treba je reklasifikovati i korigovati njenu knjigovodstvenu vrednost i efekte priznati u bilansu uspeha perioda kad se reklasifikacija desila.

2.22. Porezi i doprinosi

(a) Porez na dobit

Tekući porezi

Porez na dobit predstavlja iznos koji se obračunava i plaća u skladu sa odredbama Zakona o porezu na dobit pravnih lica Republike Srbije. Banka tokom godine porez na dobit plaća u vidu mesečnih akontacija, čiju visinu utvrđuje na osnovu poreske prijave za prethodnu godinu. Konačna poreska osnovica, na koju se primenjuje propisana stopa poreza na dobit preduzeća od 15% utvrđuje se poreskim bilansom Banke.

Računovodstvena dobit se, da bi se dobio iznos oporezive dobiti, usklađuje za određene trajne razlike i umanjuje za određena ulaganja u toku godine, kao što je prikazano u godišnjem poreskom bilansu koji se predaje u roku od 180 dana od dana isteka perioda za koji se utvrđuje poreska obaveza.

Obveznici koji su do 2014. godine u skladu sa Zakonom o porezu na dobit pravnih lica Republike Srbije stekli pravo na poreski kredit po osnovu ulaganja u osnovna sredstva, mogu da iskoriste do 33% obračunatog poreza. Neiskorišćeni deo poreskog kredita može se preneti na račun poreza na dobit iz budućih obračunskih perioda, ali ne duže od deset godina, tj. do iznosa prenetog poreskog kredita.

Počevši od poreskog perioda za 2018. godinu, poreskim obveznicima je omogućeno je da efekti promene računovodstvene politike nastali usled prve primene MRS, odnosno MSFI, po osnovu kojih se, saglasno propisima o računovodstvu, vrši korekcija odgovarajućih pozicija u bilansu stanja, priznaju se kao prihod, odnosno rashod u poreskom bilansu, počev od poreskog perioda u kojem je ta korekcija izvršena. Prihodi i rashodi priznaju se u jednakim iznosima u pet poreskih perioda.

Poreski propisi u Republici Srbiji ne dozvoljavaju da se poreski gubici iz tekućeg perioda iskoriste kao osnova za povraćaj poreza plaćenog u određenom prethodnom periodu. Međutim, gubici iz tekućeg perioda mogu se koristiti za umanjene poreske osnovice budućih obračunskih perioda, ali ne duže od 5 godina.

Odloženi porezi

Odloženi porezi na dobit se obračunavaju po metodi obaveza prema bilansu stanja na sve privremene razlike na dan bilansa stanja između sadašnje vrednosti sredstava i obaveza u finansijskim izveštajima i njihove vrednosti za svrhe oporezivanja. Stopa od 15% je korišćena za obračun iznosa odloženih poreza.

**NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE IZVEŠTAJE
za period završen 30. septembra 2019. godine****2. PREGLED ZNAČAJNIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA (nastavak)****2.22. Porezi i doprinosi (nastavak)****(a) Porez na dobit (nastavak)***Odloženi porezi (nastavak)*

Odložene poreske obaveze priznaju se na sve oporezive privremene razlike, izuzev ukoliko odložene poreske obaveze proističu iz inicijalnog priznavanja „goodwill-a“ ili sredstava i obaveza u transakciji koja nije poslovna kombinacija i u trenutku nastanka nema uticaja na računovodstvenu dobit niti na oporezivu dobit ili gubitak, kao i ukoliko se odnose na oporezive privremene razlike u vezi sa učešćem u zavisnim preduzećima, pridruženim preduzećima i zajedničkim ulaganjima gde se trenutak ukidanja privremene razlike može kontrolisati i izvesno je da privremena razlika neće biti ukinuta u doglednom vremenskom periodu.

Odložena poreska sredstva priznaju se na sve oporezive privremene razlike i neiskorišćene iznose prenosivih poreskih kredita i poreskih gubitaka, efekata promene računovodstvenih politika na osnovu kojih se vrši korekcija odgovarajućih pozicija u Bilansu stanja. do mere do koje je izvesno da je nivo očekivanih budućih oporezivih dobitaka dovoljan da se sve oporezive privremene razlike, preneti neiskorišćeni poreski krediti i neiskorišćeni poreski gubici mogu iskoristiti, izuzev ukoliko se odložena poreska sredstva odnose na privremene razlike nastale iz inicijalnog priznavanja sredstava ili obaveza u transakciji koja nije poslovna kombinacija i u trenutku nastanka nema uticaja na računovodstvenu dobit niti na oporezivu dobit ili gubitak ili na odbitne privremene razlike u vezi sa učešćem u zavisnim preduzećima, pridruženim preduzećima i zajedničkim ulaganjima, kada se odložena poreska sredstva priznaju samo do mere do koje je izvesno da će privremene razlike biti ukinute u doglednoj budućnosti i da je nivo očekivanih budućih oporezivih dobitaka dovoljan da se sve privremene razlike mogu iskoristiti.

Knjigovodstvena vrednost odloženih poreskih sredstava preispituje se na svaki izveštajni datum i umanjuje do mere do koje više nije izvesno da je nivo očekivanih budućih oporezivih dobitaka dovoljan da se ukupna vrednost ili deo vrednosti odloženih poreskih sredstava može iskoristiti. Odložena poreska sredstva koja nisu priznata procenjuju se na svaki izveštajni datum i priznaju do mere do koje je postalo izvesno da je nivo očekivanih budućih oporezivih dobitaka dovoljan da se odložena poreska sredstva mogu iskoristiti.

Tekući i odloženi porezi priznaju se kao prihodi i rashodi i uključeni su u neto dobitak/(gubitak) perioda.

Odloženi porez na dobit koji se odnosi na stavke koje se direktno evidentiraju u korist ili na teret kapitala se takođe evidentiraju na teret, odnosno u korist kapitala.

(b) Porezi i doprinosi koji ne zavise od rezultata poslovanja

Porezi i doprinosi koji ne zavise od rezultata poslovanja uključuju poreze na imovinu, porez na dodatu vrednost, doprinose na zarade koji padaju na teret poslodavca, kao i druge poreze i doprinose koji se plaćaju u skladu sa republičkim i lokalnim poreskim propisima. Ovi porezi i doprinosi su prikazani u okviru operativnih i ostalih poslovnih rashoda.

2.23. Praćenje poslova po segmentima poslovanja

Rukovodstvo Banke posmatra poslovne segmente u skladu sa metodologijom i segmentacijom koja je definisana na nivou cele Erste grupe, i na osnovu istih donosi odluke, alocira resurse i ocenjuje rezultat poslovanja pojedinačnih segmenata. Izveštaj po segmentima je usklađen sa FINREP metodologijom izveštavanja koji se koristi u Erste grupi gde postoje odstupanja na određenim pozicijama u odnosu na rezultat iskazan po lokalnoj NBS metodologiji.

2.24. Poslovi u ime i za račun trećih lica

Sredstva po poslovima u ime i za račun trećih lica, kojima Banka upravlja uz naknadu, uključena su u vanbilansnu evidenciju Banke. Banka po navedenim plasmanima ne snosi nikakav rizik.

**NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE IZVEŠTAJE
za period završen 30. septembra 2019. godine**

3. KLJUČNE RAČUNOVODSTVENE PROCENE I PROSUĐIVANJA

Sastavljanje i prikazivanje finansijskih izveštaja zahteva od rukovodstva Banke korišćenje najboljih mogućih procena i razumnih pretpostavki, koje imaju efekta na iskazane vrednosti sredstava i obaveza, kao i obelodanjivanje potencijalnih potraživanja i obaveza na dan sastavljanja finansijskih izveštaja, kao i prihoda i rashoda u toku izveštajnog perioda.

Ove procene i pretpostavke su zasnovane na informacijama raspoloživim na dan sastavljanja finansijskih izveštaja. Stvarni rezultati mogu se razlikovati od navedenih procena. Procene i pretpostavke se kontinuirano razmatraju, a kada korekcije postanu neophodne, iskazuju se u bilansu uspeha za periode u kojima su postale poznate.

(a) SPPI procena

Analiza ispunjenosti da li ugovoreni novčani tok finansijskog sredstva dovodi do povećanja novčanog toka koji je isključivo plaćanje glavnice i kamate (SPPI) što je predmet značajne procene prilikom klasifikacije finansijskog sredstva. Ove procene su ključne prilikom procesa MFSI 9 klasifikacije i merenja jer određuju da li će se sredstvo vrednovati po fer vrednosti kroz bilans uspeha (FVPL), ili u zavisnosti od procene poslovnog modela, po amortizovanoj vrednosti (AC) ili po fer vrednosti kroz ostali sveobuhvatni rezultat (FVOCI).

Uzimajući u obzir i razmatrajući karakteristike ugovora o kreditima, kao značajne procene je uočeno sledeće: naknada za prevremenu otplatu i neusklađenost kamatne stope i perioda ažuriranja.

Procena da li naknada za prevremenu otplatu kredita može da se smatra razumnom kompenzacijom za rani prekid ugovora (u slučaju celokupne) ili izgublenu kamatu (u slučaju delimične otplate), se bazira na poređenju nivoa naknade i troškova koje Banka može da ima. Za procenu, Banka koristi kvantitativni test gde se troškovi porede sa izgubljenom kamatnom marginom i izgubljenim kamatnim diferencijalom zbog smanjenja kamatne stope pri ranom prekidu ili otplati. Procena se radi na nivou portfolija. Adekvatnost nakande se takođe opravdava i kvalitativno na bazi trenutnog tržišnog nivoa naknada i njihove prihvatljivosti od strane regulatora.

Neusklađenost kamatne stope i perioda njenog ažuriranja se odnosi na promenjive kamatne stope kredita gde je referentna kamatna stopa neusklađena u pogledu tenora i perioda ažuriranja (kao što je slučaj kada se 3M EURIBOR usklađuje češće tj. svakih mesec dana ili ređe npr. svakih 6 meseci) ili je period ažuriranja određen pre početka kamatnog perioda (na primer 3MEURIBOR se ažurira 2 meseca pre puštanja kredita i početka kamatnog perioda). Ovakve slučajeve je potrebno proceniti putem „benčmark testa“ da li ugovoreni (nediskontovani) novčani tok kredita odstupa značajno od „benčmark“ kredita (kredita iste ročnosti, istog iznosa, iste valute, ali koji nema neusklađenost kamatne stope). Pragovi materijalnosti za prolazak kvantitativnog benčmark testa su 5% kumulativno odstupanje odnosno 10% periodično odstupanje. Ovaj test se radi na nivou pojedinačnog plasmana na prilikom inicijalnog priznavanja.

Za plasmane koji imaju kamatne stope određene na bazi „starih“ stopa, SPPI usaglašenost se procenjuje na bazi kvalitativnih kriterijuma tako da period između datuma fiksiranja stope i datuma početka kamatnog perioda nije duži od mesec dana.

Rukovodstvo Banke smatra da svi krediti ispunjavaju SPPI kriterijume.

**NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE IZVEŠTAJE
za period završen 30. septembra 2019. godine****3. KLJUČNE RAČUNOVODSTVENE PROCENE I PROSUĐIVANJA (nastavak)****(b) Procena poslovnog modela**

Za svako finansijsko sredstvo koje je SPPI prilikom inicijalnog priznavanja, Banka procenjuje da li je ono deo poslovnog modela u kojem se sredstva drže radi prikupljanja ugovorenih novčanih tokova, ili oba prikupljanje ugovorenih novčanih tokova i prodaje, ili nekog drugog poslovnog modela.

Kritičan aspekt u razlikovanju poslovnog modela je učestalost i značajnost prodaja. Može se desiti, da u periodu nakon inicijalnog priznavanja dođe do realizacije novčanog toka na drugačiji način od očekivanog, onda se može činiti da bi drugačiji metod merenja bio više odgovarajući. Prema MSFI 9, takve naknade promene ne dovode nužno do reklasifikacije i ispravke grešaka u prethodnom periodu. Ta informacija može uticati da se poslovni model i metod vrednovanja pomeni za nova sredstva.

Banka, prodaje zbog povećanja kreditnog rizika, prodaje koje su blizu krajnjeg roka dospeća i retke prodaje zbog nekih događaja kao što je izmena zakonske regulative, veće interne reorganizacije, retke krize likvidnosti i sl, ne smatra kao suprotne postavljenom poslovnom modelu prikupljanja ugovorenih novčanih tokova.

Bančina je procena da svi krediti Banke zadovoljavaju poslovni model držanje radi prikupljanja ugovorenih novčanih tokova.

Poslovni modeli Banke:

Poslovni model Corporate - Krediti i potraživanja: Hold to Collect (AC metod vrednovanja)

Svi krediti i potraživanja drže se da bi se prikupili ugovoreni novčani tokovi (glavnica i kamata) tokom ukupnog trajanja plasmana tj. do dospeća. Trgovanja plasmanima nema, odnosno nema plasiranja kredita u cilju prodaje istih i ostvarivanja dobiti po osnovu razlike u ceni.

Poslovni model Real estate - Krediti i potraživanja: Hold to Collect (AC metod vrednovanja)

Svi krediti i potraživanja odobravaju se sa ciljem prikupljanja novčanih tokova tokom trajanja plasmana. Osnovna razlika u odnosu na korporativne kredite je u tome što se krediti odobravaju za realizaciju posebnih projekata, dakle odobravaju se posebnim (SPV) preduzećima osnovanih samo u svrhu realizacije konkretnog projekta. Sama otplata bazira se isključivo na prihodima od projekta koji je predmet finansiranja.

Poslovni model Retail - Krediti i potraživanja: Hold to Collect (AC metod vrednovanja)

Svi krediti i potraživanja drže se da bi se prikupili ugovoreni novčani tokovi (glavnica i kamata) tokom ukupnog trajanja plasmana tj. do dospeća. Trgovanja plasmanima nema, odnosno nema plasiranja kredita u cilju prodaje istih i ostvarivanja dobiti po osnovu razlike u ceni.

Poslovni model Treasury - Dužničke hartije od vrednosti: Hold to Sell (FVPL metod vrednovanja)

Finansijskim sredstvima tj. dužničkim hartijama od vrednosti upravlja se radi ostvarivanja zarade u vidu razlike u ceni.

Poslovni model ALM - Dužničke hartije od vrednosti: Hold to Collect (AC metod vrednovanja)

Finansijskim sredstvima tj. dužničkim hartijama od vrednosti, u poslovnom modelu "držati radi prikupljanja" ("HtC"), upravlja se radi ostvarivanja tokova gotovina prikupljanjem ugovornih novčanih tokova. Ostvarivanje razlike u ceni nije cilj, niti priroda ovog poslovnog modela.

Poslovni model ALM - Dužničke hartije od vrednosti: Hold and Sell (FVOCI metod vrednovanja)

Finansijskim sredstvima tj. dužničkim hartijama od vrednosti u poslovnom modelu "držati za prikupljanje i prodaju" ("H&S") upravlja se radi ostvarivanja tokova gotovina prikupljanjem ugovornih novčanih tokova, ali i prodajom finansijskih sredstava kao i ostvarenjem razlike u ceni.

(c) Umanjenje vrednosti finansijskih sredstava

Model očekivanog kreditnog gubitka je baziran na prosuđivanju jer se zahteva procena značajnog povećanja kreditnog rizika i merenje očekivanih gubitaka bez nekog detaljnijih smernica. U pogledu značajnog povećanja kreditnog rizika, Banka je odredila specifična pravila za procenu koja obuhvataju kvantitativne i kvalitativne kriterijume. Merenje očekivanog kreditnog gubitka uključuje kompleksne modele koji se oslanjaju na istorijske podatke o verovatnoći default-a i stopama gubitka, njihovoj ekstrapolaciji u slučaju nedovoljnih kada ne postoji dovoljno podataka, individualne procene novčanih tokova prilagođenih kreditnim gubicima, i verovatnoće ostvarenja scenarija uključujući forward-looking informacije.

Detaljna obelodanjivanja identifikacije značajnog povećanja kreditnog rizika, uključujući kolektivni, individualnu procenu, tehnike predviđanja koje se koriste za merenje očekivanog gubitka i definicije defaulta, i ostali aspekti procene kreditnog rizika su dati u Napomeni 37.

**NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE IZVEŠTAJE
za period završen 30. septembra 2019. godine**

3. KLJUČNE RAČUNOVODSTVENE PROCENE I PROSUĐIVANJA (nastavak)

(d) Utvrđivanje fer vrednosti finansijskih instrumenata

Fer vrednost finansijskih instrumenata kojima se trguje na aktivnom tržištu na dan bilansa stanja se bazira na kotiranim tržišnim cenama ponude ili tražnje, bez umanjenja po osnovu transakcionih troškova. Fer vrednost finansijskih instrumenata koji nisu kotirani na aktivnom tržištu se određuje korišćenjem odgovarajućih tehnika vrednovanja, koje obuhvataju tehnike neto sadašnje vrednosti, poređenje sa sličnim instrumentima za koje postoje tržišne cene i ostale relevantne modele.

Kada tržišni inputi nisu dostupni, oni se određuju procenjivanjima koja uključuju određeni stepen rasuđivanja u proceni "fer" vrednosti. Modeli procene oslikavaju trenutno stanje na tržištu na datum merenja i ne moraju predstavljati uslove na tržištu pre ili nakon datuma merenja. Stoga se tehnike vrednovanja revidiraju periodično, kako bi na odgovarajući način odrazile tekuće tržišne uslove.

Detaljnije obelodanjivanje se nalaze u Napomenama 37.4 (sensitivity limiti) i 37.10 (fer vrednovanje i nivoi FV).

(e) Procena lizing obaveze i sredstva sa pravom korišćenja u skladu sa MSFI 16

Prilikom inicijalnog prizavanja ugovora o lizingu Banka koristi jedinstveni model obračuna za zakupe u skladu sa MSFI 16. Zakupac priznaje imovinu koja se odnosi na pravo korišćenja i predstavlja njeno pravo da koristi osnovnu imovinu i obavezu zakupa koja predstavlja njenu obavezu za plaćanje lizinga.

Za svaki ugovor o zakupu se procenjuje da li sadrži zakup, tj. da li ugovor nosi pravo na kontrolu korišćenja identifikovane imovine u ugovorenom periodu u zamenu za naknadu.

Obaveza za lizing se inicijalno meri po sadašnjoj vrednosti plaćanja zakupnina koje nisu plaćene na datum početka primene, diskontovana korišćenjem kamatne stope implicitne u zakupu ili, ako se stopa ne može lako utvrditi, stopa zaduživanja zakupca.

NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE IZVEŠTAJE
za period završen 30. septembra 2019. godine
4. STRUKTURA BILANSA USPEHA I BILANSA STANJA
4.1 BILANS USPEHA

	01.01. do 30.09.2019.	01.01. do 30.09.2018.	U RSD hiljada % rasta/(pada)
PRIHODI I RASHODI REDOVNOG POSLOVANJA			
Prihodi od kamata	6.980.532	6.010.783	16,13
Rashodi kamata	(1.622.533)	(1.092.242)	48,55
Dobitak po osnovu kamata	5.357.999	4.918.541	8,93
Prihodi od naknada i provizija	2.044.415	1.837.135	11,28
Rashodi naknada i provizija	(788.104)	(682.963)	15,39
Dobitak po osnovu naknada i provizija	1.256.311	1.154.172	8,85
Neto dobitak po osnovu promene fer vrednosti finansijskih instrumenata	274.101	76.249	259,48
Neto dobitak po osnovu prestanka priznavanja finansijskih instrumenata koji se vrednuju po fer vrednosti	-	73.099	-100,00
Neto gubitak po osnovu prestanka priznavanja finansijskih instrumenata koji se vrednuju po fer vrednosti	(187)	-	100,00
Neto dobitak po osnovu zaštite od rizika	682	1.353	-49,59
Neto prihod od kursnih razlika i efekata ugovorene valutne klauzule	298.567	309.325	-3,48
Neto rashodi po osnovu obezvređenja finansijskih sredstava koja se ne vrednuju po fer vrednosti kroz bilans uspeha	(359.784)	(654.950)	-45,07
Neto dobitak po osnovu prestanka priznavanja finansijskih instrumenata koja se vrednuju po amortizovanoj vrednosti	0	6.979	-100,00
Neto gubitak po osnovu prestanka priznavanja finansijskih instrumenata koji se vrednuju po amortizovanoj vrednosti	(18.289)	0	#DIV/0!
Ostali poslovni prihodi	28.862	29.446	-1,98
UKUPAN NETO POSLOVNI PRIHOD	6.838.262	5.914.214	15,62
Troškovi zarada, naknada zarada i ostali lični rashodi	(1.657.881)	(1.556.965)	6,48
Troškovi amortizacije	(382.669)	(241.199)	58,65
Ostali prihodi	334.300	302.275	10,59
Ostali rashodi	(3.013.030)	(2.635.278)	14,33
DOBIT PRE OPOREZIVANJA	2.118.982	1.783.047	18,84
Porez na dobit	(184.371)	(116.058)	58,86
Dobitak po osnovu odloženih poreza	13.453	9.516	41,37
DOBIT	1.948.064	1.676.505	16,20

**NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE IZVEŠTAJE
za period završen 30. septembra 2019. godine****4. STRUKTURA BILANSA USPEHA I BILANSA STANJA (nastavak)****4.1 BILANS USPEHA (nastavak)**

Banka je u periodu od 1. januara do 30. septembra 2019. godine ostvarila neto dobitak od RSD 1.948.064 hiljada (u istom periodu 2018. godine: RSD 1.676.505 hiljada), što predstavlja povećanje od 16,20% u odnosu na prethodnu godinu.

Prihodi od kamata ostvareni u periodu od 1. januara do 30. septembra 2019. godine čine 38,38% ukupnih prihoda (u istom periodu 2018. godine: 32,86%), i u odnosu na uporedni period prethodne godine beleže povećanje od 26,13%.

Rashodi kamata u periodu od 1. januara do 30. septembra 2019. godine čine 10,10% ukupnih rashoda (u istom periodu 2018. godine: 6,62%), i u odnosu na uporedni period prethodne godine beleže povećanje od 48,55%.

Prihodi od naknada i provizija ostvareni u periodu od 1. januara do 30. septembra 2019. godine čine 11,24% ukupnih prihoda (u istom periodu 2018. godine: 10,04%), i u odnosu na uporedni period prethodne godine beleže povećanje od 11,28%.

Rashodi naknada i provizija u periodu od 1. januara do 30. septembra 2019. godine čine 4,90% ukupnih rashoda (u istom periodu 2018. godine: 4,14%), i u odnosu na uporedni period prethodne godine beleže povećanje od 15,39%.

Neto dobitak po osnovu promene fer vrednosti finansijskih instrumenata u periodu od 1. januara do 30. septembra 2019. godine iznosi RSD 274.101 hiljada (u istom periodu 2018. godine iznosi RSD 76.249 hiljada).

Neto gubitak po osnovu prestanka priznavanja finansijskih instrumenata koji se vrednuju po fer vrednosti je ostvarene u periodu od 1. januara do 30. septembra 2019. godine iznosi RSD 187 hiljada (u istom periodu 2018. godine ostvaren je dobitak u iznosu od RSD 73.099 hiljada).

Neto dobitak po osnovu zaštite od rizika u periodu od 1. januara do 30. septembra 2019. godine iznosi RSD 682 hiljada (u istom periodu 2018. godine iznosi RSD 1.353 hiljada).

Neto prihod od kursnih razlika i efekata ugovorene valutne klauzule u periodu od 1. januara do 30. septembra 2019. godine iznosi RSD 298.567 hiljada (u istom periodu 2018. godine iznosi RSD 309.325 hiljada).

Neto rashodi po osnovu obezvređenja finansijskih sredstava koja se ne vrednuju po fer vrednosti kroz bilans uspeha u periodu od 1. januara do 30. septembra 2019. godine iznosi RSD 359.784 hiljada (u istom periodu 2018. godine iznosi RSD 654.950 hiljada).

Neto gubitak po osnovu prestanka priznavanja finansijskih instrumenata koja se vrednuju po amortizovanoj vrednosti u periodu od 1. januara do 30. septembra 2019. godine iznosi RSD 18.289 hiljada (u istom periodu 2018. godine ostvaren je dobitak u iznosu od RSD 6.979 hiljada).

Ostali poslovni prihodi, koji čine 0,16% ukupnih prihoda u periodu od 1. januara do 30. septembra 2019. godine, a iznose RSD 28.862 hiljada (u istom periodu 2018. godine iznosi 29.446 hiljada). U odnosu na prethodni izveštajni period, beleže pad od 1,98%.

Troškovi zarada, naknada zarada i ostali lični rashodi u periodu od 1. januara do 30. septembra 2019. godine iznosi RSD 1.657.881 hiljada (u istom periodu 2018. godine iznosi RSD 1.556.965 hiljada).

Troškovi amortizacije u periodu od 1. januara do 30. septembra 2019. godine iznosi RSD 382.669 hiljada (u istom periodu 2018. godine iznosi RSD 241.199 hiljada).

Ostali prihodi koji čine 1,84% ukupnih prihoda u periodu od 1. januara do 30. septembra 2019. godine, a iznose RSD 334.300 hiljada (u istom periodu 2018. godine iznosi 302.275 hiljada). U odnosu na prethodni izveštajni period, beleže rast od 10,59%.

Ostali rashodi u periodu od 1. januara do 30. septembra 2019. godine čine 18,75% ukupnih rashoda (u istom periodu 2018. godine: 15,96%), i u odnosu na uporedni period prethodne godine beleže povećanje od 14,33%.

Banka je u periodu od 1. januara do 30. septembra 2019. godine ostvarila dobitak pre poreza u iznosu od RSD 2.118.982 hiljada. Banka je evidentirala obavezu po osnovu tekućeg poreza na dobitak u iznosu od RSD 184.371 hiljada kao i dobitak po osnovu odloženih poreza u iznosu od RSD 13.453 hiljada.

NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE IZVEŠTAJE
za period završen 30. septembra 2019. godine
4. STRUKTURA BILANSA USPEHA I BILANSA STANJA (nastavak)
4.2 BILANS STANJA

	30.09. 2019.	U %	31.12.2018.	U %	U RSD hiljada % rasta/ pada
AKTIVA					
Gotovina i sredstva kod centralne banke	24.800.166	10,89	24.641.261	12,14	0,64
Potraživanja po osnovu derivata	493.671	0,22	181.204	0,09	172,44
Hartije od vrednosti	42.165.851	18,51	34.891.510	17,19	20,85
Kredit i potraživanja od banaka i drugih finansijskih organizacija	755.373	0,33	1.700.361	0,84	-55,58
Kredit i potraživanja od komitenata	155.056.765	68,06	138.393.437	68,20	12,04
Investicije u zavisna društva	93.560	0,04	93.560	0,05	0,00
Nematerijalna ulaganja	642.700	0,28	537.025	0,26	19,68
Nekretnine, postrojenja i oprema	2.297.254	1,01	1.062.904	0,52	116,13
Tekuća poreska sredstva	166.843	0,07	173.326	0,09	0,00
Odložena poreska sredstva	-	0,00	18.809	0,01	100,00
Stalna sredstva namenjena prodaji i sredstva poslovanja koje se obustavlja	11.902	-	11.902	0,00	-
Ostala sredstva	1.331.950	0,58	1.226.714	0,60	8,58
UKUPNA AKTIVA	227.816.035	100	202.932.013	100	12,26
PASIVA					
Obaveze po osnovu derivata	414.186	0,18	95.518	0,05	333,62
Depoziti i ostale obaveze prema bankama i drugim finansijskim organizacijama i centralnoj banci	66.077.208	29,00	59.322.207	29,23	11,39
Depoziti i ostale obaveze prema drugim komitentima	118.647.170	52,08	113.210.214	55,79	4,80
Obaveze po osnovu hartija od vrednosti	3.514.467	1,54	0	0,00	100,00
Subordinirane obaveze	4.287.907	1,88	4.566.337	2,25	-6,10
Rezervisanja	693.097	0,30	654.200	0,32	5,95
Tekuće poreske obaveze	184.371	0,08	252.560	0,12	-27,00
Odložene poreske obaveze	3.446				
Ostale obaveze	2.913.507	1,28	1.199.176	0,59	142,96
UKUPNO OBAVEZE	196.735.359	86,36	179.300.212	88,35	9,72
KAPITAL					
Akcijski kapital	15.462.944	6,79	10.164.475	5,01	52,13
Dobitak	1.948.064	0,86	2.918.483	1,44	-33,25
Rezerve	13.669.668	6,00	10.548.843	5,20	29,58
UKUPAN KAPITAL	31.080.676	13,64	23.631.801	11,65	31,52
UKUPNO PASIVA	227.816.035	100	202.932.013	100	12,26

**NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE IZVEŠTAJE
za period završen 30. septembra 2019. godine****4. STRUKTURA BILANSA USPEHA I BILANSA STANJA (nastavak)****4.2 BILANS STANJA (nastavak)**

Ukupna bilansna suma na dan 30. septembra 2019. godine iznosi RSD 227.816.035 hiljada (31. decembra 2018. godine RSD 202.932.013 hiljada) i beleži rast u trećem kvartalu 2019. godine od RSD 24.884.022 hiljada, odnosno 12,26% u odnosu na 31. decembar 2018. godine.

AKTIVA

Gotovina i sredstva kod centralne banke su zabeležili rast od 0,64% u tećem kvartalu 2019. godine u odnosu na 31. decembar 2018. godine.

Potraživanja po osnovu derivata imaju učešće u ukupnoj aktivi od 0,22% i beleže rast od 172,44% u odnosu na 31. decembar 2018. godine.

Hartije od vrednosti imaju učešće u ukupnoj aktivi od 18,51% i beleže rast od 20,85% u odnosu 31. decembar 2018. godine.

U strukturi aktive na dan 30. septembra 2019. godine, **kredit i potraživanja od banaka i drugih finansijskih organizacija** učestvuju sa 0,33% (31. decembar 2018. godine: 0,84%). Neto dati krediti i potraživanja zabeležili su pad od RSD 944.988 hiljada, odnosno 55,58% u odnosu na 31. decembar 2018. godine. Ukupni neto krediti i potraživanja od banaka na dan 30. septembra 2019. godine iznose od RSD 755.373 hiljada (31. decembra 2018. godine RSD 1.700.361 hiljada).

U strukturi aktive na dan 30. septembra 2019. godine, najveće učešće beleže **kredit i potraživanja od komitenata** sa 68,06% (31. decembar 2018. godine: 68,20%). Neto dati krediti i potraživanja od komitenata zabeležili su rast od RSD 16.663.328 hiljada, odnosno 12,04% u odnosu na 31. decembar 2018. godine. Ukupni neto krediti i potraživanja od komitenata na dan 30. septembra 2019. godine iznose od RSD 155.056.765 hiljada (31. decembra 2018. godine RSD 138.393.437 hiljada).

Investicije u zavisna društva imaju učešće u ukupnoj aktivi od 0,04%.

Nematerijalna ulaganja na dan 30. septembra 2019. godine iznose RSD 642.700 hiljada a u odnosu na 31. decembar 2018. godine beleže rast od 19,68%.

Nekretnine, postrojenja i oprema na dan 30. septembra 2019. godine iznose RSD 2.297.254 hiljada a u odnosu na 31. decembar 2018. godine beleže rast od 116,13%.

Tekuća poreska sredstva na dan 30. septembra 2019. godine iznose RSD 166.843 hiljada (31. decembra 2018. godine RSD 173.326 hiljada).

Na dan 30. septembra 2019. godine Banka nema **Odložena poreska sredstva** (31. decembra 2018. godine RSD 18.809 hiljada).

Stalna sredstva namenjena prodaji i sredstva poslovanja koje se obustavlja na dan 30. septembra 2019. godine iznose RSD 11.902 hiljada (31. decembra 2018. godine RSD 11.902 hiljada).

Ostala sredstva su se povećala za 8,58% na dan 30. septembra 2019. godine u odnosu na 31. decembar 2018. godine i učestvuju u ukupnoj aktivi sa 0,58%.

**NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE IZVEŠTAJE
za period završen 30. septembra 2019. godine****4. STRUKTURA BILANSA USPEHA I BILANSA STANJA (nastavak)****4.2 BILANS STANJA (nastavak)****PASIVA**

Obaveze po osnovu derivata na dan 30. septembra 2019. godine iznose RSD 414.186 hiljada (31. decembra 2018. godine RSD 95.518 hiljada) i beleže rast od 333,62% u odnosu na 31. decembar 2018. godine.

U strukturi ukupnih obaveza na dan 30. septembra 2019. godine, **depoziti i ostale obaveze prema bankama i drugim finansijskim organizacijama i centralnoj banci** učestvuju sa 29,00% (31. decembar 2018. godine: 29,23%). Depoziti i ostale obaveze prema bankama i drugim finansijskim organizacijama i centralnoj banci zabeležili su rast od RSD 6.755.001 hiljada, odnosno 11,39% u odnosu na 31. decembar 2018. godine. Depoziti i ostale obaveze prema bankama i drugim finansijskim organizacijama i centralnoj banci na dan 30. septembra 2019. godine iznose od RSD 66.077.208 hiljada (31. decembra 2018. godine RSD 59.322.207 hiljada).

U strukturi ukupnih obaveza na dan 30. septembra 2019. godine, najveće učešće imaju **depoziti i ostale obaveze prema drugim komitentima** sa 52,08% (31. decembar 2018. godine: 55,79%). Depoziti i ostale obaveze prema drugim komitentima zabeležili su pad od RSD 5.436.956 hiljada, odnosno 4,80% u odnosu na 31. decembar 2018. godine. Depoziti i ostale obaveze prema drugim komitentima na dan 30. septembra 2019. godine iznose od RSD 111.647.170 hiljada (31. decembra 2018. godine RSD 113.210.214 hiljada).

Obaveze po osnovu hartija od vrednosti na dan 30. septembra 2019. godine iznose RSD 3.514.467 hiljada, i učestvuju sa 1,54% u ukupnoj pasivi Banke, a odnose se na emisiju dugoročnih dinarskih obveznica. Obim emisije je iznosio 3.500.000.000,00 dinara. Izdato je 350.000 komada obveznica pojedinačne nominalne vrednosti 10.000,00 dinara, ISIN: RSNOVBD53653 CFI: DBVUFR, sa varijabilnom kamatnom stopom i jednokratnim dospećem glavnice nakon dve (2) godine i jedan (1) dan.

Isplata glavnice obveznica vrši se na dan dospeća. Obveznice su uključene u trgovanje na Beogradskoj berzi, simbol NSBN02.

Subordinirane obaveze iznose RSD 4.287.907 hiljada na dan 30. septembra 2019. godine i beleže pad od 6,10% u odnosu na 31. decembar 2018. godine.

Subordinirane obaveze se odnose na kredit odobren od strane Erste GCIB Finance, Amsterdam dana 27. decembra 2011. godine, u iznosu od EUR 15.000.000 na period od 10 godina sa periodom mirovanja 5 godina i kamatnom stopom u visini tromesečnog EURIBOR-a uvećanog za 3,65% na godišnjem nivou. U skladu sa ugovorom, glavnica se otplaćuje u 21 jednakih tromesečnih rata, od kojih prva dospeva nakon isteka perioda mirovanja od 5 godina.

Banka je dana 20.08.2018. godine potpisala novi ugovor za subordinirani kredit sa Erste Group Bank AG Beč na iznos od 30 miliona evra. Rok kredita je 10 godina, kamatna stopa je u visini tromesečnog EURIBOR-a uvećanog za 3,38% na godišnjem nivou. U skladu sa ugovorom, glavnica se otplaćuje na dan dospeća u jednom iznosu.

Na dan 30. septembra 2019. godine, **rezervisanja** iznose RSD 693.097 hiljada i beleže rast od 5,95% u odnosu na 31. decembar 2018. godine. Rezervisanja su formirana za rizičnu vanbilansnu aktivnu Banke (garancije, avale, akreditive i obaveze za nepovučene kredite) po plasmanima gde postoji mogućnost da preuzete potencijalne obaveze padnu na teret Banke. Banka je formirala rezervisanja za dugoročna primanja zaposlenih koja obuhvataju rezervisanja po osnovu zakonskih otpremnina pri odlasku u penziju i jubilarnih nagrada. Banka je formirala i rezervisanje za sudske sporove u kojima je Banka tužena, a za koje se prema proceni stručnog tima Banke očekuje negativan ishod.

Tekuće poreske obaveze na dan 30. septembra 2019. godine iznose RSD 184.371 hiljada (31. decembra 2018. godine RSD 252.560 hiljada).

Ostale obaveze na dan 30. septembra 2019. godine iznose RSD 2.913.507 hiljada (31. decembra 2018. godine RSD 1.199.176 hiljada).

NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE IZVEŠTAJE
za period završen 30. septembra 2019. godine

4. STRUKTURA BILANSA USPEHA I BILANSA STANJA (nastavak)

4.2 BILANS STANJA (nastavak)

KAPITAL

Ukupan kapital Banke na dan 30. septembra 2019. godine iznosi RSD 31.080.676 hiljada i sastoji se od akcijskog kapitala u iznosu od RSD 12.909.000 hiljada, emisione premije u iznosu od RSD 2.553.944 hiljada, rezervi iz dobiti i ostalih rezervi RSD 12.955.128 hiljada, revalorizacionih rezervi u iznosu od RSD 714.541 hiljada i dobitka tekućeg period u iznosu od RSD 1.948.064 hiljada. Ukupan kapital je na dan 30. septembra 2019. je povećan za 31,52% u odnosu na 31. decembar 2018. godine.

Struktura ukupnog kapitala Banke prikazana je kako sledi:

	U RSD hiljada	
	Banka	
	30.09.2019.	31.12.2018.
Akcijski kapital – obične akcije	12.909.000	10.040.000
Emisiona premija	2.553.944	124.475
Rezerve iz dobiti i stale rezerve	12.955.128	10.036.645
Revalorizacione rezerve	714.541	512.198
Dobitak tekuće godine	1.948.064	2.918.483
Stanje na dan 30. septembra	31.080.677	23.631.801

U trećem kvartalu 2019. godine Banka je na osnovu Odluke Skupštine akcionara o izdavanju običnih akcija broj 214/2019-25v/1 od 28. juna 2019. godine realizovala 31. emisiju akcija bez javne ponude radi povećanja osnovnog akcijskog kapitala.

Broj emitovanih akcija je 286.900 komada od čega je Erste Group Band AG otkupila 212.306 komada a Steiermärkische Bank je otkupila 74.594 komanda. Nominalna vrednost pojedinačnih akcija iznosi RSD 10.000,00 a emisiona cena RSD 18.468,00.

/i/Akcijski kapital

Na dan 30. septembra 2019. godine upisani i uplaćeni kapital Banke se sastoji od 1.290.900 običnih akcija, pojedinačne nominalne vrednosti od RSD 10.000 (31. decembra 2018. godine: 1.004.000 običnih akcija pojedinačne nominalne vrednosti 10.000 dinara).

Većinski akcionar Banke je Erste Group, Beč sa učešćem od 74% u akcijskom kapitalu na dan 30. septembra 2019. godine. Struktura akcionara Banke na dan 30. septembra 2019. godine je sledeća:

Naziv akcionara	Broj akcija	Učešće u %
EGB CEPS HOLDING GMBH	955.266	74,00
Steiermärkische Bank und Sparkassen AG, Grac	335.634	26,00
Ukupno	1.290.900	100,00

/ii/ Emisiona premija

Emisiona premija na dan 30. septembra 2019. u iznosu od RSD 2.553.944 hiljada (31. decembra 2018. godine RSD 124.475 hiljada) obuhvata pozitivnu razliku između postignute prodajne vrednosti akcija i njihove nominalne vrednosti.

/iii/ Rezerve iz dobiti i ostale rezerve

Formirane su rezerve iz dobiti na dan 30. septembra 2019. godine iznose RSD 12.955.128 hiljada. Na dan 31. decembra 2018. godine rezerve iz dobiti su iznosile RSD 10.036.645 hiljada.

/iv/ Revalorizacione rezerve

Revalorizacione rezerve, koje na dan 30. septembra 2019 godine iznose RSD 714.541 hiljada (31. decembar 2018. godine: RSD 512.198 hiljada), formirane su kao rezultat svođenja vrednosti ulaganja u vlasničke i dužničke hartije od vrednosti koje se vrednuju po fer vrednosti kroz ostali sveobuhvatni rezultat, korigovanih za efekte odloženih poreza po osnovu revalorizacije ovih hartija od vrednosti i efekte promene kreditnog rizika izdavaoca hartije, i usklađivanja obaveza po osnovu aktuarskog obračuna u skladu sa MRS 19.

NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE IZVEŠTAJE
za period završen 30. septembra 2019. godine
4. STRUKTURA BILANSA USPEHA I BILANSA STANJA (nastavak)
4.2 BILANS STANJA (nastavak)
KAPITAL

Pokazatelji poslovanja Banke – usaglašenost sa zakonskim pokazateljima:

Pokazatelji poslovanja	Propisani	30.09.2019.	31.12.2018.
	Minimum		
1. Kapital	EUR 10 miliona	EUR 282.788.894	EUR 210.633.447
2. Adekvatnost kapitala	Minimum 8%	21,91	17,78
3. Pokazatelj adekvatnosti osnovnog kapitala	Minimum 6%	19,46	15,02
4. Pokazatelj adekvatnosti osnovnog akcijskog kapitala	Minimum 4,5%	19,46	15,02
5. Ulaganja Banke	Maksimum 60%	7,05	4,46
6. Izloženost prema licima povezanim sa Bankom	bez limita	7,90	12,28
7. Veliki i najveći mogući krediti u odnosu na kapital	Maksimum 400%	29,45	124,11
8. Likvidnost:			
– pokazatelj likvidnosti	Minimum 0,8	1,27	1,36
– uži pokazatelj likvidnosti	Minimum 0,5	1,09	1,28
9. PPLA	Minimum 100%	148,90	175,30
10. Pokazatelj deviznog rizika	Maksimum 20%	0,14	2,55
11. Izloženosti Banke prema grupi povezanih lica	Maksimum 25%	11,73	16,54
12. Izloženosti Banke prema licu povezanim sa bankom	bez limita	3,16	5,49
13. Ulaganja Banke u lica koja nisu u finansijskom sektoru	Maksimum 10%	0,08	0,11

Dinarski i devizni podbilans Banke na dan 30. septembra 2019 i 31. decembra 2018. prikazani su kako sledi:

	30.09.2019.	U %	31.12.2018.	U %	U RSD hiljada % rasta/pada
AKTIVA					
Aktiva u dinarima	81.898.728	35,95	70.633.753	34,81	15,95
Aktiva u stranoj valuti	145.917.307	64,05	132.298.260	65,19	10,29
Ukupna aktiva	227.816.035	100	202.932.013	100	12,26
PASIVA					
Pasiva u dinarima	87.646.320	38,47	72.021.177	35,49	21,70
Pasiva u stranoj valuti	140.169.715	61,53	130.910.836	64,51	7,07
Ukupna pasiva	227.816.035	100	202.932.013	100	12,26

Dinarski podbilans aktive Banke na dan 30. septembra 2019. godine čini 35,95% ukupne aktive i beleži rast od 15,95% u odnosu na 31. decembra 2018. godine, dok dinarski podbilans pasive Banke čini 38,47% ukupne pasive Banke i beleži rast od 21,70% u odnosu na 31. decembra 2018. godine. Međutim, devizni podbilans aktive Banke je i dalje značajniji i čini 64,05% aktive na dan 30. septembra 2019. godine i beleži rast od 10,29% u odnosu na 31. decembar 2018. godine, dok je devizni podbilans pasive Banke takođe značajan i čini 61,53% pasive na dan 30. septembra 2019. godine, i beleži rast od 7,07% u odnosu na 31. decembra 2018. godine.

**NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE IZVEŠTAJE
za period završen 30. septembra 2019. godine**

5. OBELODANJIVANJE ODNOSA SA POVEZANIM LICIMA

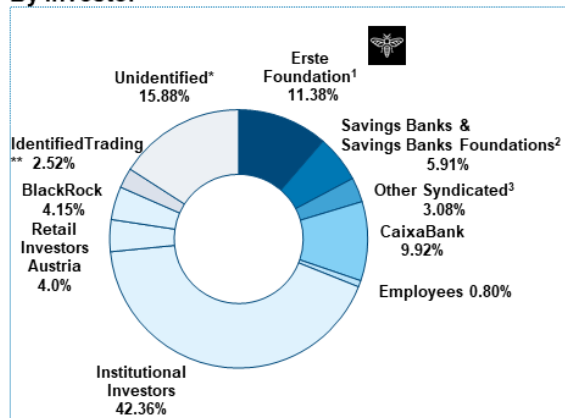
U svom redovnom poslovanju Banka ostvaruje poslovne transakcije sa svojim akcionarima i drugim povezanim licima.

Lica se smatraju povezana ukoliko su pod zajedničkom kontrolom, ili jedno lice ima kontrolu nad drugim ili pak može izvršiti značajan uticaj na to drugo lice u donošenju finansijskih i operativnih odluka

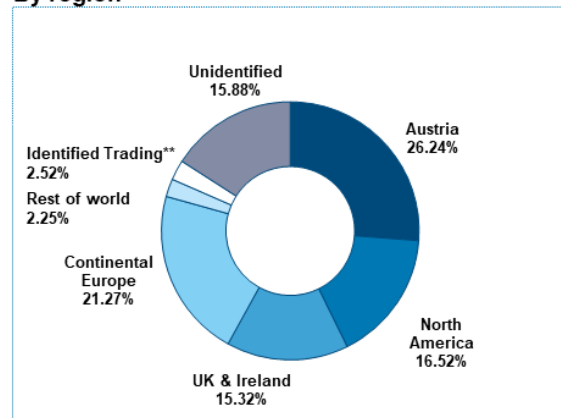
Akcionari Banke su Erste Group Bank AG Beč i Steiermärkische Bank und Sparkassen AG, Grac.

Akcionarska struktura Erste Grupe je sledeća:

By investor

By region

**NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE IZVEŠTAJE
za period završen 30. septembra 2019. godine**
5. OBELODANJIVANJE ODNOSA SA POVEZANIM LICIMA (nastavak)

a) Stanja potraživanja i obaveza na dan 30. septembra 2019. i 31. decembra 2018. godine, kao i prihodi i rashodi u toku godine, proistekli iz transakcija sa pravnim licima u okviru Erste grupe prikazana su u sledećim tabelama:

	30.09.2019.		U RSD hiljada 31.12.2018.	
	Akcionari	Ostale članice Erste grupe	Akcionari	Ostale članice Erste grupe
Potraživanja				
Potraživanja po osnovu derivata	16.198	-	11.394	-
Kredit i potraživanja od banaka i drugih finansijskih organizacija	495.173	2.269	472.578	209.121
Kredit i potraživanja od komitenata	-	111	-	43
Investicije u zavisna društva	-	93.560	-	93.560
Nekretnine, postrojenja i oprema	-	723.153	-	-
Ostala sredstva	1.183	34.143	65.509	27.461
	512.555	853.237	549.481	330.186
Obaveze				
Obaveze po osnovu derivata	381.243	-	84.446	-
Depoziti i ostale obaveze prema bankama i drugim finansijskim organizacijama	26.332.050	346.409	28.462.572	197.360
Depoziti i ostale obaveze prema drugim komitentima	-	238.845	-	123.558
Subordinirane obaveze	4.287.908	-	4.566.337	-
Rezervisanja	9	1.073	108	620
Ostale obaveze	41.385	965.527	64.171	169.282
	31.042.594	1.551.854	33.177.634	490.820
Vanbilansne pozicije				
Date garancije i druga jemstva	99.120	469.377	972.578	187.038
Preuzete neopozive obaveze	-	50.047	-	32.621
Druga vanbilansna evidencija	33.705.922	1.304.665	14.689.057	828.019
	33.805.042	1.824.089	15.661.635	1.047.678

**NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE IZVEŠTAJE
za period završen 30. septembra 2019. godine**
5. OBELODANJIVANJE ODNOSA SA POVEZANIM LICIMA (nastavak)

	U RSD hiljada			
	Na dan 30. septembra 2019. godine		Na dan 30. septembra 2018. godine	
	Aktionari	Ostale članice Erste grupe	Aktionari	Ostale članice Erste grupe
Prihodi od kamata	8.519	2.089	4.265	705
Rashodi kamata	(433.074)	(52.330)	(290.100)	(4.965)
Prihodi od naknada i provizija	30.374	24.955	32.358	21.842
Rashodi naknada i provizija	(194.915)	-	(143.834)	-
Neto gubitak po osnovu promene fer vrednosti finansijskih instrumenata	(158.714)	-	(4.654)	-
Neto prihod po osnovu kursnih razlika i efekata ugovorene valutne klauzule	125.960	4.660	51.015	1.431
Neto prihod po osnovu umanjena obezvređenja finansijskih sredstava koje se ne vrednuju po fer vrednosti kroz bilans uspeha	38	-	193	-
Neto rashod po osnovu obezvređenja finansijskih sredstava koje se ne vrednuju po fer vrednosti kroz bilans uspeha	-	(263)	-	(1.824)
Ostali poslovni prihodi	-	16.011	-	17.867
Troškovi amortizacije	-	(59.280)	-	-
Ostali prihodi	4.358	5.907	1.811	6.996
Ostali rashodi	(110.499)	(508.732)	(41.590)	(283.374)

Na dan 30. septembra 2019. godine i 31. decembra 2018. godine, plasmani povezanim pravnim licima nisu bili obezvređeni.

Banka kroz cross-border kredite pruža mogućnost svojim klijentima da se zaduže direktno u inostranstvu pri čemu se klijentima omogućava da sve aktivnosti u procesu odobravanja i administriranja izvrše u Banci. Ovakav vid usluga obezbeđuje klijentima mogućnost zaduživanja pod povoljnijim uslovima, a banci ostvarenje prihoda od naknada za ove usluge. Banka je u poslovima sa cross-border kreditima isključivo agent i nije izložena kreditnom riziku.

**NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE IZVEŠTAJE
za period završen 30. septembra 2019. godine**
5. OBELODANJIVANJE ODNOSA SA POVEZANIM LICIMA (nastavak)

- b) Banka ulazi u poslovne odnose i aranžmane sa članovima Izvršnog odbora i ostalim ključnim osobljem i sa njima povezanim licima u redovnom toku poslovanja. Stanja na kraju godine i efekti ovih transakcija su prikazani u sledećoj tabeli.

	U RSD hiljada			
	Stanje na dan 30. septembra 2019. godine	Prihodi/ (rashodi) 30. septembra 2019. godina	Stanje na dan 31. decembra 2018. godine	Prihodi/ (rashodi) 30. septembra 2018. godina
Minusi na tekućim računima, kreditne kartice, gotovinski i potrošački krediti	1.408	152	1.473	142
Stambeni krediti	58.231	2.144	63.303	2.818
Razgraničena naknada	(72)	-	(77)	-
Ostali plasmani i potraživanja	400	12	249	36
Ukupne ispravke vrednosti plasmata	(20)	1	(21)	123
Depoziti	57.025	(182)	39.005	(212)
Ostale obaveze	269	(446)	286	(591)
Neiskorišćeni okvir	1.589	-	700	-

**NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE IZVEŠTAJE
za period završen 30. septembra 2019. godine**

6. UPRAVLJANJE RIZICIMA

6.1. Uvod

Banka upravlja rizicima koji su svojstveni bankarskom poslovanju posredstvom procesa kontinuiranog identifikovanja, merenja i praćenja, uspostavljanja ograničenja i limita rizika kao i primenom drugih kontrola.

Banka je po prirodi svoje delatnosti izložena sledećim najznačajnijim vrstama rizika: kreditnom riziku, riziku likvidnosti i tržišnom riziku (koji obuhvata cenovni rizik i devizni rizik). Banka je takođe izložena uticaju operativnog rizika, rizika koncentracije koji posebno uključuje izloženosti Banke prema jednom licu, ili grupi povezanih lica, kamatnog rizika, rizika ulaganja Banke u druga pravna lica i osnovna sredstva, rizika koji se odnose na zemlju porekla lica prema kome je Banka izložena kao i drugim rizicima koje Banka kontinuirano prati.

Upravljanje rizicima u Banci je sveobuhvatan proces koji podrazumeva identifikaciju, analizu, rangiranje i kontrolu svih oblika poslovnih rizika (kreditnog rizika, kamatnog rizika, tržišnih rizika, rizika likvidnosti, rizika izloženosti i ulaganja, operativnog rizika). Cilj procesa upravljanja rizicima je uspostavljanje adekvatnog sistema za identifikovanje, merenje, procenjivanje i praćenje rizika kojima je Banka izložena u svom poslovanju, kao i adekvatno reagovanje kako bi se predupredili mogući negativni uticaji na kapital ili finansijski rezultat Banke.

Banka ima usvojene politike i procedure kojima se obezbeđuje kontrola i primena svih unutrašnjih akata Banke u vezi sa upravljanjem rizicima kao i redovno izveštavanje Banke u vezi sa upravljanjem rizicima. Procesi upravljanja rizikom su presudni za kontinuirano profitabilno poslovanje Banke i svaki pojedinac u Banci, je u svom domenu, odgovoran za izloženost riziku. Ovakav sistem upravljanja rizicima omogućava blagovremeno i potpuno obaveštavanje organa upravljanja o svim rizicima koji se pojavljuju ili se mogu pojaviti, te omogućava adekvatno i pravovremeno reagovanje u slučaju istih.

Nezavisni proces upravljanja rizikom ne uključuje poslovne rizike koji obuhvataju promene u okruženju, tehnologiji i industriji. Banka prati ove rizike kroz proces strateškog planiranja.

Upravni odbor i Izvršni odbor su primarno odgovorni za identifikovanje i kontrolisanje rizika dok je operativna odgovornost delegirana Sektoru upravljanja kreditnim rizicima i Sektoru upravljanja strateškim rizicima, portfoliom i kapitalom. Pored toga, Banka je uspostavila i druga odvojena nezavisna tela odgovorna za upravljanje i praćenje rizika.

U Banci osnovne uloge u upravljanju rizicima imaju sledeći organi/tela:

Upravni odbor i Izvršni odbor

Upravni odbor i Izvršni odbor su odgovorni za sveobuhvatni pristup upravljanja rizicima kao i za odobravanje strategije i principa upravljanja rizicima. Svoje odluke donose na osnovu predloga Sektora za upravljanje kreditnim rizicima, Sektora upravljanja strateškim rizicima, portfoliom i kapitalom, Službe upravljanja aktivom i pasivom, Odbora za upravljanje aktivom i pasivom i drugih relevantnih organa/tela Banke.

Odbor za upravljanje aktivom i pasivom

Odbor za upravljanje aktivom i pasivom prati izloženost Banke rizicima koji proizlaze iz strukture njenih bilansnih obaveza i potraživanja i vanbilansnih stavki, predlaže mere za upravljanje pre svega, kamatnim rizikom, rizikom likvidnosti i deviznim rizikom, a obavlja i druge poslove utvrđene aktima Banke.

Odbor za upravljanje aktivom i pasivom ima savetodavnu ulogu i, ukoliko je potrebno donošenje odluka, svoje odluke/zaključke u vidu predloga šalje na usvajanje Izvršnom odboru Banke.

**NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE IZVEŠTAJE
za period završen 30. septembra 2019. godine**

6. UPRAVLJANJE RIZICIMA (nastavak)

6.1. Uvod (nastavak)

Komiteta za upravljanje nefinansijskim rizicima

Cilj Komiteta za upravljanje ne-finansijskim rizicima je da razmatra, predlaže odluke i validira pitanja iz oblasti upravljanja operativnim rizicima Banke, uz primenu Odluke na osnovu očekivanih dobiti od izlaganja riziku kao i sprovođenja korektivnih mera i aktivnosti mitigacije rizika kako bi upravljali ne-finansijskim rizicima (operativni, reputacioni, rizik usklađenosti, pravni, rizik informacione bezbednosti) na proaktivan način.

Služba upravljanja aktivom i pasivom

Služba upravljanja aktivom i pasivom je organizovana kao samostalni organizacioni deo koji je direktno odgovoran Izvršnom odboru Banke. Takođe, ona je primarno odgovorna za strateško finansiranje i likvidnost, kao i za upravljanje drugim tržišnim rizicima (rizik kamatne stope i valutni rizik) Banke. Služba upravljanja aktivom i pasivom priprema izveštaj za Odbor za upravljanje aktivom i pasivom, kao i izveštaje vezane za upravljanje aktivom i pasivom za potrebe organa Banke

Interna revizija

Interna revizija se uspostavlja sa ciljem da doprinese poboljšanju poslovanja Banke obezbeđujući funkciju nezavisnog, objektivnog uveravanja, kao i savetodavnih aktivnosti baziranih na najboljoj praksi. Putem sistematičnog i disciplinovanog pristupa, interna revizija pomaže Banci da ostvari svoje ciljeve ocenjujući i poboljšavajući efikasnost upravljanja rizicima, kontrolnih i upravljačkih procesa.

Interna revizija vrši kontinuirani nadzor nad procesom upravljanja rizicima u Banci, na način da proverava adekvatnost procedura, uspostavljenih kontrolnih mehanizama, kao i usaglašenost Banke sa usvojenim procedurama. Interna revizija razmatra rezultate svog rada sa rukovodstvom Banke i izveštava Odbor za reviziju i Upravni odbor o nalazima i datim preporukama.

Upravljanje rizicima i sistemi izveštavanja

U skladu sa Zakonom o bankama u Banci je ustanovljena unutrašnja organizacija kojom su opredeljeni organizacioni delovi koji u svojoj nadležnosti i odgovornosti imaju zadatak upravljanja rizicima. Cilj sistema za upravljanje rizicima jeste da identifikuje i kvantifikuje rizik kome je Banka izložena u obavljanju svoje poslovne delatnosti.

Funkcije praćenja i upravljanja rizicima su u nadležnosti Sektora upravljanja kreditnim rizicima i Sektora upravljanja strateškim rizicima, portfoliom i kapitalom, kao posebnih organizacionih jedinica u Banci. Politike upravljanja rizicima, strategija upravljanja rizicima kao i strategija upravljanja kapitalom povezane su sa strategijom Banke, a obuhvataju definisanje vrste rizika, načine upravljanja tim rizicima kao i stepen rizika koje je Banka voljna prihvatiti kako bi postigla svoje poslovne ciljeve. Posebna pažnja se poklanja punoj usklađenosti sa relevantnim propisima Narodne Banke Srbije (NBS).

**NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE IZVEŠTAJE
za period završen 30. septembra 2019. godine**

6. UPRAVLJANJE RIZICIMA (nastavak)

6.1. Uvod (nastavak)

Upravljanje rizicima i sistemi izveštavanja (nastavak)

Odgovornosti Sektora upravljanja kreditnim rizicima i Sektora upravljanja strateškim rizicima, portfoliom i kapitalom obuhvataju sledeće:

- Identifikovanje i merenje odnosno procena izloženosti Banke prema pojedinim vrstama rizika;
- Praćenje rizika, uključujući njihov nadzor i kontrolu, izradu analiza i izveštaja o visini pojedinih rizika, njihovim uzrocima i posledicama;
- Merenje odnosno procena kao i upravljanje rizičnim profilom Banke i adekvatnosti kapitala;
- Praćenje parametara koji utiču na poziciju izloženosti Banke rizicima, prevashodno uključujući upravljanje i optimizaciju kvaliteta aktive i troška rizika;
- Razvijanje i primena kvantitativnih modela za upravljanje rizicima kao elemenata u procesu naprednog poslovnog odlučivanja i određivanja cene rizika;
- Izrada strategija i predloga limita izloženosti Banke po pojedinim vrstama rizika i njihova kontrola;
- Kvantifikovanje uticaja promena u ekonomskom ciklusu ili stresnih događaja na finansijski položaj Banke;
- Procena rizičnosti uvođenja novih proizvoda i eksternalizacije aktivnosti;
- Izrada metodologija, procedura i politika za upravljanje rizicima u skladu sa važećom zakonskom regulativom, standardima Erste Grupe, dobrom poslovnom praksom i posebnim potrebama Banke;
- Razvoj i implementacija različitih tehničkih platformi i alata.

Funkcija upravljanja rizicima, postavljena u vidu posebnih organizacionih jedinica funkcionalno i organizaciono odvojenih od aktivnosti preuzimanja rizika Banke, odgovorna je za sistem upravljanja rizicima u Banci. Imajući u vidu različitost oblasti koje pokrivaju, a u cilju efikasnijeg obavljanja svoje uloge, funkcija upravljanja rizicima podeljena je između Sektora upravljanja kreditnim rizicima, Sektora upravljanja strateškim rizicima, portfoliom i kapitalom, Službe kontrole usklađenosti poslovanja i Služba upravljanja rizicima bezbednosti.

Sektor upravljanja strateškim rizicima, portfoliom i kapitalom se sastoji iz sledećih organizacionih jedinica:

- Direkcija za integrisano upravljanje rizicima i kapitalom;
- Direkcija za razvoj modela i upravljanje podacima rizika;
- Odeljenje za upravljanje tržišnim rizicima i rizikom likvidnosti;
- Odeljenje za upravljanje operativnim rizikom i ostalim nefinansijskim rizicima;
- Odeljenje za upravljanje kolateralima.

Sektor za upravljane kreditnim rizicima se sastoji iz sledećih organizacionih jedinica:

- Direkcija upravljanja rizicima pravnih lica;
- Direkcija upravljanja rizicima stanovništva;
- Direkcija za restrukturiranje i naplatu plasmana.

Služba kontrole usklađenosti poslovanja se sastoji iz sledećih organizacionih jedinica:

- Odeljenje centralnog Compliance;
- Odeljenje kontrole i sprečavanja pranja novce;
- Odeljenje upravljanja rizicima finansijskog kriminala;

Služba upravljanja rizicima bezbednosti se sastoji iz sledećih organizacionih jedinica:

- Odeljenje upravljanja rizicima informacione bezbednosti;
- Odeljenje upravljanja rizicima fizičke bezbednosti;
- Odeljenje upravljanja kontinuitetom poslovanja.

Sakupljene informacije iz svih poslovnih aktivnosti se ispituju i obrađuju da bi se identifikovali, analizirali i kontrolisali rizici kojima Banka jeste ili može biti izložena.

Banka je u svom poslovanju naročito izložena: kreditnom riziku, riziku koncentracije, tržišnom riziku, riziku likvidnosti, operativnom riziku. Dobijene informacije se prezentuju i objašnjavaju Upravnom odboru, Izvršnom odboru, Odboru za upravljanje aktivom i pasivom i rukovodiocima svih poslovnih jedinica. Izveštaji se šalju nadležnima na dnevnom, nedeljnom, mesečnom i kvartalnom nivou, kao i u skladu sa zahtevima istih.

Upravnom odboru se kvartalno dostavlja opsežan izveštaj o rizicima koji sadrži sve neophodne informacije za ocenu i izvođenje zaključaka o rizicima kojima je Banka izložena.

**NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE IZVEŠTAJE
za period završen 30. septembra 2019. godine**

6. UPRAVLJANJE RIZICIMA (nastavak)

6.2. Kreditni rizik

Kreditni rizik je mogućnost nastanka negativnih efekata na finansijski rezultat i kapital Banke usled neizvršavanja obaveza dužnika prema Banci.

Kreditni rizik Banke uslovljen je kreditnom sposobnošću dužnika, njegovom urednošću u izvršavanju obaveza prema Banci, kao i kvalitetom instrumenata obezbeđivanja potraživanja Banke, a identifikuje se, meri, procenjuje i prati u skladu internim aktima za upravljanje kreditnim rizikom kao i odlukama kojima se uređuju klasifikacija bilansne aktive i vanbilansnih stavki Banke i adekvatnost njenog kapitala.

Poslovna politika Banke zahteva i predviđa maksimalnu zaštitu Banke od izloženosti kreditnom riziku, kao najznačajnijem riziku u bankarskom poslovanju.

Banka kontroliše i upravlja kreditnim rizikom prevashodno uspostavljanjem rigoroznih procesa za utvrđivanje minimalne kreditne sposobnosti dužnika prilikom odobrenja plasmana kao i za redovno praćenje iste za sve vreme trajanja ugovornog odnosa, definisanjem različitih nivoa odlučivanja prilikom odobrenja plasmana (koji odražavaju znanje i iskustvo zaposlenih) kao i uspostavljanjem limita, kojima definiše nivo rizika koji je voljna da prihvati na nivou pojedinačnih komitenata i industrija, kao i kroz praćenje izloženosti tim rizicima.

Banka svojim internim aktima, politikama i procedurama, koje se redovno, a najmanje na godišnjoj osnovi ažuriraju i prilagođavaju, obezbeđuje adekvatan sistem upravljanja kreditnim rizikom i svođenje kreditnog rizika na prihvatljiv nivo.

Strategijom upravljanja rizicima Banke, Kreditnom politikom, kao i politikama i procedurama za upravljanje kreditnim rizikom, definiše se proces upravljanja kreditnim rizikom pojedinačnih plasmana i rizika na nivou portfolija, odnosno postupci identifikovanja, merenja i praćenja (kontrole) plasmana, a posebno onih sa povišenim nivoom rizika.

Proces praćenja kvaliteta kredita omogućava Banci da proceni potencijalne gubitke kao rezultat rizika kojima je izložena i da preduzme korektivne mere.

Odobranje kreditnih proizvoda se bazira na kreditnom kvalitetu klijenta, vrsti kreditnog proizvoda, kolateralu, sistemu dodatnih uslova te ostalih faktora umanjenja kreditnog rizika.

Procena rizika neizmirenja obaveza druge ugovorne strane u Banci se temelji na verovatnoći stupanja klijenta u status neizmirenja obaveza (PD). Za svaku izloženost kreditnom riziku te kreditnu odluku Banka određuje interni rejting koji predstavlja jedinstvenu meru rizika nastupanja statusa neizmirenja obaveze druge ugovorne strane. Interni rejting svakog klijenta se redovno, a najmanje na godišnjoj osnovi ažurira. Na kvantitativnom nivou, interni rejtingi utiču na zahtevanu cenu rizika, te ne formiranje rezervisanja za kreditne rizike. Interni rejtingi uzimaju u obzir sve raspoložive informacije potrebne za procenu rizika od stupanja klijenta u status neizmirenja obaveza (defaulta). Za klijente iz segmenta privrede, interni rejtingi uzimaju u obzir finansijsku snagu klijenta (pokazatelje profitabilnosti, adekvatnosti ročne strukture određenih elemenata aktive i pasive, adekvatnosti novčanih tokova, stepen zaduženosti, izloženosti kreditno-deviznom riziku, privredne grane u kojoj dužnik posluje, položaja dužnika na tržištu, specifičnih karakteristika dužnika i drugih relevantnih pokazatelja). Za segment stanovništva i mikro klijenata, interni rejtingi se baziraju uglavnom na bihevioralnom i aplikacijskom skoringu, ali isto tako se koriste demografske i finansijske informacije. Primenjuje se ograničavanje rejtinga u zavisnosti od članstva u grupi ekonomski povezanih lica i državi glavne ekonomske aktivnosti.

NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE IZVEŠTAJE za period završen 30. septembra 2019. godine

6. UPRAVLJANJE RIZICIMA (nastavak)

6.2. Kreditni rizik (nastavak)

Banka se pridržava svih standarda Erste Grupe AG iz perspektive razvoja modela internih rejtinga i održavanja procesa. Svi novi modeli i modifikacije postojećih modela u Banci (rejting modeli i parametri rizika) kao i metodološki standardi se pregledavaju od strane Grupnih Competence Centara za razvoj modela što osigurava integritet širom Grupe kao i konzistentnost modela i metodologija. Modeli se odobravaju od strane Izvršnog odbora Banke. Interni rejting sistem usklađen je sa sistemom Erste Grupe AG koji pravi razliku između "performing" i „non-performing“ klijenata. Za "performing" klijente (klijenti koji nisu u statusu neizmirenja obaveza) Banka koristi skalu od 8 ocena (A1/A2/B1/B2/C1/C2/D1/D2) za klijente iz segmente stanovništva, odnosno skalu od 13 ocena (1/2/3/4a/4b/4c/5a/5b/5c/6a/6b/7/8) za sve ostale kategorije. Za klijente koji su u statusu neizmirenja obaveza Banka koristi skalu od 5 ocena (R1-R5).

U cilju povećanja uporedivosti kvaliteta aktive Erste Grupe, u toku 2018 je razvijen i implementiran novi model za procenu kategorije rizika izloženosti. Na bazi kalibracije internih verovatnoća nastupanja statusa neizmirenja obaveza koje se koriste za regulatorne svrhe (obračun rezervacija) na stope nastupanja statusa neizmirenja obaveza (default rates) koje objavljuju rejting agencije, svakom klijentu je aproksimiran eksterni rejting radi razvrstavanja u risk kategorije.

Za potrebe izveštavanja, grupisanje je izvršeno u sledeće 4 kategorije rizika:

Nizak rizik (low risk) – klijenti sa uspostavljenom dobrom, te dužom saradnjom sa Bankom, kao i veliki međunarodno priznati klijenti. Snažna finansijska pozicija bez očekivanih finansijskih poteškoća u budućnosti. Klijenti iz segmenta stanovništva koji imaju dugu istoriju saradnje sa Bankom ili klijenti koji koriste široku lepezu proizvoda. Klijenti koji nemaju kašnjenja u izmirivanju obaveza trenutno, niti u poslednjih 12 meseci. Pri tome se novi poslovi, generalno, sklapaju sa klijentima iz ove kategorije. Ova kategorija obuhvata S&P rejtinge od AAA do BB.

Poseban nadzor (management attention) – klijenti sa jedva zadovoljavajućom ili nezadovoljavajućom finansijskom situacijom. Održavanje kreditnog položaja veoma neizvesno na srednji rok. Negativni kvalitativni kriterijumi prisutni. Klijenti iz segmenta stanovništva sa ograničenom štednjom ili verovatnim problemima u plaćanju koji pokreću podsetnike za ranu naplatu. Ova kategorija obuhvata S&P rejting B.

Ispod standarda (sub-standard) – klijenti osetljivi na negativne finansijske i ekonomske uticaje S&P rejtinga lošijeg od CCC kod kojih nije nastupio status neizmirenja obaveza.

Problematična potraživanja (non-performing) – klijenti kojima je zabeležen jedan ili više kriterijuma za nastupanje statusa neizmirenja obaveza, u skladu sa definicijom precizno propisanih internim aktima Banke i Erste Grupe AG: neizvesna naplata, kašnjenja u plaćanju sa materijalno značajnom izloženosti duže od 90 dana, restrukturiranje koje je uzrokovalo gubitak Banci, realizacija kreditnog gubitka ili pokretanje stečajnog postupaka. S ciljem utvrđivanja statusa neizmirenja obaveza Banka primenjuje pristup na nivou klijenta, uključujući i Retail klijente; ako je klijent u statusu neizmirenja obaveza po jednom proizvodu, tada se i ostali proizvodi tog klijenta klasifikuju kao problematična potraživanja.

Praćenje i nadzor kreditnog rizika

Praćenje kreditnog rizika

S ciljem pravovremenog upravljanja kreditnim rizikom, obavlja se redovna analiza rizika klijenta, koja uključuje redovni status rejtinga, mogućnost servisiranja obaveza prema Banci, reviziju kolaterala te usklađivanje sa ugovorenim uslovima.

Cilj Banke je pravovremeno prepoznavanje bilo kojeg pogoršanja u kvalitetu kreditnog portfolija koje može rezultirati materijalnim gubicima za Banku, te Banka kroz proces redovnih re-odobrenja analizira celokupni status dužnika. Važnost redovnog re-odobrenja kreditnih izloženosti je u redovnom praćenju klijenta kao i kvaliteta portfolija te predstavlja dodatnu meru u optimizaciji izloženosti kreditnom riziku Banke.

**NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE IZVEŠTAJE
za period završen 30. septembra 2019. godine**

6. UPRAVLJANJE RIZICIMA (nastavak)

6.2. Kreditni rizik (nastavak)

Praćenje i nadzor kreditnog rizika (nastavak)

Banka sprovodi evaluaciju kreditnog kvaliteta temeljem informacija o klijentu, takođe uzevši u obzir sve informacije klijenta kao i prethodnu kreditnu istoriju između Banke i klijenta.

Rano prepoznavanja povećanog rizika (Early Warning Signals).

Sistemi i procesi ranog upozoravanja služe da detektuju rane indicije negativnih razvoja, kako bi omogućili proaktivne mere smanjenja rizika. Banka primenjuje metode ranog prepoznavanja povećanog kreditnog rizika sa ciljem povećanja uspešnosti naplate čak i u slučajevima pogoršanja kvaliteta kreditnog portfolija što se otkriva praćenjem svih relevantnih informacija te predviđanjem promena varijabli u budućem periodu koja prvenstveno uključuje dosadašnje klijentovo ponašanje u izmirenju obaveza te praćenjem informacija sa tržišta.

Kontrolna funkcija EWS u Banci je organizovana u okviru zasebnog organizacionog dela unutar Direkcije upravljanja kreditnim rizikom pravnih lica (Odeljenje za EWS i monitoring).

Status neizmirenja obaveza

Definicija statusa neizmirenja obaveza u Banci prati regulatorne zahteve na nivou Erste Grupe, prevodeći ih u pet grupa događaja statusa neizmirenja obaveza:

- Default događaj E1 – Mala verovatnoća za izmirenje obaveza u potpunosti usled pada kreditnog kvaliteta dužnika
- Default događaj E2 – Docnja duža od 90 dana po materijalno značajnom iznosu duga
- Default događaj E3 – Modifikacije prvobitno ugovorenih uslova otplate usled procene pogoršanja ekonomske situacije klijenta
- Default događaj E4 – Kreditni gubitak
- Default događaj E5 – Stečaj

Banka je uspostavila sistemski proces kako bi obezbedila prepoznavanje i priznavanje statusa neizmirenja obaveza na nivou klijenta. To znači da u slučaju da do statusa neizmirenja obaveza klijenta dođe po bilo kojoj njegovoj izloženosti kreditnom riziku pojedinačnog plasmana, ukupna bilansna ili vanbilansna izloženost koju Banka ima prema tom klijentu, uključujući i proizvode koji se ne odnose na kreditiranje klijenata se klasifikuje u status neizmirenja obaveza. Prethodno navedeno je primenljivo na sve klijente iz segmenta poslova sa stanovništvom, kao i na klijente iz drugih poslovnih segmenata.

U slučaju preuzetih kreditnih obaveza koje predstavljaju deo vanbilansne aktive Banke, izloženost u statusu neizmirenja obaveza predstavlja nominalni iznos obaveze koji, ukoliko dođe do povlačenja sredstava, odnosno korišćenja, vodi izloženosti riziku po osnovu neizmirenja obaveza bez realizacije sredstava obezbeđenja (kolateralna).

**NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE IZVEŠTAJE
za period završen 30. septembra 2019. godine**

6. UPRAVLJANJE RIZICIMA (nastavak)

6.2 Kreditni rizik (nastavak)

Status neizmirenja obaveza (nastavak)

U slučaju datih finansijskih garancija, izloženost u statusu neizmirenja obaveza predstavlja ukupan nominalni iznos po osnovu kog postoji rizik koji može nastati u slučaju da dođe do nastupanja statusa neizmirenja obaveza delimične ili ukupne garantovane izloženosti.

Default događaji mogu biti aktivirani ili na nivou izloženosti pojedinačnog plasmana ili na nivou klijenta, ali opšte pravilo koje važi u svim slučajevima, nalaže da se klijentu dodeli status neizmirenja obaveza po svim pojedinačnim izloženostima, odnosno da mu se dodeli interni rejting „R“, nezavisno od toga da li se default događaj aktivirao na nivou pojedinačne izloženosti ili na nivou klijenta.

Svi klijenti Banke nalaze se u statusu neizmirenja obaveza i stoga im je dodeljen odgovarajući interni rejting (R1 – R5) ukoliko je došlo do realizacije barem jednog od default događaja E1 – E5.

Ukoliko, po proceni Banke, kriterijumi koji su preduslov za dodeljivanje događaja koji vode u status neizmirenja obaveza više nisu primenljivi i klijent je u mogućnosti da nastavi sa otplatom duga u skladu sa definisanim odredbama ugovora, Banka će promeniti rejting klijenta s obzirom na to da se radi o klijentu koji više nije u statusu neizmirenja obaveza.

Minimalni opšti zahtevi, koji moraju biti ispunjeni pre izlaska iz statusa neizmirenja obaveza i promene rejtinga „R“, su sledeći:

- kod klijenta nijedan od default događaja E1 – E5 više nije važeći i ne očekuju se dodatni gubici po njegovim pojedinačnim kreditnim izloženostima i
- period monitoringa je uspešno završen.

Svaki default događaj ima precizno definisano minimalno vreme trajanja, a izlazak iz statusa neizmirenja obaveza je prihvatljiv tek nakon uspešnog završetka perioda monitoringa do kog automatski dolazi nakon isteka/prestanka važenja default događaja E1 – E5 kod klijenata koji imaju bilo kakvu vrstu kreditne obaveze i koji traje minimum 3 meseca nakon toga. Konkretno, kako bi se period monitoringa uspešno završio, za vreme njegovog trajanja nije dozvoljeno da nastupi ili bude na snazi bilo koji kriterijum koji može pokrenuti ili je pokrenuo neki od prethodno definisanih default događaja E1 – E5.

Otpis potraživanja

Banka u skladu sa Pravilnikom o otpisu potraživanja i prenosu potraživanja iz bilansne u vanbilansnu evidenciju, vrši otpis nenaplativih potraživanja nakon što se iscrpe sve mogućnosti za naplatu. Pored toga, otpis se može razmatrati i u situaciji kada dalji sudski postupak nije ekonomski opravdan zbog viših troškova u odnosu na naplatu, kada dalji postupak bilo koje vrste nije delotvoran. Otpis potraživanja vrši se samo za nenadoknadive plasmane koji su obezvređeni. Za potraživanja u sudskom sporu ili stečaju koja su u potpunosti obezvređena (za koja je izvršena ispravka vrednosti 100%), a za koja se oceni da sudski proces ili stečaj predugo traju i samim tim predstavljaju opterećenje bilansnih evidencija Banke, donosi se odluka o prenosu potraživanja sa bilansne na vanbilansnu evidenciju pri čemu se ne vrši oprost duga, odnosno u ovom slučaju Banka se ne odriče ugovornih i zakonskih prava po osnovu tog potraživanja.

Dodatno, Banka u skladu sa Odlukom Narodne Banke Srbije o računovodstvenom otpisu bilansne aktive banke „Službeni glasnik RS“, br. 77/2017 od 10. avgusta 2017. godine, vrši računovodstveni otpis problematičnih potraživanja u slučaju kada je obračunati iznos obezvređenja tog potraživanja koji je Banka evidentirala u korist ispravke vrednosti 100% njegove bruto knjigovodstvene vrednosti.

**NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE IZVEŠTAJE
za period završen 30. septembra 2019. godine**
6. UPRAVLJANJE RIZICIMA (nastavak)
6.2 Kreditni rizik (nastavak)

Maksimalna izloženost kreditnom riziku po bilansnim i vanbilansnim stavkama

Pregled maksimalnih izloženosti kreditnom riziku, prikazan u bruto i neto iznosu, bez uzimanja u obzir sredstava obezbeđenja, kao i ostale stavke koje banka ne smatra izloženim kreditnom riziku, a u skladu sa pozicijama bilansa stanja na dan 30. septembra 2019. godine dat je u tabeli ispod:

	Imovina po osnovu koje je banka izložena kreditnom riziku			Imovina po osnovu koje banka nije izložena kreditnom riziku	U RSD hiljada
	Bruto vrednost	Akumulirane ispravke vrednosti/ rezervisanja	Neto vrednost		Vrednost iz bilansa stanja
Gotovina i sredstva kod centralne banke	12.577.287	-	12.577.287	12.222.879	24.800.166
Potraživanja po osnovu derivata	493.671	-	493.671	-	493.671
Hartije od vrednosti	42.186.451	20.600	42.165.851	-	42.165.851
Kreditni i potraživanja od banaka i drugih finansijskih organizacija	755.781	408	755.373	-	755.373
Kreditni i potraživanja od komitenata	158.008.773	2.952.008	155.056.765	-	155.056.765
Investicije u zavisna društva	-	-	-	93.560	93.560
Nematerijalna ulaganja	-	-	-	642.700	642.700
Nekretnine, postrojenja i oprema	-	-	-	2.297.254	2.297.254
Tekuća poreska sredstva	-	-	-	166.843	166.843
Stalna sredstva namenjena prodaji i sredstva poslovanja koje se obustavlja	-	-	-	11.902	11.902
Ostala sredstva	988.341	84.052	904.289	427.661	1.331.950
Bilansna izloženost	215.010.304	3.057.068	211.953.236	15.862.799	227.816.035
Date garancije i jemstva	20.311.119	134.612	20.176.507		20.176.507
Preuzete buduće obaveze	36.958.362	129.083	36.829.279		36.829.279
Ostale vanbilansne izloženosti				282.752.146	282.752.146
Vanbilansna izloženost	57.269.481	263.695	57.005.786	282.752.146	339.757.932
Ukupna izloženost	272.279.785	3.320.763	268.959.022	298.614.945	567.573.967

U skladu sa poslovnim politikom Banke, osnovnim izvorom kreditnog rizika Banka smatra portfolio kredita i potraživanja od komitenata, banaka i drugih finansijskih organizacija, kao i vanbilansne izloženosti u vidu Finansijskih garancija i Preuzetih budućih obaveza, te je u nastavku dat detaljan pregled tih izloženosti¹ u pogledu sektora i kategorija potraživanja, statusu i načinu obezvređenja, dospelosti i vrednosti sredstava obezbeđenja.

¹ Ostale izloženosti bilansa stanja koje Banka smatra izloženim kreditnom riziku, prevashodno proizilaze iz aktivnosti koje podržavaju osnovno poslovanje Banke (formiranje rezervi likvidnosti, odnosno upravljanje kratkoročnom likvidnošću, kao i otpimizacija prihoda od kamata putem upravljanja aktivom i pasivom) i odlikuju se visokim kreditnim kvalitetom.

**NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE IZVEŠTAJE
za period završen 30. septembra 2019. godine**
6. UPRAVLJANJE RIZICIMA (nastavak)
6.2 Kreditni rizik (nastavak)

Pregled maksimalnih izloženosti kreditnom riziku, prikazan u bruto i neto iznosu, bez uzimanja u obzir sredstava obezbeđenja, kao i ostale stavke koje banka ne smatra izloženim kreditnom riziku, a u skladu sa pozicijama bilansa stanja na dan 31. decembra 2018. godine dat je u tabeli ispod:

	Imovina po osnovu koje je banka izložena kreditnom riziku			Imovina po osnovu koje banka nije izložena kreditnom riziku	U RSD hiljada
	Bruto vrednost	Akumulirane ispravke vrednosti/rezervisanja	Neto vrednost		Vrednost iz bilansa stanja
Gotovina i sredstva kod centralne banke	16.671.146	-	16.671.146	7.970.115	24.641.261
Potraživanja po osnovu derivata	181.204	-	181.204	-	181.204
Hartije od vrednosti	34.905.406	13.896	34.891.510	-	34.891.510
Kreditni i potraživanja od banaka i drugih finansijskih organizacija	1.702.997	2.636	1.700.361	-	1.700.361
Kreditni i potraživanja od komitenata	141.541.734	3.148.297	138.393.437	-	138.393.437
Investicije u zavisna društva	-	-	-	93.560	93.560
Nematerijalna ulaganja	-	-	-	537.025	537.025
Nekretnine, postrojenja i oprema	-	-	-	1.062.904	1.062.904
Tekuća poreska sredstva	-	-	-	173.326	173.326
Odložena poreska sredstva	-	-	-	18.809	18.809
Stalna sredstva namenjena prodaji i sredstva poslovanja koje se obustavlja	-	-	-	11.902	11.902
Ostala sredstva	902.898	83.132	819.766	406.948	1.226.714
Bilansna izloženost	195.905.385	3.247.961	192.657.424	10.274.589	202.932.013
Date garancije i jemstva	15.104.103	125.850	14.978.253	-	14.978.253
Preuzete buduće obaveze	37.047.146	114.563	36.932.583	-	36.932.583
Ostale vanbilansne izloženosti	-	-	-	229.784.520	229.784.520
Vanbilansna izloženost	52.151.249	240.413	51.910.836	229.784.520	281.695.356
Ukupna izloženost	248.056.634	3.488.374	244.568.260	240.059.109	484.627.369

**NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE IZVEŠTAJE
za period završen 30. septembra 2019. godine**
6. UPRAVLJANJE RIZICIMA (nastavak)
6.2 Kreditni rizik (nastavak)
Kreditni i potraživanja od komitenata, banaka i drugih finansijskih organizacija
(a) Pregled prema kreditnom kvalitetu neproblematičnih potraživanja i vrednosti sredstava obezbeđenja kojima su obezbeđena ta potraživanja na dan 30. septembra 2019. godine:

	<u>Kreditni kvalitet neproblematičnih potraživanja²</u>				<u>Vrednost sredstava obezbeđenja*</u>		<u>U RSD hiljada</u>
	<u>Visok</u>	<u>Srednji</u>	<u>Nizak</u>	<u>Problematična potraživanja³</u>	<u>Neproblematičnih potraživanja</u>	<u>Problematičnih potraživanja</u>	<u>Uticao sredstava obezbeđenja na smanjenje ispravke vrednosti</u>
Potraživanja od stanovništva	61.544.546	9.531.174	2.086.633	1.438.349	33.299.221	311.896	253.731,29
Stambeni krediti	38.147.984	2.239.980	677.660	521.042	33.194.392	311.896	253.139,02
Potrošački i gotovinski krediti	21.733.343	6.925.149	1.340.640	852.548	52.705	-	545,43
Transakcioni i kreditne kartice	553.261	115.853	23.180	14.977	681	-	6,25
Ostala potraživanja	1.109.958	250.193	45.153	49.781	51.442	-	40,60
Potraživanja od privrede	61.976.433	14.019.763	3.643.119	678.041	16.738.984	212.940	421.159,33
Velika preduzeća	18.189.388	1.020.182	362.638	-	4.713.124	-	19.458,28
Mala i srednja preduzeća	27.581.953	6.914.973	2.559.634	470.460	9.174.358	111.006	266.455,67
Mikro preduzeća i preduzetnici	12.939.358	5.904.424	671.894	165.133	2.752.529	85.498	120.113,45
Poljoprivrednici	115.724	170.113	48.952	42.448	98.974	16.436	15.131,93
Javna preduzeća	3.150.010	10.070	-	-	-	-	0,00
Potraživanja od ostalih klijenata	3.209.696	471.109	5	165.687	745.536	95.523	59.189
Ukupna potraživanja	126.730.676	24.022.045	5.729.758	2.282.076	50.783.741	620.360	734.080

* Efekat sredstava obezbeđenja na smanjenje ispravke vrednosti izračunat simuliranjem LGD parametra isključivanjem sredstava obezbeđenja. Simulacija se odnosi na opšta rezervisanja i posebna rezervisanja za pojedinačno značajne klijente (za obezvređene izloženosti koje se ne smatraju pojedinačno značajnim kolateral ne utiče na vrednost LGD-a).

² Kreditni kvalitet neproblematičnih potraživanja odgovaraju klasifikaciji nizak rizik (visok), poseban nadzor (srednji) i ispod-standarda (nizak) definisanih u delu 36.2 Kreditni rizik.

³ Problematična potraživanja Banke uključuju potraživanja u statusu neizmirenja obaveza (videti „36.2 Kreditni rizik – status neizmirenja obaveza) i restrukturirana potraživanja „Non performing forbearance“ (videti 36.2 Kreditni rizik – reprogramirana potraživanja) koja nisu u statusu neizmirenja obaveza.

**NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE IZVEŠTAJE
za period završen 30. septembra 2019. godine**
6. UPRAVLJANJE RIZICIMA (nastavak)
6.2 Kreditni rizik (nastavak)
Kreditni i potraživanja od komitenata, banaka i drugih finansijskih organizacija

(a) Pregled prema kreditnom kvalitetu neproblematičnih potraživanja (retroaktivno simuliranih na osnovu nove metodologije) i vrednosti sredstava obezbeđenja kojima su obezbeđena ta potraživanja na dan 31. decembra 2018. godine:

	<u>Kreditni kvalitet neproblematičnih potraživanja⁴</u>				<u>Vrednost sredstava obezbeđenja*</u>		<u>U RSD hiljada</u>
	<u>Visok</u>	<u>Srednji</u>	<u>Nizak</u>	<u>Problematična potraživanja⁵</u>	<u>Neproblematičnih potraživanja</u>	<u>Problematičnih potraživanja</u>	<u>Uticaj sredstava obezbeđenja na smanjenje ispravke vrednosti</u>
Potraživanja od stanovništva	50.784.578	9.239.424	2.106.999	1.407.069	29.010.886	411.675	260.548
Stambeni krediti	32.061.933	2.140.156	587.349	730.266	28.861.166	411.183	258.370
Potrošački i gotovinski krediti	17.135.887	6.604.159	1.408.994	613.057	75.166	492	1.377
Transakcioni i kreditne kartice	534.743	145.417	31.733	13.214	796	-	18
Ostala potraživanja	1.052.014	349.692	78.923	50.532	73.758	-	784
Potraživanja od privrede	55.754.682	16.761.302	1.857.073	746.771	18.013.177	347.040	309.474
Velika preduzeća	14.337.001	559.918	-	-	4.412.124	-	22.185
Mala i srednja preduzeća	28.480.689	10.226.911	146.934	416.083	9.753.703	195.046	165.109
Mikro preduzeća i preduzetnici	10.664.809	5.322.890	1.623.031	289.502	3.271.351	137.806	106.834
Poljoprivrednici	81.728	122.907	87.108	41.151	102.575	14.187	15.346
Javna preduzeća	2.190.455	528.676	-	35	473.424	-	-
Potraživanja od ostalih klijenata	4.420.931	66.732	1	99.169	385.782	20.311	13.519
Ukupna potraživanja	110.960.191	26.067.459	3.964.073	2.253.009	47.409.845	779.025	583.541

* Efekat sredstava obezbeđenja na smanjenje ispravke vrednosti izračunat simuliranjem LGD parametra isključivanjem sredstava obezbeđenja. Simulacija se odnosi na opšta rezervisanja i posebna rezervisanja za pojedinačno značajne klijente (za obezvređene izloženosti koje se ne smatraju pojedinačno značajnim kolateral ne utiče na vrednost LGD-a).

⁴ Kreditni kvalitet neproblematičnih potraživanja odgovaraju klasifikaciji nizak rizik (visok), poseban nadzor (srednji) i ispod-standarda (nizak) definisanih u delu 36.2 Kreditni rizik.

⁵ Problematična potraživanja Banke uključuju potraživanja u statusu neizmirenja obaveza (videti „36.2 Kreditni rizik – status neizmirenja obaveza) i restrukturirana potraživanja „Non performing forbearance“ (videti 36.2 Kreditni rizik – reprogramirana potraživanja) koja nisu u statusu neizmirenja obaveza.

**NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE IZVEŠTAJE
za period završen 30. septembra 2019. godine****6. UPRAVLJANJE RIZICIMA (nastavak)****6.2 Kreditni rizik (nastavak)*****Sredstva obezbeđenja i ostala sredstva zaštite od kreditnog rizika***

Prilikom procesa odobravanja plasmana, Banka naplatu očekuje prevashodno iz budućih novčanih tokova dužnika. Kao dopunu ovom vidu naplate i kako bi se smanjio gubitak usled potencijalnog nastupanja statusa neizmirenja obaveza dužnika, Banka uzima različite instrumente obezbeđenja (kolaterale) kao zaštitu. Banka uzima što je moguće više kolaterala, pri čemu se prednost daje kolateralima koji se mogu brzo i jednostavno realizovati. Mogućnost uzimanja kolaterala zavisi od trenutne tržišne situacije i poslovne konkurencije. Efikasnost tehnika ublažavanja kreditnog rizika se meri i kontroliše praćenjem vremena potrebnog za realizaciju kolaterala i odstupanja realizovanih vrednosti kolaterala od očekivanih.

U okviru Sektora upravljanja strateškim rizicima, portfoliom i kapitalom je Odeljenje za upravljanje kolateralima. koje je zaduženo za kompletan proces upravljanja kolateralima – od preliminarnе analize do završetka njegove realizacije. Proces je podeljen u 3 faze:

Faza analize kolaterala predstavlja početnu fazu procesa upravljanja kolateralima. Ona počinje identifikacijom i analizom potencijalnog kolaterala i prikupljanjem neophodnih informacija i dokumentacije, a završava se evidencijom kolaterala u sistemu za evidenciju kolaterala.

Faza monitoringa kolaterala se odnosi na praćenje uspostavljenosti i vrednosti kolaterala. Jedna od njenih glavnih funkcija je evidencija, praćenje, ažuriranje i kontrola podataka o kolateralima u sistemu za evidenciju kolaterala.

Faza realizacije kolaterala predstavlja poslednju fazu procesa, kada dolazi do realizacije kolaterala (npr. njegove prodaje u cilju zatvaranja plasmana) i zatvaranja kolaterala u sistemu za evidenciju kolaterala. Ona takođe obuhvata i fazu prikupljanja podataka za izračun prosečnih stopa realizacije i naplate iz kolaterala (eng. Collateral Recovery Ratio).

Svaka faza je regulisana Procedurom upravljanja kolateralima kojom se definišu i zadaci i odgovornosti organizacionih delova koji učestvuju u procesu.

Pored ovog procesa, Odeljenje za upravljanje kolateralima je zaduženo i za proces izbora, praćenja i uklanjanja procenitelja sa liste procenitelja prihvatljivih za Banku, odnosno za definisanje minimuma sadržine izveštaja o procenama, kao i kontrolu primene adekvatnih metodologija prilikom procenjivanja vrednosti kolaterala, sve u cilju što preciznijeg određivanja vrednosti kolaterala. Pravila vezana za standarde i metodologiju procenjivanja su obuhvaćena Politikom procene nekretnina.

Provera vrednosti kolaterala se radi periodično u zavisnosti od načina provere i vrste kolaterala. Način provere vrednosti kolaterala se može razdvojiti na utvrđivanje vrednosti od strane eksternih procenitelja ili državnih organa ovlašćenih za utvrđivanje vrednosti (reprocena. Poresko rešenje) i na interno praćenje vrednosti kolaterala od strane zaposlenih u Odeljenju za upravljanje kolateralima (monitoring). Dinamika provere vrednosti kolaterala se definiše u zavisnosti od vrste kolaterala, a u skladu sa lokalnom i internom regulativom.

U sklopu procesa izračunavanja kapitalnog zahteva za kreditni rizik, Sektor upravljanja strateškim rizicima, portfoliom i kapitalom, nakon kontrole ispunjenosti primenljivih regulatornih propisa definisanih Odlukom o adekvatnosti kapitala banaka ("Službeni glasnik RS", br. 103/2016 i 103/2018), određuje da li će se određeni kolateral prihvatiti kao instrument ublažavanja kreditnog rizika. Stavke kolaterala prihvatljive kao instrument ublažavanja kreditnog rizika su detaljno objašnjene u posebnoj internoj proceduri Banke kojom se definišu primenljivi instrumenti ublažavanja kreditnog rizika kao i uslovi za priznavanje instrumenta ublažavanja kreditnog rizika.

**NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE IZVEŠTAJE
za period završen 30. septembra 2019. godine**

6. UPRAVLJANJE RIZICIMA (nastavak)

6.2 Kreditni rizik (nastavak)

Osnovne vrste instrumenata materijalne kreditne zaštite

Banka prevashodno primenjuje gotovinu i gotovinske ekvivalente deponovane kod Banke kao instrumente materijalne kreditne zaštite.

Banka trenutno ne primenjuje bilansno i vanbilansno netiranje kao tehnike ublažavanja kreditnog rizika.

Osnovne vrste pružalaca kreditne zaštite po osnovu garancija i kreditnih derivata

Garancije koje se primenjuju kao nematerijalna kreditna zaštita su pružene od strane:

- država – sa stanjem na dan 30. septembra 2019. godine za ublažavanje kreditnim rizikom ponderisane aktive korišćena je garancija pružena od strane Republike Srbije. Primenjen je preferencijalni ponder kreditnog rizika 0% u skladu sa odredbama Odluke o adekvatnosti kapitala koju propisuje NBS;
- komercijalnih banaka dovoljnog kreditnog kvaliteta – izloženostima obezbeđenim garancijom banke

Banka u svom portfoliju prihvaćenih sredstava obezbeđenja nema kreditne derivate te se ne koriste kao instrumenti kreditne zaštite.

Izloženosti obezbeđene hipotekama na nepokretnosti

Nepokretnosti se priznaju kao instrumenti zaštite kada se ispune svi zahtevi definisani Odlukom o adekvatnosti kapitala banaka. Ispunjenost propisanih zahteva predstavlja preduslov za klasifikaciju date izloženosti u posebnu klasu izloženosti, Izloženosti obezbeđene hipotekama na nepokretnosti, kojoj se dodeljuje povoljniji ponder kreditnog rizika, umesto priznavanja efekata tehnike ublažavanja kreditnog rizika. Banka izloženostima ili delovima izloženosti potpuno obezbeđenim hipotekom na stambenoj nepokretnosti u kojoj vlasnik stanuje ili je tu nepokretnost dao u zakup na osnovu odgovarajućeg ugovora (ili namerava da u njoj stanuje ili je da u zakup) – dodeljuje ponder rizika 35% odnosno izloženostima koje su potpuno obezbeđene hipotekama na poslovnim nepokretnostima, dodeljuje ponder rizika 50%.

Ostale vrste instrumenata materijalne kreditne zaštite

Podobnim sredstvima obezbeđenja u obliku finansijske imovine za sve pristupe i metode smatraju se i gotovina i gotovinski ekvivalenti deponovani kod Banke kada se ispune svi zahtevi definisani Odlukom o adekvatnosti kapitala banaka.

Pored gore navedenih, Banka primenjuje i sledeće instrumente materijalne kreditne zaštite, ali njih ne uzima u obzir prilikom obračuna rizikom ponderisane aktive:

- zalogu na pokretnoj imovini;
- zalogu na potraživanjima;
- zalogu na akcijama i obveznicama;
- druge vrste definisane u Katalogu kolaterala Banke.

Procena obezvređenja finansijskih sredstava

Banka je u skladu sa MSFI 9 postavila adekvatnu strukturu, alate i procese za pravovremeno utvrđivanje gubitka usled kreditnih rizika. Po regulatornim i računovodstvenim standardima kao i ekonomskim razmatranjima Banka redovno evaluira potrebu i formira ispravke vrednosti usled kreditnih gubitaka da bi pokrila očekivane ekonomske gubitke od finansijske imovine.

Banka finansijsku imovinu klasifikuje kao imovinu koja se naknadno meri po amortizovanom trošku (AC), po fer vrednosti kroz ostalu sveobuhvatnu dobit (FVTOCI) ili po fer vrednosti kroz račun dobiti i gubitka na osnovu (FVTPL):

- (a) poslovnog modela upravljanja finansijskom imovinom i
- (b) karakteristika ugovorenih novčanih tokova finansijske imovine.

Banka teži tome da svoja ključna portfolija (kredit i potraživanja od komintenata, banaka i drugih finansijskih organizacija, odnosno obaveze po osnovu finansijskih garancija i preuzetih budućih obaveza) klasifikuje kao imovinu koja se meri po amortizovanom trošku, dok se deo hartija od vrednosti klasifikuje po fer vrednosti kroz ostalu sveobuhvatnu dobit (portfolio hartija od vrednosti raspoloživih za prodaju, koji se drži u cilju adekvatnog upravljanja likvidnošću gde poslovni model podrazumeva i prikupljanje ugovornih novčanih tokova i potencijalnu prodaju te finansijske imovine) i fer vrednosti kroz račun dobiti i gubitka (pretežno hartije od vrednosti namenjene trgovanju).

**NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE IZVEŠTAJE
za period završen 30. septembra 2019. godine**

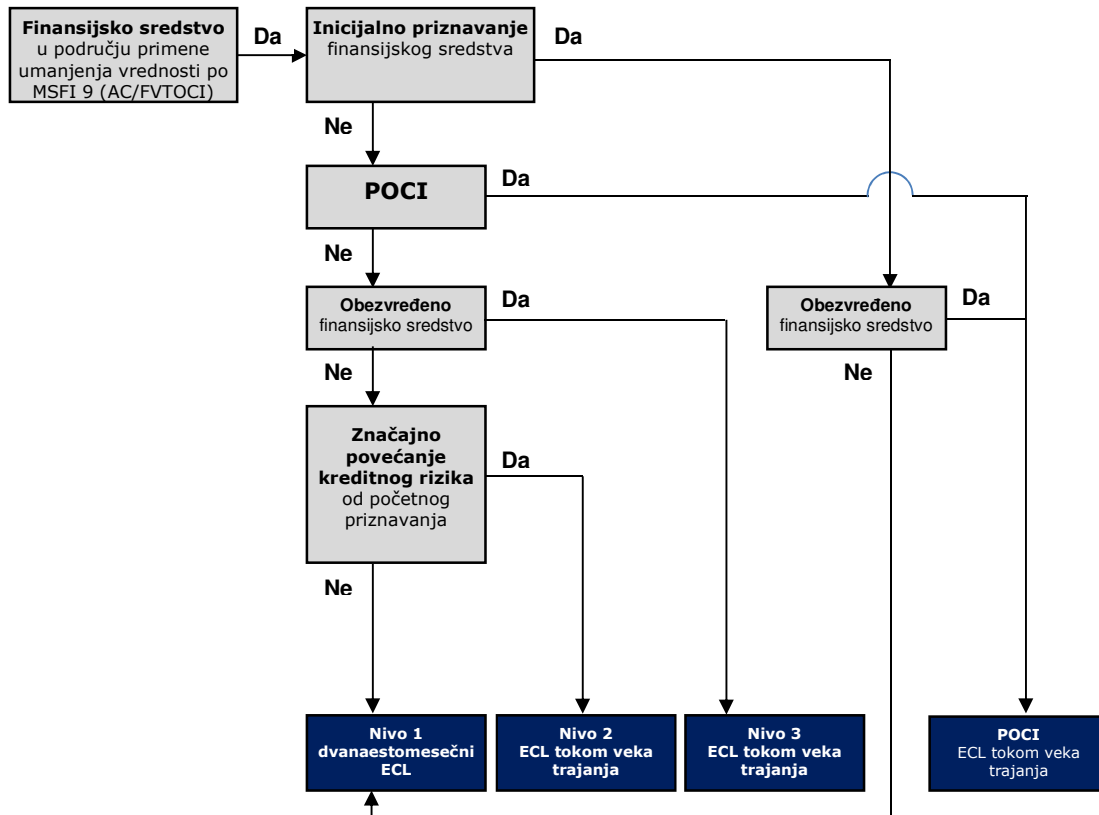
6. UPRAVLJANJE RIZICIMA (nastavak)

6.2 Kreditni rizik (nastavak)

Cilj formiranja ispravke vrednosti je da se priznaju očekivani kreditni gubici tokom veka trajanja za sve finansijske instrumente, uzimajući u obzir sve razumne i pomoćne informacije, uključujući one koje se odnose na buduće događaje [MSFI 9 5.5.4.]. U skladu sa tim, finansijskoj imovini koja je relevantna sa aspekta MSFI 9 standarda i klasifikovana je kao AC Ili FVTOCI dodeljuje se jedan od tri nivoa (*eng. stage*), osim ukoliko se finansijska imovina ne priznaje kao POCI.

Očekivani kreditni gubitak/obezvređenje je sadašnja vrednost svih smanjenja očekivanog novčanog toka tokom očekivanog veka trajanja finansijskog sredstva. Smanjenje predstavlja razliku između novčanih tokova koji se duguju Banci u skladu sa ugovorom i novčanih tokova koje Banka očekuje da će primiti. Pošto očekivani kreditni gubici uzimaju u obzir iznos i vreme plaćanja, kreditni gubitak nastaje čak i kada Banka očekuje da će se platiti u potpunosti ali kasnije nego od dospeća po ugovoru.

Proces ispravki rezervi usled kreditnih gubitaka:

**NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE IZVEŠTAJE
za period završen 30. septembra 2019. godine**

6. UPRAVLJANJE RIZICIMA (nastavak)

6.2 Kreditni rizik (nastavak)

Nivo obezvređenja 1

- a) Finansijska sredstva po početnom priznavanju (osim POCI imovine),
- b) Finansijskih sredstava koja ispunjavaju uslove niskog kreditnog rizika,
- c) Finansijskih sredstava bez značajnog povećanja kreditnog rizika od početnog priznavanja bez obzira na njihov kreditni kvalitet

U Nivou 1 ispravke vrednosti usled kreditnih gubitaka izračunavaju se kao dvanaestomesečni ECL.

Nivo obezvređenja 2

Sadrži finansijska sredstva sa značajnim povećanjem kreditnog rizika, ali nisu umanjena usled kreditnih gubitaka, uključujući početno priznata sredstva opisana iznad.

U Nivou 2 ispravke vrednosti izračunavaju se kao ECL tokom veka trajanja.

Nivo obezvređenja 3

Sadrži finansijska sredstva koja su obezvređena usled kreditnih gubitaka, odnosno u status neizvršenja obaveza na datum izveštaja.

U Nivou 3 ispravke vrednosti izračunavaju se kao ECL tokom veka trajanja.

POCI imovina

Finansijska sredstva obezvređena prilikom inicijalnog priznavanja. POCI imovina nije predmet transfere između nivoa, odnosno nezavisno od promene kreditnog kvaliteta klijenta nakon inicijalnog priznavanja POCI imovine, vrši se obračun očekivanih kreditnih gubitaka tokom čitavog veka trajanja finansijskog sredstva. Takođe, očekivani kreditni gubici tokom veka trajanja na datum početnog priznavanja POCI sredstva moraju se uzeti u obzir kod izračuna fer vrednosti sredstva (dok naknadne promene prvobitnog očekivanja dovode do priznavanja ispravki vrednosti usled kreditnih gubitaka samo ukoliko dovode do nižih očekivanja u poređenju sa datumom stvaranja, dok se ona koja dovode do boljih očekivanja u poređenju sa datumom početnog priznavanja priznaju kao povećanja bruto knjigovodstvene vrednosti sredstva).

Banka koristi sledeće kvalitativne i kvantitativne kriterijume koji ukazuju na značajno povećanje kreditnog rizika (SICR) u trenutku izveštavanja u odnosu na trenutak inicijalnog priznavanja finansijske imovine:

Kvalitativni kriterijumi

- **Dani kašnjenja (DPD)** - Banka definiše više od 30 dana kašnjenja sa pragom materijalnosti kao indikator da treba priznati očekivane kreditne gubitke tokom veka trajanja [MSFI 9 5.5.11., B5.5.19];
- **Forbearance** - Status forbearance dodeljen klijentu, bilo non-performing forbearance ili performing forbearance, smatra se značajnim povećanjem kreditnog rizika od početnog priznavanja.
- **Prebacivanje klijenta u nadležnost Direkcije restrukturiranja i naplate plasmana** (Workout department) - Prenos u Direkciju restrukturiranja i naplate plasmana smatra se značajnim povećanjem kreditnog rizika od početnog priznavanja.

Prevara – u slučaju postojanja dokaza o izvršenoj prevarnoj radnji povezanoj sa finansijskom imovinom koja nije izvršena od strane dužnika te dužniku iz objektivnih razloga nije dodeljen status neizmirenja obaveza, finansijsku imovinu treba preneti u nivo 2, odnosno priznati očekivane kreditne gubitke tokom veka trajanja.

**NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE IZVEŠTAJE
za period završen 30. septembra 2019. godine**

6. UPRAVLJANJE RIZICIMA (nastavak)

6.2 Kreditni rizik (nastavak)

- **Kriterijumi na nivou portfolija** - sprovođenje procene značajnog povećanja kreditnog rizika na nivou portfolija neophodno je samo ukoliko je povećanje kreditnog rizika na nivou pojedinačnog instrumenta dostupno tek uz određeno vremensko kašnjenje.

Finansijska imovina se prenosi u nivo 2 ukoliko je bilo koji od kvalitativnih kriterijuma aktiviran od trenutka inicijalnog priznavanja do trenutka izveštavanja i još uvek je aktivan.

Kvantitativni kriterijumi

- **Relativna promena verovatnoće nastupanja statusa neizmirenja obaveza (PD) tokom veka trajanja** – odnosno poređenje anualizovanog PD-a tokom veka trajanja dodeljenog na datum izveštavanja i usklađenog anualizovanog PD-a tokom veka trajanja dodeljenog finansijskoj imovini prilikom inicijalnog priznavanja. Značajno povećanje kreditnog rizika od početnog priznavanja posmatra se ukoliko je racio veći od definisanog praga (engl. treshold). Definisane praga je u nadležnosti Banke, a u skladu sa dokumentom Koncept za procenu praga SICR po MSFI 9.
- **Apsolutna promena jednogodišnje verovatnoće nastupanja statusa neizmirenja obaveza** - poređenje 1Y PD dodeljene po početnom priznavanju i 1Y PD dodeljene na datum izveštaja. Apsolutna promena 1Y PD iznad 50 bp smatra se značajnim povećanjem kreditnog rizika od početnog priznavanja na nivou Grupe.

Finansijska imovina se prenosi u nivo 2 samo ukoliko se proceni da su i relativne i apsolutne promene PD značajne, odnosno obe promene moraju biti veće od određenih relativnih i apsolutnih granica.

Prenos između nivoa je simetričan proces. Ovo znači da će se finansijsko sredstvo preneti iz nivoa 2 u nivo 1 ukoliko više nije ispunjen niti jedan SICR kriterijum.

Obračun očekivanih kreditnih gubitaka

Banka za finansijsku imovinu koja nije u statusu neizmirenja obaveza primenjuje kolektivnu procenu, a očekivani kreditni gubitak tokom veka trajanja se izračunava u skladu sa sledećom formulom:

$$ECL_{LT} = \sum_{t=1}^M GCA_t \cdot PD_t \cdot LGD_t \cdot D_{t-1}$$

Gde je:

- 1) ECL_{LT} izračunati očekivani kreditni gubitak tokom veka trajanja;
- 2) M je broj godina od datuma izveštaja (t_0) do dospeća (T) zaokruženog do celog broja, tj. ukoliko je datum izveštaja kraj maja 2015. ($t_0 = 31. 5. 2015$). a dospeće je krajem oktobra 2020. godine ($T = 31. 10. 2020$). tada je preostali vek trajanja finansijskog sredstva do dospeća u godinama 5.4. odnosno $M = 6$;
- 3) t predstavlja godinu od datuma izveštaja;
- 4) GCA_t je procena bruto knjigovodstvene vrednosti u t . godini od datuma izveštaja;
Procenjuje se kao $GCA_t = GCA_{t_0} \cdot c_t$, gde je GCA_{t_0} bruto knjigovodstvena vrednost koja se knjiži na datum izveštaja a c_t je koeficijent koji se izračunava u skladu sa „Konceptom procene za parametre rizika EAD i CCF po MSFI 9“.
- 5) PD_t je verovatnoće neizmirenja obaveza u t . godini od datuma izveštaja;
- 6) LGD_t je procena gubitka usled default-a a uzima se u obzir u t . godini od datuma izveštaja;
- 7) D_{t-1} je faktor eskonta koji se primenjuje u t . godini od datuma izveštaja;

**NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE IZVEŠTAJE
za period završen 30. septembra 2019. godine**

6. UPRAVLJANJE RIZICIMA (nastavak)

6.2 Kreditni rizik (nastavak)

Izračunava se kao:

$$D_{t-1} = \frac{1}{(1 + \text{EIR})^{t-1}}$$

ECL tokom veka trajanja u slučaju preuzetih budućih obaveza i ugovora o finansijskoj garanciji izračunava se u skladu sa sledećom formulom:

$$\text{ECL}_{LT} = \sum_{t=1}^M \text{EXP}_t \cdot \text{PD}_t \cdot \text{LGD}_t \cdot D_{t-1}$$

Gde je EXP_t procena budućeg iznosa izloženosti u t. godini od datuma izveštavanja koji se dogodio usled povučene obaveze nepovučenog kredita ili plaćanja po finansijskoj garanciji;

Procenjuje se kao $\text{EXP}_t = \text{Off-Bal}_{t0} * \text{CCF}_t * c_t$, gde je

- i) Off-Bal_{t0} vanbilansni iznos uknjižen na datum izveštavanja;
- ii) CCF_t je faktor kreditne konverzije koji se izračunava u skladu sa „Konceptom procene za parametre rizika EAD i CCF po MSFI 9“;

Za finansijsku imovinu koja je u statusu neizmiranja obaveza (dodeljen rejting R). Banka očekivani kreditni gubitak tokom veka trajanja izračunava kao razliku između bruto knjigovodstvene vrednosti sredstva i sadašnje vrednosti procenjenih budućih novčanih tokova diskontovanih po izvornoj efektivnoj kamatnoj stopi finansijske imovine [MSFI 9 B5.5.33].

ECL se može proceniti individualno ili kolektivno.

- 1) Individualni pristup se primenjuje u slučaju pojedinačno značajnih klijenata.
- 2) Kolektivna procena (takozvani pristup zasnovan na pravilima) primenjuje se u slučaju klijenata koji se ne smatraju pojedinačno značajnim.

Individualni pristup

U slučaju obračuna očekivanih kreditnih gubitaka individualno značajnih klijenata koji su u statusu neizvršenja obaveza, očekivane buduće novčane tokove pojedinačno se procenjuju od strane eksperata iz Direkcije za restrukturiranje i naplatu plasmana.

Za izračun ECL uzima se u obzir više od jednog scenarija da bi se dobio nepristrasan rezultat ponderisan verovatnoćama.

U skladu sa internim procesima restrukturiranja i naplate obično se uzimaju u obzir sledeći scenariji:

- 1) Odobrena strategija restrukturiranja i naplate koja predstavlja osnovni scenario baziran na „going/gone concern-u“
- 2) Alternativni osnovni scenario ukoliko je primenljiv;
- 3) Nepredviđeni scenario
- 4) Scenario izlaska (npr. prodaja NPL).

Izračun ECL tokom veka trajanja za svaki se scenario radi u skladu sa sledećom formulom:

$$\text{ECL}_{LT,s} = \max(0; \text{GCA}_{t_0} - \sum_{j=t_0}^{\infty} \frac{\text{CF}_j}{(1 + \text{EIR})^{(j-t_0)/365}})$$

**NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE IZVEŠTAJE
za period završen 30. septembra 2019. godine**

6. UPRAVLJANJE RIZICIMA (nastavak)

6.2 Kreditni rizik (nastavak)

Gde je

- 1) $ECL_{LT,s}$ očekivani gubitak tokom veka trajanja izračunat za scenario s ;
- 2) GCA_{t0} je bruto knjigovodstvena vrednost uknjižena na datum izveštavanja;
- 3) CF_j su očekivani novčani tokovi u vreme j ; uzimaju se u obzir sledeći novčani tokovi:
 - a) Očekivana plaćanja - sva plaćanja glavnice i kamate
 - b) Očekivana plaćanja po kolateralima uključujući troškove za prodaju i pribavljanje kolaterala koji se vode kao negativna plaćanja
- 4) j je datum kada se očekuje novčani tok;
- 5) EIR je izvorna efektivna kamatna stopa.

Konačni očekivani gubitak tokom veka trajanja izračunava se u skladu sa sledećom formulom:

$$ECL_{LT} = p_1 \cdot ECL_{LT,1} + p_2 \cdot ECL_{LT,2} + p_3 \cdot ECL_{LT,3}$$

Gde je

- 1) ECL_{LT} verovatnoćom ponderisani očekivani gubitak tokom veka trajanja na datum izveštavanja;
- 2) $ECL_{LT,s}$ očekivani gubitak tokom veka trajanja izračunat za scenario s , $s = 1, 2$ ili 3 na datum izveštavanja;
- 3) p_s je verovatnoća dešavanja scenarija s , $s = 1, 2$ na datum izveštavanja.

U slučaju obaveza po nepovučenim kreditima i finansijskim garancijama, izračun ECL tokom veka trajanja proširuje se procenom očekivanog budućeg odliva. Nakon toga, formula izračuna za jedan scenario je:

$$ECL_{LT,s} = \max(0; \sum_{i=t_0}^{\infty} \frac{CF_i}{(1 + EIR)^{(j-t_0)/365}} - \sum_{j=t_0}^{\infty} \frac{CF_j}{(1 + EIR)^{(j-t_0)/365}})$$

- a) CF_i su očekivani novčani odlivi, tj. povlačenje nepovučenog dela obaveze po kreditu ili korišćenje finansijske garancije;
- b) CF_j su očekivani novčani prilivi u vreme j ; uzimaju se u obzir sledeći novčani tokovi:
 - i) Očekivana plaćanja - sva plaćanja glavnice i kamate
 - ii) Očekivana plaćanja po kolateralima uključujući troškove za prodaju i pribavljanje kolaterala koji se vode kao negativna plaćanja
- c) i je datum kada se očekuje novčani odliv;
- d) j je datum kada se očekuje novčani priliv, novčani odlivi mogu se očekivati na različite datume kao novčani prilivi.

Kolektivna procena

U slučaju obračuna očekivanih kreditnih gubitaka klijenata koje se ne smatraju individualno značajnim klijentima, a koji su u statusu neizvršenja obaveza, budući novčani tokovi se procenjuju na osnovu pravila u skladu sa sledećom formulom:

$$ECL_{LT} = GCA_{t0} \cdot LGD_{tiD}$$

Gde je:

- 1) ECL_{LT} očekivani gubitak tokom veka trajanja na datum izveštavanja;
- 2) GCA_{t0} je bruto knjigovodstvena vrednost uknjižena na datum izveštavanja;
- 3) LGD_{tiD} je gubitak usled neizmirenja obaveza kao funkcija vremena neizmirenja obaveza (tiD);

**NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE IZVEŠTAJE
za period završen 30. septembra 2019. godine**

6. UPRAVLJANJE RIZICIMA (nastavak)

6.2 Kreditni rizik (nastavak)

U slučaju kredita koji nije povučen i ugovora o finansijskoj garanciji, ECL tokom veka trajanja se izračunava u skladu sa sledećom formulom:

$$ECL_{LT} = Off - Bal_{t_0} \cdot CCF \cdot LGD_{tID}$$

Gde je:

- a) Off-Bal_{t₀} vanbilansni iznos uknjižen na datum izveštavanja (t₀);
- b) CCFt faktor konverzije kredita koji se izračunava u skladu sa „Konceptom procene za parametre rizika EAD i CCF po MSFI 9“;

Parametri rizika koji se koriste za obračun očekivanih kreditnih gubitaka

- PD - Verovatnoća neizmirenja obaveza (eng. Probability of Default).

PD predstavlja verovatnoću da će performing klijent dospeti u status neizmirenja obaveza u periodu od 12 meseci, odnosno tokom životnog veka proizvoda (lifeteime).

PD jednogodišnji, predstavlja verovatnoću odlaska klijenta u status neizmirenja obaveza u narednih 12 meseci (ili tokom ostatka trajanja finansijskog instrumenta ako je kraći od 12 meseci). Parametar se koristi za obračun ECL za izloženosti u Nivou 1 (Nivo obezvređenja 1).

PD tokom veka trajanja (lifetime) predstavlja izračunatu verovatnoću odlaska klijenta u status neizmirenja obaveza tokom preostalog roka otplate finansijskog instrumenta. Parametar se koristi za izračun ECL za izloženosti u Nivou 2 i Nivou 3.

Procena jednogodišnjih i lifetime PD vrednosti, vrši se na dostupnoj istoriji podataka o klijentima odgovarajućeg segmenta, koristeći različite statističke pristupe zavisno od segmenta klijenta (migracione matrice, istorijska prosečna stopa neizmirenja obaveza, forward-looking informacije i slično).

- LGD - Gubitak usled nastupanja statusa neizmirenja obaveza (eng. Loss Given Default).

LGD predstavlja očekivani procentualni gubitak koji Banka pretrpi u slučaju kada izloženosti pređe u status neizmirenja obaveza.

Statistički LGD izračunat na bazi istorijskih gubitaka klijenata Banke izračunat je za segment fizičkih lica i mikro klijenata i primenjuje se od 2018. godine. Za segment Corporate Banka trenutno koristi ekspertske vrednosti LGD koje su bektestirane i prate se kvartalno (vodeći računa o pokrivenosti kolateralom), dok će puna primena statističkog LGD modela za ovaj segment biti implementirana kada se steknu preduslovi vezani za minimalan broj opservacija odnosno defaulta, za razvoj statističkog modela.

- CCF – Faktor kreditne konverzije (eng. Credit Conversion Factor)

CCF predstavlja procenat vanbilansnog dela izloženosti koji može preći u bilansnu izloženost Banke prema dužniku do trenutku default-a. S obzirom na to da Banka nema dovoljno istorijskih podataka za statističku procenu parametra CCF, u izračunu ECL koriste se regulatorne vrednosti propisane CRR – Foundation Approach.

**NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE IZVEŠTAJE
za period završen 30. septembra 2019. godine****6. UPRAVLJANJE RIZICIMA (nastavak)****6.2 Kreditni rizik (nastavak)****Reprogramirani krediti**

Kada su ispunjeni uslovi za reprogram kredita Banka radije reprogramira, odnosno restrukturira kredite, nego što realizuje sredstva obezbeđenja. To može da podrazumeva produženje roka otplate, smanjenje inicijalno ugovorene kamatne stope, smanjenje anuiteta, delimični otpis potraživanja ili bilo koju drugu izmenu inicijalnih uslova kreditiranja na način da se klijentu odobre povoljniji uslovi nego što je to inicijalno odobreno. Reprogrami mogu biti poslovni (biznis) repogrami ili forbearance po definiciji EBA-e.

Biznis reprogram podrazumeva izmenu inicijalno ugovorenih uslova koja nije uslovljena pogoršanjem finansijske pozicije dužnika, odnosno ublažavanjem posledica pogoršane finansijske pozicije i ne predstavlja restrukturiranje. Rezultat je promenjene situacije na tržištu i potrebe da se postojeća dinamika i uslovi kredita prilagode novonastalim tržišnim uslovima.

Forbearance predstavlja restrukturiranje uslovljeno:

- nesposobnošću dužnika da ispunjava ugovorne obaveze usled finansijskih poteškoća i
- potrebom da Banka učini određene ustupke kako bi klijent mogao da servisira ugovorne obaveze.

Performing forbearance - predstavlja polaznu kategoriju u okviru forbearance principa i dodeljuje se u slučaju definisanog pogoršanja finansijske pozicije klijenta odnosno njegove kreditne sposobnosti registrovane docnje preko 30 dana u zadnja 3 meseca pre podnošenja zahteva za reprogram ili drugih nepoštovanja ugovornih uslova prema Banci. Minimalni period važenja ovog statusa je 2 godine tokom kojeg klijent mora da otplati min 6,7% ukupnog duga godišnje (važi za Corporate klijente) i na kraju perioda ne sme da ima dospelu dug.

Performing forbearance under probation – je podkategorija u okviru Forbearance statusa u koju klijent prelazi iz Non performing forbearance ili Defaulted forberanace statusa po isteku monitoring perioda pri čemu moraju biti kumulativno ispunjeni uslovi: maksimalne docnje od 30 dana u poslednjih 12 meseci tokom trajanja monitoring perioda (važi za Corporate klijente), nepostojanja dana docnje na kraju monitoring perioda i evidentiran pozitivan finansijski razvoj (važi za Corporate klijente), a koji nagoveštava sposobnost dužnika da u budućem periodu uredno ispunjava ugovorne obaveze. Performing Forbearance under probation traje maksimalno 2 godine po isteku koje ako su ispunjeni svi gore navedeni, uslovi klijent izlazi iz statusa Forbearance.

Non performing forbearance status se dodeljuje u slučajevima:

- da klijent ne sprovede konačno restrukturiranje po isteku perioda od 18 meseci od dodeljivanja statusa „privremene mere“;
- nastupanja nekog od događaja neizmirenja obaveza koji se ne odnosi na restrukturiranje za vreme trajanja performing forbearance statusa;
- kašnjenja preko 30 dana kod klijenta koji je u Performing Forbearance under probation statusu
- Ako se klijentu koji je u Performing Forbearance under probation statusu uradi novi reprogram u drugoj godini trajanja statusa

Monitoring period za klijente sa NPF i Defaulted forbearance statusom traje godinu dana nakon čega u slučaju ispunjenja definisanih uslova prelazi u Performing forbearance under probation status.

Distresni reprogram/restrukturiranje (defaulted forbearance) predstavlja vid restrukturiranja kojim klijent dobija status neizmirenja obaveza. Ovim putem se obuhvata celokupna izloženost (ili njen najveći deo) i uvek je uslovljena značajnim pogoršanjem boniteta klijenta. Distresni reprogram se odobrava uvek kada klijent ima rejting R3 u momentu odobrenja reprograma kada klijent nije u radnom odnosu (važi samo za fizička lica) kao i kada se klijentu odobrava drugi reprogram a prošlo je manje od 2 godine od odobrenja inicijalnog reprograma u Performing forbearance statusu ili u slučaju novog reprograma u prvoj godini Performing under probation statusa.

Privremene mere - od privremenim merama se ne podrazumeva konačno restrukturiranje već među korak do sprovođenja konačnog restrukturiranja. Najčešće se javlja u situacijama kada je prisutan veći broj kreditora kod određenog klijenta i potreban je duži vremenski period zbog internih postupaka i procedura svakog pojedinog kreditora kako bi se konačni model restrukturiranja definisao (primer - situacije kada se zaključuje ugovor o mirovanju duga kao prelaznom rešenju do konačnog restrukturiranja). Period trajanja privremenih mera je ograničen na 18 meseci.

**NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE IZVEŠTAJE
za period završen 30. septembra 2019. godine****6. UPRAVLJANJE RIZICIMA (nastavak)****6.2 Kreditni rizik (nastavak)****Rizik koncentracije plasmana**

Rizik koncentracije je rizik gubitka koji proizilazi iz velike izloženosti Banke određenoj grupi dužnika ili pojedinačnom dužniku. Koncentracija kreditnog rizika nastaje kada značajan broj komitenata pripada istoj industriji, ili istom geografskom području, ili imaju slične ekonomske karakteristike, izloženi su istim faktorima koji utiču na prihode i rashode komitenata što može biti od uticaja na izmirivanje njihovih ugovornih obaveza u slučaju promena u ekonomskim, političkim ili nekim drugim okolnostima koje ih jednako pogađaju. Da bi se ostvario i održao sigurniji kreditni portfolio i da bi se minimizirao rizik koncentracije, ustanovljavaju se mere bezbednosti definisanjem maksimalnih nivoa izloženosti i kreditnih limita kao i redovnim praćenjem poštovanja ustanovljenih limita. Takođe, na redovnoj godišnjoj osnovi Banka sprovodi detaljnu i sveobuhvatnu analizu koncentracije kreditnog (ali i drugih) rizika po različitim dimenzijama (klase izloženosti, privredni sektori, kolaterali, proizvodi i sl.).

Banka upravlja rizikom koncentracije u kreditnom portfoliju kroz okvir uspostavljen Politikom interne procene adekvatnosti kapitala (sa pripadajućom Procedurom), regulatorne limite uspostavljene Odlukom o upravljanju rizicima banke ("Službeni glasnik RS", br. 45/2011, 94/2011, 119/2012, 123/2012 i 23/2013 – dr. odluka, 43/2013 i 92/2013, 33/2015, 61/2015, 61/2016, 103/2016, 119/2017 i 76/2018) i Odlukom o upravljanju rizikom koncentracije po osnovu izloženosti banke određenim vrstama proizvoda ("Službeni glasnik RS", br. 103/2018) , kao i interne limite definisane navedenom Politikom i Procedurom.

Procedurom interne procene adekvatnosti kapitala Banka je definisala praćenje izloženosti kreditnom riziku po sledećim kategorijama: koncentracija po klasama izloženosti (Bazel klase izloženosti), koncentracija po rejtingu klijenata, koncentracija klijenata pravnih lica, Real estate i mikro klijenata po industrijskim sektorima, koncentracija izloženosti prema pojedinačnim klijentima u celokupnom kreditnom portfoliju, portfoliju klijenata pravnih lica, banaka i država, koncentracija kolaterala, koncentracija po valutama i koncentracija po proizvodima. Za potrebe utvrđivanja koncentracije kreditnog rizika koristi se Herfindahl-Hirschman Index (HHI) and Moody's matrica.

Prema Odluci o upravljanju rizicima banke, Banka analizira izloženost kreditnom riziku kroz sledeća dva pokazatelja (uzimajući u obzir sve uslove definisane navedenom Odlukom):

- Izloženost prema jednom licu ili grupi povezanih lica, koja ne sme biti viša od 25% kapitala Banke.
- Zbir velikih izloženosti, koji ne sme biti viši od 400% kapitala Banke.

Prema Odluci o upravljanju rizikom koncentracije po osnovu izloženosti Banke određenim vrstama proizvoda, Izloženosti Banke po osnovu kredita odobrenih stanovništvu⁶ čija je ugovorena ročnost duža od 2920 dana ne mogu biti veće od 30%⁷ iznosa kapitala Banke⁸ uvećanog za iznos svih obaveza Banke u dinarima čija je preostala ročnost duža od 1825 dana.

Pored toga, Banka je za potrebe praćenja kao interni limit zadržala pokazatelj koji je ranije bio definisan regulativom, a po kome izloženost prema licima povezanim sa Bankom ne sme biti viša od 20% kapitala Banke.

Banka je definisala praćenje koncentracije kreditnog rizika za klijente pravna lica, finansijske institucije i države na sledećim nivoima: maksimalni limit izloženosti i operativni maksimalni limit izloženosti.

6 Pripadajući deo stanja na računima 102, 107 i 108 utvrđenim Kontnim okvirom za banke i iskazuju se po bruto principu, odnosno pre umanjivanja za ispravke vrednosti

7 Izuzetno od navedenog, izloženosti Banke po ovim proizvodima ne mogu biti veće od 50% iznosa kapitala i obaveza u periodu od 1. januara do 31. decembra 2019. godine i 40% iznosa kapitala i u periodu od 1. januara do 31. decembra 2020. godine.

8 Prilikom obračuna iznosa kapitala iz tog stava ne primenjuju se regulatorna prilagođavanja i odbitne stavke od kapitala propisani Odlukom o adekvatnosti kapitala, osim umanjivanja za gubitak tekuće godine i ranijih godina i za nerealizovane gubitke

**NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE IZVEŠTAJE
za period završen 30. septembra 2019. godine**

6. UPRAVLJANJE RIZICIMA (nastavak)

6.2 Kreditni rizik (nastavak)

Rizici srodni kreditnom riziku

Kreditni rizik obuhvata rezidualni rizik, rizik smanjenja vrednosti potraživanja, rizik izmirenja/ispоруke, rizik druge ugovorne strane i kreditno-devizni rizik. Banka rizike srodne kreditnom riziku prevazilazi istim kontrolnim procesima i procedurama koji se koriste za kreditni rizik.

Rizik druge ugovorne strane

Banka posluje sa derivativnim finansijskim instrumentima što dovodi do njene izloženosti riziku druge ugovorne strane odnosno riziku od neizmirenja obaveze druge ugovorne strane u transakciji pre konačnog poravnanja novčanih tokova po toj transakciji.

Kreditni rizik derivata se limitira utvrđivanjem maksimalnog limita za svaki pojedinačni derivativni finansijski instrument i to na osnovu njegove vrste, ročnosti kao i kreditnog kvaliteta klijenta.

6.3. Rizik likvidnosti i upravljanje finansijskim sredstvima

Rizik likvidnosti je definisan Odlukom Narodne banke o upravljanju rizikom likvidnosti („Službeni glasnik RS“, br.103/2016).

Rizik likvidnosti je rizik da Banka neće biti u mogućnosti da izmiri svoje dospelе obaveze. Da bi se ovaj rizik smanjio ili ograničio rukovodstvo Banke nastoji da diversifikuje svoje izvore finansiranja, upravlja aktivom razmatrajući stepen likvidnosti iste, prati dnevnu likvidnost Banke kao i njene buduće novčane tokove.

To uključuje procenu očekivanih dinarskih i deviznih novčanih tokova na dnevnom nivou i postojanje visoko likvidnih sredstava obezbeđenja koja mogu biti korišćena za osiguranje dodatnih finansijskih sredstava ukoliko se to zahteva. Svojom imovinom i obavezama Banka upravlja na način koji joj obezbeđuje da u svakom trenutku ispunjava sve svoje obaveze i da njeni klijenti raspoložuju svojim sredstvima u skladu sa ugovorenim rokovima.

Upravljanje rizikom likvidnosti u Banci je definisano politikama, procedurama i pravilnicima koje odobravaju Upravni odbor i Izvršni odbor i koje su u saglasnosti sa strategijom upravljanja rizicima na nivou Erste Grupe, kao i sa svim relevantnim zakonskim i podzakonskim aktima Republike Srbije. Revizija politika, procedura i pravilnika se obavlja u skladu sa potrebama, a najmanje jednom godišnje.

Proces upravljanja rizikom likvidnosti organizovan je kroz rad Odbora za upravljanje aktivom i pasivom, Odeljenja za upravljanje tržišnim rizicima i rizikom likvidnosti i Službe upravljanja aktivom i pasivom.

Odbor za upravljanje aktivom i pasivom i Komitet za operativno upravljanje likvidnošću (“KOL odbor”) su odgovorni za praćenje rizika likvidnosti, upravljanje rizikom likvidnosti i predlaganje Izvršnom odboru mera i aktivnosti za održavanje likvidnosti, usklađivanje ročne strukture, plana rezervi finansiranja i drugih mera od značaja za finansijsku stabilnost Banke. Služba upravljanja aktivom i pasivom i Odeljenje za upravljanje tržišnim rizicima i rizikom likvidnosti dnevno prate pokazatelj rizika likvidnosti (LIK) tako da se isti kreće u okviru limita propisanih od strane Narodne Banke Srbije, Politikom upravljanja rizikom likvidnosti i Planom finansiranja u nepredviđenim situacijama (kriza likvidnosti) (u daljem tekstu “PFNS”). Pored praćenja ovog pokazatelja Politika upravljanja rizikom likvidnosti i PFNS definišu i druge pokazatelje i njihove limite kao i osobe/odeljenja zadužene za praćenje i izveštavanje o istim. Kratak rezime kretanja ovih pokazatelja prezentuje se dvonedeljno na sastancima Komiteta za operativno upravljanje likvidnošću, odnosno i češće u slučaju probijanja limita ili promene statusa likvidnosti.

Banka održava portfolio koji se sastoji od visoko likvidnih hartija od vrednosti i diversifikovanih sredstava koja mogu lako da se konvertuju u gotovinu u slučaju nepredviđenih i negativnih oscilacija u tokovima gotovine Banke. Takođe, Banka održava zahtevani nivo obavezne dinarske i devizne rezerve, u skladu sa zahtevima Narodne Banke Srbije.

Nivo likvidnosti se iskazuje pokazateljem likvidnosti koji predstavlja odnos zbira likvidnih sredstava prvog reda (gotovina sredstva na žiro računu, zlato i drugi plemeniti metali; sredstva na računima kod banaka s raspoloživim kreditnim rejtingom izabrane agencije za rejting kome odgovara nivo kreditnog kvaliteta 3 ili bolji utvrđen u skladu sa odlukom kojom se uređuje adekvatnost kapitala banke (investicioni rang); depoziti kod Narodne banke Srbije; čekovi i druga novčana potraživanja u postupku realizacije; neopozive kreditne linije odobrene Banci, akcije i dužničke hartije od vrednosti kotirane na berzi; 90% fer vrednosti hartija od vrednosti koje glase na dinare, bez devizne klauzule, čiji je izdavalac Republika Srbija i čija je minimalna ročnost tri meseca, odnosno 90 dana, a koje je Banka klasifikovala kao hartije od vrednosti kojima se trguje ili hartije od vrednosti koje su raspoložive za prodaju) i drugog reda (ostala potraživanja Banke koja dospevaju do mesec dana) i zbira obaveza po viđenju ili bez ugovorenog roka dospeća (40% depozita po viđenju banaka, 20% depozita po viđenju ostalih deponenata, 10% štednih uloga, 5% garancija i drugih oblika jemstva i 20% neiskorišćenih odobrenih neopozivih kreditnih linija) i obaveza sa ugovorenim rokom dospeća u narednih mesec dana.

**NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE IZVEŠTAJE
za period završen 30. septembra 2019. godine**
6. UPRAVLJANJE RIZICIMA (nastavak)
6.3. Rizik likvidnosti i upravljanje finansijskim sredstvima (nastavak)

Pored šireg pokazatelja likvidnosti Banka prati i uži pokazatelj likvidnosti.

Uži pokazatelj likvidnosti predstavlja odnos likvidnih potraživanja Banke prvog reda, s jedne strane, i zbira obaveza banke po viđenju ili bez ugovorenog roka dospeća i obaveza banke sa ugovorenim rokom dospeća u narednih mesec dana od dana vršenja obračuna pokazatelja, s druge strane.

Banka je u trećem kvartalu 2019. i tokom 2018. godine imala pokazatelj dnevne likvidnosti iznad zakonom propisanog nivoa.

	<u>30. septembra 2019.</u>	<u>31. decembra 2018.</u>
Prosek tokom perioda	1,37	1,46
Najviši	1,68	1,84
Najniži	1,13	1,18
Na dan	1,27	1,36

Uži pokazatelj likvidnosti tokom trećeg kvartala 2019 i tokom 2018. godine

	<u>30. septembra 2019.</u>	<u>31. decembra 2018.</u>
Prosek tokom perioda	1,24	1,36
Najviši	1,55	1,77
Najniži	0,95	1,09
Na dan	1,09	1,28

Od 30. septembra 2017. na osnovu Odluke o upravljanju rizikom likvidnosti banke, donete od strane Narodne Banke Srbije, poslovne banke su u obavezi da na mesečnom nivou obračunavaju i izveštavaju o vrednosti Pokazatelja pokriva likvidnom aktivom (u daljem tekstu PPLA). PPLA predstavlja odnos zaštitnog sloja likvidnosti banke i neto odliva likvidnih sredstava do kojih bi došlo tokom narednih 30 dana od dana računanja ovog pokazatelja u pretpostavljenim uslovima stresa. Banka je dužna da PPLA, zbirno u svim valutama, održava na nivou koji nije niži od 100%.

Set politika i drugih internih akata usvojen od strane Upravnog i Izvršnog odbora detaljnije opisuje pitanja nadležnosti, metodologije obračuna, limita i eskalacije. Pored definisanog regulatornog limita Banka je uspostavila i prati i interne limite za PPLA.

Odeljenje za upravljanje tržišnim rizicima i rizikom likvidnosti u okviru Sektora upravljanja strateškim rizicima, portfoliom i kapitalom odgovorno je za obračun pokazatelja a za upravljanje pokazateljem odgovorna je Služba upravljanja aktivom i pasivom. Banka je na dan 30. septembra 2019. godine i 31. decembra 2018. godine imala vrednost PPLA iznad propisanog limita.

	<u>Na dan 30. septembra 2019.</u>	<u>Na dan 31. decembra 2018.</u>
PPLA	148,91%	175,30%

Banka pored obračuna regulatornih i internih pokazatelja sprovodi i redovni stres test za rizik likvidnosti. Analiza perioda opstanka radi se na nedeljnom nivou. Definisane su tri vrste krize (kriza imena, tržišna kriza i kombinovana kriza) sa dva stepena ozbiljnosti (blaga i ozbiljna). Svaka od kriza ima pretpostavljeni period trajanja.

Najgori scenario koji se prati pretpostavlja veoma ograničen pristup međubankarskom tržištu i tržištu kapitala, i u isto vreme velike odlive po osnovu klijentskih depozita. Dodatno, simulacija pretpostavlja veće korišćenje garancija i kreditnih linija. U peirodu od 1. januara do 30. septembra 2019. godine usvojene su nova metodologija i nove pretpostavke za analizu perioda opstanka. Banka je definisala interne limite za SPA. Metodologija koja se koristi za Analizu perioda opstanka (SPA) u EBS se zasniva na Pristupu opasne zone. Model opasne zone se koristi kao model rizika finansiranja u sistemskim stres testovima. Pretpostavka je da je rizik likvidnosti sekundarni rizik, koji se lako može proširiti i povećati bilo koju krizu koja proističe iz drugih kategorija rizika. Pristup Opasne zone podrazumeva da dok se kriza razvija i postaje ozbiljnija, postoje kritične tačke gde se svako finansijsko tržište zatvara i više nije dostupno za subjekt.

Banka u skladu sa zahtevima matične banke, a na bazi EU regulative, prati i izveštava pokazatelj NSFR (Net Stable Funding ratio). Pokazatelj je definisan kao odnos elemenata koji obezbeđuju stabilno finansiranje i elemenata koji zahtevaju stabilno finansiranje, i služi za praćenje rizika strukturne likvidnosti, sa fokusom na dugoročno finansiranje u svrhu ograničavanja upotrebe kratkoročnog finansiranja i finansiranja neusklađenosti. Banka je definisala interne limite za pokazatelj NSFR.

**NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE IZVEŠTAJE
za period završen 30. septembra 2019. godine**

6. UPRAVLJANJE RIZICIMA (nastavak)

6.4. Tržišni rizici

Tržišni rizici su mogućnost nastanka negativnih efekata na finansijski rezultat i kapital banke po osnovu promena vrednosti bilansnih pozicija i vanbilansnih stavki banke koje nastaju usled kretanja cena na tržištu.

Poslovanje Banke je između ostalih izloženo i tržišnim rizicima, koji obuhvataju devizni rizik, cenovni rizik po osnovu dužničkih i vlasničkih hartija od vrednosti i robni rizik.

Opšti cenovni rizik po osnovu dužničkih hartija od vrednosti je rizik od promene cene dužničke hartije od vrednosti usled promene opšteg nivoa kamatnih stopa.

Za izračunavanje kapitalnog zahteva opšteg cenovnog rizika Banka primenjuje metod dospeća.

Metod dospeća bazira se na raspoređivanju svih neto pozicija u dužničkim hartijama od vrednosti u klase i zone dospeća prema preostalom periodu do dospeća i kuponskoj (kamatnoj) stopi, a prema propisanoj tabeli u Odluci kojom se uređuje adekvatnost kapitala banke.

Kapitalne zahteve za tržišne rizike proistekle iz stavki Knjige trgovanja Banka izračunava primenom metodologije i smernica propisanih Odlukom o adekvatnosti kapitala banke.

Upravljanje tržišnim rizicima u Banci je definisano politikama, procedurama i pravilnicima koje odobravaju Upravni odbor i Izvršni odbor i koje su u saglasnosti sa strategijom upravljanja rizicima na nivou Erste Grupe, kao i sa svim relevantnim zakonskim i podzakonskim aktima Republike Srbije. Revizija politika, procedura i pravilnika se obavlja u skladu sa potrebama, a najmanje jednom godišnje.

Proces upravljanja tržišnim rizicima organizovan je kroz rad Odbora za upravljanje aktivom i pasivom. Odeljenja za upravljanje tržišnim rizicima i rizikom likvidnosti i Službe upravljanja aktivom i pasivom.

Identifikovanje, merenje, analiziranje i izveštavanje o izloženosti tržišnim rizicima povereno je posebnoj organizacionoj jedinici Banke, odnosno Odeljenju za upravljanje tržišnim rizicima i rizikom likvidnosti. Služba upravljanja aktivom i pasivom i Odeljenje za upravljanje tržišnim rizicima i rizikom likvidnosti na dnevnom nivou prate pokazatelj deviznog rizika, pri čemu Služba upravljanja aktivom i pasivom po pravilu jednom mesečno priprema izveštaj za Odbor za upravljanje aktivom i pasivom.

Dodatno, Odeljenje za upravljanje tržišnim rizicima i rizikom likvidnosti prati i upravlja tržišnim rizicima kroz kontrolu postavljenih limita knjige trgovanja izmenu postojećih i definisanje novih, kao i procenu relevantnih rizika proisteklih iz uvođenja novih proizvoda i složenih transakcija.

Postavljene su dve vrste limita:

- VaR limit
- Limiti osetljivosti (PVBP, CR01)

Value at Risk (VaR) meri maksimalni očekivani gubitak vrednosti rizične aktive ili portfolija tokom unapred definisanog perioda držanja za dati interval pouzdanosti. Kalkulacija VaR-a se sprovodi metodom istorijske simulacije sa jednostranim nivoom poverenja od 99%, periodom držanja od jednog dana i dvogodišnjim simulacionim periodom.

Praćenje izloženosti radi se na dnevnom nivou.

VaR u RSD hiljada	Na dan 30. septembra 2019.	Na dan 31. decembra 2018.
<i>Kamatni rizik</i>	19.648	17.931
<i>Devizni rizik</i>	10.715	9.540
Ukupno	22.996	18.355

Obračun VaR-a se sprovodi u tehničkom rešenju implementiranom na nivou Erste Grupe.

Postavljena su dva limita osetljivosti, PVBP i CR01.

Price Value of a Basis Point (PVBP) je pretpostavljena promena cene pozicija iz knjige trgovanja usled paralelnog pomeranja krive prinosa za 1 bazni poen. Limit je definisan po valutama (RSD, EUR, USD, OTH) i na total nivou.

**NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE IZVEŠTAJE
za period završen 30. septembra 2019. godine**

6. UPRAVLJANJE RIZICIMA (nastavak)

6.4. Tržišni rizici (nastavak)

Credit PV01 (CR01) je pretpostavljena promena vrednosti hartija od vrednosti usled paralelnog pomeranja kreditnog spreda za jedan bazni poen. Izloženost se prati na nivou pojedinačnog izdavaoca, zasebno za hartije od vrednosti u knjizi trgovanja i u bankarskoj knjizi.

Pomenute limite odobrava Izvršni odbor Banke, na predlog Sektora upravljanja strateškim rizicima, portfolijom i kapitalom i Odbor za tržišne rizike Erste Grupe. Izloženost i usklađenost sa limitima prati se na dva nivoa, od strane Odeljenja za upravljanje tržišnim rizicima i rizikom likvidnosti i od strane Group Trading Book Risk Management.

U slučaju prekoračenja interno propisanih limita definisan je proces eskalacije i mere za vraćanje u okvire limita.

6.4.1 Rizik od promene kamatnih stopa

Kamatni rizik je rizik od nastanka negativnih efekata na finansijski rezultat i kapital Banke usled promena kamatnih stopa, a Banka je izložena ovom riziku po osnovu stavki koje se vode u bankarskoj knjizi i procenjuje isti ukupno i po svim materijalno značajnim valutama za čiju definiciju ima uspostavljene kriterijume. U skladu sa tim kriterijumima, pod materijalno značajnim valutama Banka smatra RSD i EUR.

Osnova za formiranje kamatnih stopa su tržišne kamatne stope, na osnovu čijih kretanja se i kamatne stope Banke redovno usklađuju. Rezultat promene kamatnih stopa može biti povećanje ili smanjenje kamatnih marži. Aktivnost upravljanja rizikom kamatnih stopa ima za cilj optimizaciju odnosa ovih uticaja u smislu uticaja na neto prihod od kamate sa jedne, i ekonomsku vrednost kapitala sa druge strane.

Odbor za upravljanje aktivom i pasivom upravlja ročnom usklađenošću aktive i pasive na osnovu: smernica Grupe, makroekonomskih analiza i predviđanja, predviđanja uslova za postizanje likvidnosti, analize i predviđanja trendova kamatnih stopa na tržištu za različite segmente aktive i pasive.

Banka je uspostavila set indikatora i limita osetljivosti kojima se prati i upravlja izloženošću kamatnom riziku u bankarskoj knjizi.

Basis point 01 (BP01) – promena vrednosti bilansnih pozicija usled promene kamatnih stopa za jedan bazni poen (izloženost se prati na ukupnom i nivou pojedinačnih valuta, za definisane vremenske korpe).

Economic Value of Equity (EVE) – šok od +/- 200 baznih poena za svaku pojedinačnu valutu i sumiranje najgorih scenarija, u skladu sa NBS regulativom i EBA smernicama. Za diskontovanje se koristi risk free kriva. Pored paralelnih šokova, prate se i neparalelna scenarija promene kamatnih stopa.

Market Value of Equity (MVoE) - šok od +/- 200 baznih poena za svaku pojedinačnu valutu i sumiranje najgorih scenarija. Za diskontovanje se koristi risk free kriva uvećana za marginu.

EVE i MVoE raciji se obračunavaju kao odnos osetljivosti i kapitala.

CR01 – promena vrednosti portfolija hartija od vrednosti raspoređenih u bankarsku knjigu usled promene kreditnog spreda za 1 bazni poen.

Kako bi se identifikovao kamatni rizik i obračunali pokazatelji, sve pozije se grupišu u predefinisane vremenske korpe na bazi preostale ročnosti ili narednog određivanja kamatne stope. Pozicije bilansa stanja koje nemaju ugovoreni rok dospeća (pre svega depoziti po viđenju) se modeliraju statističkim metodama.

**NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE IZVEŠTAJE
za period završen 30. septembra 2019. godine**

6. UPRAVLJANJE RIZICIMA (nastavak)

6.4. Tržišni rizici stopa (nastavak)

6.4.2. Devizni rizik

Devizni rizik je rizik da će doći do promene vrednosti finansijskih instrumenata i negativnih efekata na finansijski rezultat i kapital Banke usled promena deviznog kursa. Bankarsko poslovanje u različitim valutama uslovljava izloženost oscilacijama deviznih kurseva više valuta.

Banka upravlja deviznim rizikom nastojeći da spreči negativne efekte promene međuvalutnih kurseva i kursa stranih valuta u odnosu na dinar (negativne kursne razlike) kako na finansijski rezultat Banke, tako i na sposobnost komitenata da vraćaju kredite u stranoj valuti.

U cilju zaštite od deviznog rizika, Banka dnevno prati kretanje deviznih kurseva na finansijskom tržištu, vodi politiku niske izloženosti deviznom riziku i sa korisnicima kredita i plasmana ugovara valutnu klauzulu.

Sektor finansijskih tržišta i Služba upravljanja aktivom i pasivom dnevno prate kretanje deviznog rizika u celini i po pojedinim valutama. Odeljenje za upravljanje tržišnim rizicima i rizikom likvidnosti dnevno prati kretanje pokazatelja deviznog rizika i interno postavljene limite devizne pozicije po valutama. Pozicije se prate svakodnevno kako bi se osiguralo da vrednosti datih pozicija ostanu u visini svih utvrđenih limita.

U skladu sa regulatornim zahtevima Narodne banke Srbije, Banka kontinuirano održava svoju deviznu poziciju – pokazatelj njenog deviznog rizika u granicama zakonski propisanog maksimuma u odnosu na kapital, gde je Banka dužna da obezbedi da njena ukupna neto otvorena devizna pozicija ne prelazi 20% njenog kapitala.

U peiodu od 1. januara do 30. septembra 20192019. godine, Banka je kontinuirano vodila računa o usklađenosti pokazatelja deviznog rizika, pri čemu je navedeni pokazatelj bio na nivou koji je u okviru propisanog limita. Pokazatelj deviznog rizika Banke na kraju svakog radnog dana nije bio veći od 20% u odnosu na kapital Banke.

**NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE IZVEŠTAJE
za period završen 30. septembra 2019. godine**

6. UPRAVLJANJE RIZICIMA (nastavak)

6.5. Koncentracija rizika Banke

Koncentracija rizika Banke obuhvataju rizike izloženosti Banke prema jednom licu ili prema grupi povezanih lica, kao i rizike izloženosti Banke prema licu povezanom sa Bankom.

Praćenje izloženosti Banke ovom riziku obavezan je deo postupaka u fazi odobravanja plasmana u smislu da organ - odbor koji odobrava plasman raspolaže podacima o ukupnoj visine izloženosti Banke prema klijentu ili grupi povezanih lica i odnosa prema kapitalu Banke.

U 2019. godini Banka je vodila računa o usklađenosti pokazatelja rizika izloženosti i, sprovođenjem odgovarajućih aktivnosti predviđenim relevantnim procedurama i odlukama o odobravanju kredita, obezbedila usklađenost svojih plasmana i ulaganja sa pokazateljima poslovanja propisanim od strane Narodne banke Srbije (videti Napomenu 4.2) kao i internim pokazateljima.

U skladu sa politikama koje definišu upravljanje rizicima, rukovodstvo Banke utvrđuje limite, odnosno maksimalnu koncentraciju plasmana po pojedinim pravnim licima ili grupi povezanih lica, i licima povezanim sa Bankom.

Postupci sprovođenja upravljanja ovim rizikom predmet su i kontrole interne revizije i funkcije kontrole usklađenosti poslovanja.

Takođe, sa stanjem na dan 30. septembra 2019. godine, Banka je usklađena sa pokazateljem rizika koncentracije koji je definisan Odlukom o upravljanju rizikom koncentracije po osnovu izloženosti banke određenim vrstama proizvoda.

6.6. Rizici ulaganja banke

Rizici ulaganja Banke, obuhvataju rizike ulaganja u kapital drugih pravnih lica i u osnovna sredstva.

U skladu sa regulativom Narodne banke Srbije, prati se visina ulaganja Banke i visina regulatornog kapitala i obezbeđuje da ulaganje Banke u jedno lice koje ne posluje u finansijskom sektoru ne pređe 10% kapitala Banke, te da ukupna ulaganja Banke u lica koja nisu u finansijskom sektoru i u osnovna sredstva i investicione nekretnine Banke ne pređu 60% kapitala Banke.

Izloženost riziku ulaganja Banke u druga pravna lica i u osnovna sredstva, prati se na način da je organizacioni deo ili organ Banke nadležan za nabavku osnovnih sredstava i ulaganje u pravna lica upoznat sa trenutnim stanjem izloženosti i visinom kapitala radi blagovremenog postupanja u skladu sa propisanim limitima.

U 2019. godini, Banka je vodila računa o usklađenosti pokazatelja rizika ulaganja i sprovođenjem odgovarajućih aktivnosti obezbedila usklađenost ulaganja sa pokazateljima propisanim od strane Narodne banke Srbije.

Postupci sprovođenja upravljanja ovim rizikom predmet su i kontrole interne revizije i funkcije kontrole usklađenosti poslovanja.

6.7. Rizik zemlje

Pod rizikom koji se odnosi na zemlju porekla lica prema kome je Banka izložena podrazumevaju se negativni efekti koji bi mogli uticati na njen finansijski rezultat i kapital zbog nemogućnosti Banke da naplati potraživanja od ovog lica iz razloga koji su posledica političkih, ekonomskih ili socijalnih prilika u zemlji porekla tog lica.

Banka najvećim delom plasira sredstva komitentima iz Republike Srbije, dok je riziku zemlje izložena u najvećoj meri u delu sredstava koja se u određenim momentima mogu plasirati do utvrđenih limita ino-bankama.

Banka vodi politiku upravljanja rizikom zemlje na način što primenjuje usvojene limite, koje je odredila matična banka na osnovu rejtinga zemalja.

Izloženost Banke riziku zemlje je nizak iz razloga što je učešće nerezidenata u ukupnom portfoliju Banke nisko.

**NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE IZVEŠTAJE
za period završen 30. septembra 2019. godine**

6. UPRAVLJANJE RIZICIMA (nastavak)

6.8. Operativni rizik

Operativni rizik je rizik nastanka negativnih efekata na finansijski rezultat i kapital banke usled propusta u radu zaposlenih, neodgovarajućih unutrašnjih procedura i procesa, neadekvatnog upravljanja informacionim i drugim sistemima u banci, kao i usled nepredvidivih eksternih događaja.

Banka je uspostavila sveobuhvatan sistem upravljanja operativnim rizikom kroz identifikaciju i evidenciju, procenu i praćenje operativnog rizika u svim materijalno značajnim proizvodima, aktivnostima, procesima i sistemima. Upravljanje operativnim rizikom je obaveza svih zaposlenih Banke.

Komiteo za upravljanje ne-finansijskim rizicima, pored nezavisnog Odeljenja za upravljanje operativnim rizikom i ostalim ne-finansijskim rizicima, te ostalih kontrolnih funkcija, aktivno doprinosi unapređenju funkcije upravljanja operativnim rizikom.

Sistemom izveštavanja o događajima operativnog rizika vrši se pravovremena evidencija i izveštavanje identifikovanih događaja operativnog rizika, dok se procesom usklađivanja sa drugim izvorima informacija obezbeđuje kompletnost, koherentnost i obuhvatnost svih događaja operativnog rizika koji su se dogodili u Banci. Događaji operativnog rizika sakupljaju se u jedinstvenu bazu podataka i dalje analiziraju i prate.

Banka kontinuirano vrši edukacije svih zaposlenih u oblasti upravljanja operativnim rizikom podizanjem nivoa svesti zaposlenih o istom, unapređuje kvantitativne i kvalitativne alate za identifikovanje i merenje izloženosti riziku (kao što su samoprocena, ključni indikatori operativnog rizika, scenario analiza i sl.), te uspostavlja i unapređuje adekvatne preventivne i korektivne mere sa ciljem umanjavanja izloženosti operativnom riziku na prihvatljiv nivo.

Banka je definisala i redovno revidira i ažurira interne akte kojima reguliše područje upravljanja izloženosti Banke operativnom riziku, vodeći računa o usklađenosti sa važećim regulatornim okvirom te standardima Grupe.

Banka je putem Programa osiguranja od operativnih rizika osigurana od klasičnih rizika i specifičnih bankarskih rizika. Klasični rizici obuhvataju požar, grom, eksploziju, štete od vode, pad letelice, te štete na imovini, pljačke, provale, krađe (vredne imovine), gubitke usled prekida rada, rizike vezane za sredstva od vrednosti i opštu odgovornost. Specifični rizici Banke obuhvataju interne i eksterne prevare, tehnološke rizike, građansku odgovornost i osiguranje koletarala.

Kontinuirano se vrši procena rizika koji nastaju u procesu uvođenja novih proizvoda/usluga, projekata, kao i procena rizika koji nastaju poveravanjem aktivnosti trećim licima. Unapređenje internih kontrolnih mehanizama je neophodan element u svim aktivnostima upravljanja operativnim rizikom.

Banka vrši izračun kapitalnog zahteva pod Stubom 1 za operativni rizik primenom pristupa osnovnog indikatora dok pod Stubom 2 primenjuje napredni pristup koristeći interni model.

6.9. Upravljanje kapitalom

Ciljevi Banke u pogledu upravljanja kapitalom, što predstavlja širi koncept od iznosa kapitala prikazanog u bilansu stanja, su:

- da obezbedi usaglašenost sa zahtevima Narodne banke Srbije;
- da obezbedi nivo i strukturu kapitala koji mogu da podrže očekivani rast plasmana;
- da obezbedi mogućnost dugoročnog nastavka poslovanja uz obezbeđenje prinosa akcionarima i koristi drugim zainteresovanim stranama i
- da obezbedi jaku kapitalnu osnovu kao podršku daljem razvoju poslovanja Banke.

Banka upravlja strukturom kapitala i vrši usklađivanja u skladu sa promenama u ekonomskim uslovima i rizikom karakterističnim za aktivnosti Banke. Rukovodstvo Banke redovno prati pokazatelje adekvatnosti Banke i druge pokazatelje poslovanja koje propisuje Narodna banka Srbije i dostavlja kvartalne izveštaje Narodnoj banci Srbije o ostvarenim vrednostima pokazatelja.

Zakonom o bankama i relevantnim odlukama Narodne banke Srbije, koje su od 30. juna 2017. godine u potpunosti usklađene sa zahtevima Bazel 3 standarda, propisano je da banke moraju da održavaju minimalni iznos kapitala od dinarske protivvrednosti 10 miliona evra prema zvaničnom srednjem kursu, kao i da obim i strukturu svog poslovanja usklade sa pokazateljima poslovanja propisanim Odlukom o upravljanju rizicima, Odlukom o upravljanju rizikom koncentracije po osnovu izloženosti banke određenim vrstama proizvoda i Odlukom o adekvatnosti kapitala.

**NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE IZVEŠTAJE
za period završen 30. septembra 2019. godine**

6. UPRAVLJANJE RIZICIMA (nastavak)

6.9. Upravljanje kapitalom (nastavak)

Regulatorno pripisani minimalni pokazatelji adekvatnosti kapitala, uključujući zaštitne slojeve kapitala sa stanjem na dan 30. septembra 2019. godine iznosili su:

- pokazatelj adekvatnosti osnovnog akcijskog kapitala 10,30% (4,5% regulatorni minimum, uvećan za 2,5% zaštitnog sloja za očuvanje kapitala, 1% zaštitnog sloja kapitala za sistemski značajnu banku i 2,30% zaštitnog sloja kapitala za strukturni sistemski rizik)
- pokazatelj adekvatnosti osnovnog kapitala 11,80% i
- pokazatelj adekvatnosti kapitala 13,80%.

Pored zahteva definisanih u vidu minimalnih pokazatelja adekvatnosti kapitala i zaštitnih slojeva kapitala, Banka je u obavezi da ispunjava i dodatni regulatorni minimalni kapitalni zahtev, definisan u procesu sveobuhvatne supervizorske procene (Supervisory Review and Evaluation Process - SREP), koji je Narodna banka Srbije za 2018. godinu definisala u formi smernice, dok će u buduću biti definisan u formi minimalnog zahteva za kapitalom.

Navedenom Odlukom Narodne banke Srbije o adekvatnosti kapitala banke utvrđen je način izračunavanja kapitala Banke i pokazatelja njegove adekvatnosti. Ukupan kapital Banke se sastoji od osnovnog (konkretno osnovnog akcijskog kapitala) i dopunskog kapitala i definisanih odbitnih stavki, dok se rizična bilansna i vanbilansna aktiva utvrđuju u skladu sa propisanim ponderima rizičnosti za sve tipove aktive. U skladu sa izmenama i dopunama Odluke o adekvatnosti kapitala banke („Službeni glasnik RS“, br. 103/2018 koje su stupile na snagu 1. Januara 2019. godine, Banka u obračun regulatornog kapitala uključuje i nove odbitne stavke od osnovnog akcijskog kapitala, koje su prikazane u tabeli u nastavku kao i u tački 6.9.a (Prilog 1) ovih Napomena.

Kapital banke čini zbir osnovnog i dopunskog kapitala, pri čemu osnovni kapital čini zbir osnovnog akcijskog kapitala i dodatnog akcijskog kapitala. Pokazatelj adekvatnosti kapitala Banke jednak je odnosu kapitala banke i zbira aktive ponderisane kreditnim rizikom, kapitalnog zahteva za cenovni rizik iz aktivnosti iz knjige trgovanja pomnoženog recipročnom vrednošću pokazatelja adekvatnosti kapitala (propisanih 8%), kapitalnog zahteva za devizni rizik pomnoženog recipročnom vrednošću pokazatelja adekvatnosti kapitala, kapitalnog zahteva za rizik prilagođavanja kreditne izloženosti pomnoženog recipročnom vrednošću pokazatelja adekvatnosti kapitala, kapitalnog zahteva za operativni rizik pomnoženog recipročnom vrednošću pokazatelja adekvatnosti kapitala i rizikom ponderisanih izloženosti za rizik druge ugovorne strane.

Banka sprovodi i proces interne procene adekvatnosti kapitala (ICAAP), utvrđuje raspoloživi interni kapital i vrši njegovu raspodelu, te razvija strategiju i plan upravljanja kapitalom u skladu sa Odlukom o upravljanju rizicima banke.

Okvir za integrisano upravljanje rizicima i kapitalom kao koncept koji je u Banci uspostavljen, kao svoju ključnu komponentu ima Proces interne procene adekvatnosti kapitala (Internal Capital Adequacy Assessment Process - ICAAP). Ovaj okvir je definisan kako bi podržao rukovodstvo banke u procesu upravljanja rizicima kojima je banka izložena, kao i njenim internim kapitalom, a sve u cilju da se postigne da Banka ima zadovoljavajući nivo kapitala u skladu sa svojim rizičnim profilom.

Okvir za integrisano upravljanje rizicima i kapitalom predstavlja sveobuhvatan sistem koji je neophodan kako bi se zadovoljila očekivanja regulatora, ali i da bi se obezbedili efikasni interni instrumenti za upravljanje. Sastoji se od sledećeg:

- Izveštaja o sklonosti ka rizicima (Risk Appetite Statement - RAS), limita i strategije upravljanja rizicima;
- Sveobuhvatnih analiza izloženosti rizicima uključujući ocenu materijalne značajnosti rizika, analizu i upravljanje rizikom koncentracije i stres testiranje;
- Određivanje kapaciteta za preuzimanje rizika (Risk-bearing Capacity Calculation - RCC);
- Planiranje ključnih pokazatelja izloženosti rizicima;
- Planiranje oporavka i restrukturiranja.

U skladu sa Zakonom o bankama i Odlukom o planovima oporavka banke i bankarske grupe („Službeni glasnik RS“. br. 71/2015) Banka redovno izrađuje i Narodnoj banci Srbije dostavlja Plan oporavka, koji predstavlja glavni stub za očuvanje finansijske otpornosti Banke, kao i postizanje stabilnosti u situacijama ozbiljnih finansijskih poremećaja. Pored navedenog, Banka za potrebe pripreme Plan restrukturiranja i definisanja Minimalnog zahteva za kapitalom i podobnim obavezama Banke dostavlja Narodnoj banci Srbije podatke, u skladu sa Odlukom o minimalnom zahtevu za kapitalom i podobnim obavezama banke („Službeni glasnik RS“. br. 30/2015 i 78/2017) i Odlukom o informacijama i podacima koji se dostavljaju Narodnoj banci Srbije za potrebe izrade i ažuriranja plana restrukturiranja banke i bankarske grupe („Službeni glasnik RS“. br. 78/2015, 78/2017 i 46/2018).

**NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE IZVEŠTAJE
za period završen 30. septembra 2019. godine**
6. UPRAVLJANJE RIZICIMA (nastavak)
6.9. Upravljanje kapitalom (nastavak)

U sledećoj tabeli je prikazana struktura ukupnog kapitala Banke na dan 30. septembra 2019. i 31. decembra 2018. godine, kao i koeficijent adekvatnosti kapitala:

	30.09.2019.	U RSD hiljada 31.12.2018.
Osnovni kapital		
Osnovni akcijski kapital		
Uplaćen iznos instrumenata osnovnog akcijskog kapitala	12.909.000	10.040.000
Pripadajuća emisiona premija uz instrumente osnovnog akcijskog kapitala	2.553.944	124.475
Dobit iz tekućeg perioda koja ispunjava uslove za uključivanje u osnovni akcijski kapital	1.091.670	870.617
Revalorizacione rezerve i ostali nerealizovani dobiti	840.637	602.586
Nerealizovani gubici	(126.096)	(90.388)
Ostale rezerve	12.955.128	10.036.645
Dodatna prilagođavanja vrednosti	(27.039)	(24.354)
Ostala nematerijalna ulaganja pre umanjenja za povezane odložene poreske obaveze	(642.700)	(537.025)
Bruto iznos potraživanja od dužnika – fizičkog lica (osim poljoprivrednika i preduzetnika) po osnovu odobrenih potrošačkih kredita, gotovinskih kredita ili ostalih kredita koji se iskazuju na računima 102, 107 i 108 kod kojih je stepen kreditne zaduženosti tog dužnika pre odobrenja kredita bio veći od procenta utvrđenog u skladu sa odlukom kojom se uređuje klasifikacija bilansne aktive i vanbilansnih stavki banke ili će taj procenat biti veći usled odobrenja kredita	(24.472)	-
Bruto iznos potraživanja od dužnika – fizičkog lica (osim poljoprivrednika i preduzetnika) po osnovu odobrenih potrošačkih kredita, gotovinskih kredita ili ostalih kredita koji se iskazuju na računima 102, 107 i 108 i čija je ugovorena ročnost duža od 2920 dana – ako su ti krediti odobreni u periodu od 1. januara do 31. decembra 2019. godine	(8.211)	-
	29.521.860	21.022.556
Dopunski kapital		
Subordinirane obaveze	3.713.837	3.873.180
	3.713.837	3.873.180
Kapital:	33.235.698	24.895.736
Rizična bilansna i vanbilansna aktiva		
Kapitalni zahtev za kreditni rizik, rizik druge ugovorne strane i rizik izmirenja /isporuke po osnovu slobodnih isporuka	10.598.576	9.779.033
Kapitalni zahtev za cenovni rizik	206.602	161.078
Kapitalni zahtev za devizni rizik	3.590	50.741
Kapitalni zahtev za operativni rizik	1.251.550	1.175.138
Kapitalni zahtev za rizik prilagođavanja kreditne izloženosti	77.616	34.384
	19,46	15,02
Adekvatnost osnovnog akcijskog kapitala	19,46	15,02
Adekvatnost osnovnog kapitala	21,91	17,78

Banka je usklađena sa svim regulatornim zahtevima u pogledu adekvatnosti kapitala na svim nivoima.

**NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE IZVEŠTAJE
za period završen 30. septembra 2019. godine**

6. UPRAVLJANJE RIZICIMA (nastavak)

6.9. Upravljanje kapitalom (nastavak)

U skladu sa izmenama i dopunama Odluke o adekvatnosti kapitala banke („Službeni glasnik RS“, br. 103/2018), uvedene su nove odbitne stavke od osnovnog akcijskog kapitala, i to:

- bruto iznos potraživanja od dužnika – fizičkog lica (osim poljoprivrednika i preduzetnika) po osnovu odobrenih potrošačkih kredita, gotovinskih kredita ili ostalih kredita koji se iskazuju na računima 102, 107 i 108 u skladu sa odlukom kojom se propisuju Kontni okvir i sadržina računa u Kontnom okviru za banke kod kojih je stepen kreditne zaduženosti tog dužnika pre odobrenja kredita bio veći od procenta utvrđenog u skladu sa odlukom kojom se uređuje klasifikacija bilansne aktive i vanbilansnih stavki banke (60%) ili će taj procenat biti veći usled odobrenja kredita, pri čemu se ova odbitna stavka primenjuje bez obzira na to da li je nakon odobrenja kredita stepen kreditne zaduženosti dužnika postao niži od tog procenta;
- bruto iznos potraživanja od dužnika – fizičkog lica (osim poljoprivrednika i preduzetnika) po osnovu odobrenih potrošačkih kredita, gotovinskih kredita ili ostalih kredita, izuzev kredita iz odredbe pod 15) ovog stava, koji se iskazuju na računima 102, 107 i 108 u skladu sa odlukom iz odredbe pod 13) ovog stava i čija je ugovorena ročnost:
 - duža od 2920 dana – ako su ti krediti odobreni u periodu od 1. januara do 31. decembra 2019. godine,
 - duža od 2555 dana – ako su ti krediti odobreni u periodu od 1. januara do 31. decembra 2020. godine,
 - duža od 2190 dana – ako su ti krediti odobreni počev od 1. januara 2021. godine;
- bruto iznos potraživanja od dužnika – fizičkog lica (osim poljoprivrednika i preduzetnika) po osnovu potrošačkih kredita odobrenih za kupovinu motornih vozila koji se iskazuju na računu 102 u skladu sa odlukom iz odredbe pod 13) ovog stava a čija je ugovorena ročnost duža od 2920 dana – ako su ti krediti odobreni počev od 1. januara 2019. godine;

Pokazatelj leveridža

Pokazatelj leveridža Banke, koji predstavlja odnos osnovnog kapitala, koji se dobija kao zbir osnovnog akcijskog kapitala i dodatnog osnovnog kapitala u skladu sa odlukom kojom se uređuje adekvatnost kapitala banke, i iznosa izloženosti za potrebe obračuna pokazatelja leveridža, iznosio je 12,04% na 30.09.2019. godine.

**NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE IZVEŠTAJE
za period završen 30. septembra 2019. godine**

6. UPRAVLJANJE RIZICIMA (nastavak)

6.10. Pravična (fer) vrednost finansijskih sredstava i obaveza

Obračun fer vrednosti u Banci je baziran prvenstveno na eksternim izvornima podataka (kotacije dilera za državne obveznice i raspoložive cene akcija sa berze). OTC derivati vrednuju se uz pomoć modela. Korišćenjem modela vrednuju se i obveznice ukoliko ne postoji adekvatan broj kotacija ili kotacije nisu ažurne.

Model za vrednovanje

Obveznice

Obveznice za koje kotacije nisu raspoložive u adekvatnom broju ili kotacije nisu dovoljno ažurne vrednuju se diskontovanjem budućih novčanih tokova korišćenjem unapred definisane krive za odgovarajuću valutu.

OTC derivati

Vrednovanje se radi diskontovanjem budućih novčanih tokova uz pomoć definisanih kriva prinosa za konkretan proizvod i konkretnu valutu. Tako dobijena vrednost derivata prilagođava se za Credit Valuation Adjustment (CVA) i Debt Valuation Adjustment (DVA), jer kreditni rizik druge ugovorne strane i sopstveni kreditni rizik nisu uzeti u obzir. CVA se odnosi na prilagođavanje za kreditni rizik druge ugovore strane, dok se DVA odnosi na prilagođavanje za sopstveni kreditni rizik. Vrednost pomenutih prilagođavanja zavisi od PD-a, LGD-a i izloženosti (NPV).

	u RSD hiljada	
	Na dan 30. septembra 2019.	Na dan 31. decembra 2018.
CVA	28.310	12.398
DVA	(8.871)	(1.884)

Hijerarhija instrumenata koji se vrednuju po fer vrednosti

U skladu sa MSFI 13 banka kvartalno dodeljuje odgovarajuće nivoe FV svim pozicijama aktive i pasive koje se vrednuju po fer vrednosti ili čija fer vrednost mora da se objavi u Napomenama uz finansijske izveštaje. Nivoi se dodeljuju u zavisnosti od toga kako se izvodi tržišna vrednost instrumenta. Postoje 3 nivoa.

Nivo FV 1

Fer vrednost finansijskih instrumenata kojima je dodeljen Nivo FV 1 hijerarhije određuje se na osnovu tržišnih kotacija. Fer vrednost određena na osnovu kotacija može biti Nivoa 1 ukoliko su frekvencija i obim trgovanja zadovoljavajući i postoji konzistentnost cena.

Kao Nivo FV 1 klasifikuju se derivati kojima se trguje organizovano, na berzi, kao i akcije i obveznice za koje postoji aktivno tržište.

Nivo FV 2

Instrumenti za koje postoje tržišne kotacije, ali čije tržište se ne može smatrati aktivnim usled ograničene likvidnosti, klasifikuju se kao Nivo 2. Ukoliko tržišne kotacije nisu dostupne, ali se fer vrednost određuje korišćenjem modela za vrednovanje (diskontovanje budućih novčanih tokova), a svi parametri modela (krive prinosa, spreadovi) su dostupni na tržištu, takođe se dodeljuje Nivo 2.

OTC derivati i manje likvidne akcije i obveznice klasifikuju se kao Nivo 2 instrumenti.

Nivo FV 3

Instrumenti čija se fer vrednost određuje na bazi kotacija koje nisu dovoljno ažurne ili korišćenjem modela čiji svi inputi nisu tržišno dostupni klasifikuju se kao Nivo 3 hijerarhije. Tržišno nedostupni parametri najčešće se odnose na kreditne spreadove koji se izvode iz interno obračunatih mera – PD i LGD.

Akcije za koje se po stoje kotacije, nelikvidne obveznice, kao i krediti i depoziti klasifikuju se kao Nivo 3.

NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE IZVEŠTAJE
za period završen 30. septembra 2019. godine

7. DOGAĐAJI NAKON DATUMA IZVEŠTAJNOG PERIODA

Nije bilo događaja nakon datuma bilansa stanja koji bi zahtevali korekcije ili obelodanjivanja u pojedinačnim finansijskim izveštajima na dan 30. septembra 2019. godine.

42. DEVIZNI KURSEVI

Zvanični srednji devizni kursevi Narodne Banke Srbije utvrđeni na međubankarskom sastanku deviznog tržišta, korišćeni za preračun deviznih pozicija bilansa stanja na dan 30. septembra 2019. godine i 31. decembra 2018. godine u funkcionalnu valutu, za pojedine strane valute su:

	U RSD	
	30. septembra 2019.	31. decembra 2018.
EUR	117,5283	118,1946
USD	107,4299	103,3893
CHF	108,3809	104,9779

Novi Sad, 15. novembra 2019. godine

Odobreno od rukovodstva Erste Bank a.d. Novi Sad

Ste van Č omić
Direktor Sektora
računovodstva i kontroli n ga

Slavko Č arić
Predsednik Izvršnog
odbor a

**NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE IZVEŠTAJE
za period završen 30. septembra 2019. godine**
PRILOG
Korišćene skraćenice:

AC	(eng. Amortized cost) – Vrednovanje finansijskih instrumenata po amortizovanoj vrednosti
AFS	(eng. Available for sale) – Raspoloživo za prodaju
ALCO	(eng. Asset and Liability Management Committee) - Odbor za upravljanje aktivom i pasivom
ALM	(eng. Asset and Liabilities Management) - Upravljanje aktivom i pasivom
AML	(eng. Anti-Money Laundering) - Sprečavanje pranja novca
bps	(eng. Basis points) – Procentni poen
CCF	(eng. Credit Conversion Factor) – Regulatorni faktori konverzije
CR01	(eng. Credit Price Value) - Pretpostavljena promena vrednosti hartija od vrednosti usled paralelnog pomeranja kreditnog spreda za jedan bazni poen
CRR	(eng. Capital Requirements Regulation) – uredba Evropske unije o kapitalnim zahtevima
CVA	(eng. Credit Value Adjustments) – Rizik prilagođavanja kreditne izloženosti druge ugovorne strane
DTA	(eng. Deferred tax asset) - Oložena poreska sredstva
DVA	(eng. Debit Value Adjustment) - Sospstveni rizik neizvršenja obaveza
EAD	(eng. Exposure at Default) - Izloženost u slučaju neizmirenja obaveza
EBA	(eng. European Banking Authority)– Evropsko telo za superviziju banaka
EIR	(eng. Effective interest rate) – Efektivna kamatna stopa
EVE	(eng. Economic Value Of Equity) - Ekonomska vrednost kapitala
FVOCI	(eng. Fair value through other comprehensive income) - Vrednovanje finansijskih instrumenata kroz ostali rezultat
FVPL	(eng. Fair value through profit or loss) - Vrednovanje finansijskih instrumenata kroz bilans upeha
FV	(eng. Fair value) - Fer vrednost
FX	(eng. Foreign exchange) - U stranoj valuti
GCA	(eng. Gross Carrying Amount) - Bruto knjigovodstvena vrednost
HFT	(eng. Held for trading) – Portfolio HOV raspoloživih za trgovanje
HOV	Hartije od vrednosti
HTM	(eng. Held to maturity) – Portfolio HOV koja se drže do dospeća
ICAAP	(eng. Internal capital adequacy assessment process) - Proces interne procene adekvatnosti kapitala
IRB	(eng. Internal Ratings Based Approach) - Pristup zasnovan na internom rejtingu
LGD	(eng. Loss Given Default) - Gubitak usled nastupanja statusa neizmirenja obaveza
LTV pokazatelj	(eng. Loan To Value) - Odnos bruto vrednosti potraživanja i tržišne vrednosti nepokretnosti kojom/ima je to potraživanje obezbeđeno
MRS	Međunarodni računovodstveni standardi
MSFI	Međunarodni standardi finansijskog izveštavanja
MVoE	(eng. Market Value of Equity) - Tržišna vrednost kapitala
NBS	Narodna banka Srbije
NPL	Nenaplativa potraživanja
NSFR	(eng. Net Stable Funding Ratio) - Pokazatelj neto stabilnih izvora finansiranja, a predstavlja indikator strukturne likvidnosti koji ima za cilj sprečavanje strukturnih neusklađenosti u strukturi bilansne aktive i pasive u vremenskom periodu od 1 godine

**NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE IZVEŠTAJE
za period završen 30. septembra 2019. godine**

OAK	Odluka o adekvatnosti kapitala
OCI	(eng. Other Comprehensive Income) – Ostali rezultat
OTC derivati	(eng. Over the Counter) - vanberzanski derivati (eng. Probability of Default) - Verovatnoća neizmirenja obaveza
PD	
POCI	(eng. Purchased or originated credit impaired) - Finansijska sredstva obezvređena prilikom inicijalnog priznavanja
PPLA	Pokazatelj pokrića likvidnom aktivom
PVBP	(eng. Price Value Basis Point) - Pretpostavljena promena cene pozicija iz knjige trgovanja usled paralelnog pomeranja krive prinosa za 1 bazni poen
RCC	(eng. Risk-bearing Capacity Calculation) - Određivanje kapaciteta za preuzimanje rizika
REPO	(eng. Repurchase Agreement) - Hartije od vrednosti kupljene po ugovoru, kojim je utvrđeno da će se ponovo prodati na tačno određeni dan u budućnosti su priznate u bilansu stanja.
RSD	Dinar Republike Srbije
SICR	(eng. Significant increase in credit risk) - Značajno povećanje kreditnog rizika
SME	(eng. Small and Medium Size Enterprises) - Mala i srednja preduzeća
SPA	(eng. Survival Period Analysis) - Analiza perioda opstanka
SPPI	(eng. Solely payments of Principal and Interest) – Procena karakteristika ugovorenih novčanih tokova da li novčani tokovi predstavljaju samo plaćanje glavnice i kamate
SREP	(eng. Supervisory Review and Evaluation Process) – Proces supervizorske procene
VaR	(eng. Value-at-Risk) - Vrednost pod riskom meri maksimalni očekivani gubitak vrednosti rizične aktive ili portfolija

Erste Bank a.d. Novi Sad

Bulevar oslobođenja br. 5
21000 Novi Sad
www.erstebank.rs
info@erstebank.rs

Tel: 0800 201 201
080 48 48 000
Fax: 021 480 97 00

Agencija za privredne registre: 974/2005
Matični broj: 08063818
PIB: 101628723
Poslovni račun: 908-34001-19
Ukupan upisani i uplaćeni kapital:
12.909.000.000,00 RSD

IZJAVA LICA ODGOVORNIH ZA SASTAVLJANJE IZVEŠTAJA

Na osnovu odredbi Zakona o tržištu kapitala („Sl. Glasnik RS“ br. 31/2011), lica odgovorna za sastavljanje kvartalnog izveštaja, daju sledeću

IZJAVU

Prema našem najboljem saznanju, kvartalni finansijski izveštaj društva Erste Bank a.d. Novi Sad, Bulevar oslobođenja 5, Novi Sad, MB 08063818, za period od 01.01.2019. do 30.09.2019. godine sastavljen je uz primenu odgovarajućih međunarodnih standarda finansijskog izveštavanja i daje istinite i objektivne podatke o imovini, obavezama, finansijskom položaju i poslovanju, dobitima i gubicima, tokovima gotovine i promenama na kapitalu javnog društva.

Lice odgovorno za sastavljanje kvartalnog izveštaja
Direktor Sektora računovodstva i kontrolinga

Stevan Čomić

Zakonski zastupnik
Predsednik Izvršnog odbora

Erste Bank a.d. Novi Sad

Bulevar oslobođenja br. 5
21000 Novi Sad
www.erstebank.rs
info@erstebank.rs

Tel: 0800 201 201
080 48 48 000
Fax: 021 480 97 00

Agencija za privredne registre: 974/2005
Matični broj: 08083818
PIB: 101826723
Poslovni račun: 908-34001-10
Ukupan upisani i uplaćeni kapital:
12.909.000.000,00 RSD

IZJAVU

Pojedinačni finansijski izveštaji društva Erste Bank a.d. Novi Sad, Bulevar oslobođenja 5, Novi Sad, MB 08063818, za period završen 30.09.2019. godine nisu revidirani.

U skladu sa Zakonom o računovodstvu, Zakonom o bankama i ostalim relevantnim podzakonskim aktima Narodne banke Srbije, Erste Bank A.D. Novi Sad nema obavezu revizije periodičnih finansijskih izveštaja.

Lice odgovorno za sastavljanje finansijskih izveštaja
Direktor Sektora računovodstva i kontrolinga

Stevan Čomić

Zakonski zastupnik
Predsednik Izvršnog odbora

Slavko Čarlić